ANASTASII
BIBLIOTHECARII
SEDIS APOSTOLICÆ
COLLECTANEA.

Quæ in gratiam Ioannis Diaconi, cùm Ecclesiasticam historiam meditaretur, è Græcis versa concinnauit.

Nunc primùm in lucem edita studio & opera IACOBI SIRMONDI *Societatis* IESV *Presbyteri.*

PARISIIS,
Ex Officina Niuelliana.
Sumptibus SEBASTIANI CRAMOISY, via Iacobæa, sub Ciconiis.

M.DC.XX.
Cum Priuilegio Regis.

Illmo & R^mo D.

SCIPIONI COBELLVTIO,

CARDINALI S. SVSANNÆ, SEDIS APOSTOLICÆ Bibliothecario,

ANASTASII *Bibliothecarij cùm multa sint è Grecis ab eo fontibus deducta, quæ sacram historiã non mediocriter illustrant; tum verò ex iis quæ adhuc latent, parẽ expectari, fructum posse, si prodeant, fidem hęc, ni fallor, quæ ad te conuolant,* Collectanea *factura sunt,* Cardinalis *Amplißime. Quis enim erit, qui modò aliquem bonarum rerum gustum habeat, cui non statim arrideat illa, quam in fron-*

te gerunt, Ioannis IV. tam diu à doctis expetita pro Honorio Pontifice Apologia? Quis deinde, quem Theodori, Martinique Pontificum epistolæ, Maximi Confessoris, Anastasij vtriúsque, tum Abbatis, tum Apocrisiarij, aliorúmve alia omnia, quæ hîc continentur, vtilitate, varietatéque sua non pariter afficiant? Et erunt nimirum, quos, dum hæc legent, alios alia moueãt: nullus, opinor, qui Martini Papæ exilij obitúsque tempora, quæ ignorari antea videbantur, certis hîc notis insignita non libenter recognoscat. Erunt qui oculos ad Monothelitarum incõstantiam & deliramenta conuertant; quòd post Heraclij ecthesin, typúmque Constantis, quorum ille vnam in Christo voluntatem sanxerat, huic neque vnam, neque duas dici placuerat, eò tandem prolapsi sint, vt vnam & duas, hoc est tres in illo volũtates operationésque affirmarent. Quis non illa Maximi, cuius aurea semper dicta & scripta sunt omnia, suspicienda in primis & am-

plectenda iudicet, quibus Pōtificis Romani summum in Ecclesias omnes imperium, atque, vt eius verbo vtar, ἡγεμονίαν, & potestatem apud Græcos ipsos sic extollit, vt mirum non sit, apud Græcos eosdem, postquam ab Ecclesia Romana desciuerunt, trunca fere hanc partem & mutila eius opera reperiri? Vides hinc autem, Cardinalis Illustriss. quo instructum apparatu, quibus copiis ornatū hospitē excepturus sis Anastasium. Tuas enim ille fores pulsat, apud te statiua designat; haud ignarus metari se iustiùs nusquam posse, quàm apud eum, quē & Bibliothecæ, cui olim præfuit, Curatorē, & sacrarum Epistolarum, quas dictauit, Magistrum, vtriusque muneris sui longo interuallo successorem videt. Nec verendum scilicet, ne à cæteris impar, aut indecorus hospes sit tibi. Quanquam enim purpura caruit, qua fulges, suum tamen ille decus & nomen gessit; quem & Imperatoriæ & Pontificiæ legationes honestarunt. Quod si lingua incul-

tior facundiam istam assequi non potuit, quam in te meritò amant & prædicant omnes; non debet illi deterioris æui culpam sæculi nostri felicitas imputare. Cur ergo diffidam, quin abs te tot nominibus humanitatem impetret, quam vel ignotis præstare atque immerentibus soles? Ego verò, Cardinalis Amplissime, non modò non diffido; vt me potius admissionis huius auctorem factum gaudeam; quòd multis maximísque beneuolentiæ tuæ vinculis obstricto, cùm optandum esset quod offerrem, id mihi muneris sua sponte oblatum est, cuius apud te gratiam deterere nec tenuitas nostra possit.

Ill^mæ & R^mæ D. T.

Addictissimus,

IACOBVS SIRMONDVS.

LECTORI.

De singulis opusculis quæ in hoc volumine continentur.

QVÆ initio Præfationis loco posita est Anastasij Epistola, ea non instituti solùm operis rationem explicat; sed Honorij etiam Papæ defensionem continet aduersus sextę Synodi censuram, qua perstrictus inter Monothelitas videbatur. Indicem præterea texit librorum, quos in hanc collectionem coniecerat, non tamen omnium: plures enim reipsa exhibet, quàm promittit. Ioannem autem Diaconum, ad quem scribit, illum ipsum fuisse coniicio, cuius extant libri quatuor de vita S. Gregorij Magni. I. Pag. 1.

IOANNIS IV. Papæ Apologia pro Honorio, cùm ad Constantinum Imp. scripta sit, quem mensibus tantum quatuor post Heraclij patris obitum regnasse Græcorum annales produnt, cōsequēs est vt anno Christi DCXLI. quo ex vita excessisse dicitur Heraclius, scriptam fuisse intelligamus. Scribendæ occasio nata ex Pyrrho Patriarcha, & aliis Monothelitis, qui Honorij ad Sergium Pyrrhi decessorem epistola abutebantur, quasi ipsornm hæresi faueret: quam Ioannes recto atque orthodoxo sensu dictatam probat. Huius Apologiæ testimonio vsus est S. II. P. xiii.

Maximus Confessor in Disputatione sua cum Pyrrho, quæ paucis post annis in Africa secuta est. Honorij verò ad Sergium litteræ, quarum nomine insimulabatur, in sexta Synodo actione XII. recitantur.

III. P.XXVI. & XXXV IOANNIS Epistolæ subdita sunt Excerpta quędam ex tribus Epistolis Maximi eiusdem. Ac de prioribus quidem duabus, quarum in altera quæ ad Marinum Presbyterum scripta est, Honorij quoque ad Sergium Epistolam defendit, in altera ad Petrum illustrem Honorio itidem & Sophronio contra Pyrrhum patrocinatur, cur earum hoc loco iniecta sit mentio, perspicua res est. de tertia, non item. quò enim referri debeat, incertum est. P.XLIV.

IV. P.XLVII PROXIMA est Epistola Theodori Papæ ad Paulum Patriarcham, qua eius Synodicæ respõdet, arguitque illum duplici de causa. Primùm quidem, quòd Ecthesis Heraclianæ chartam publicis in locis à Pyrrho suspensam non sustulerit. Deinde quòd Pyrrhi, qui Patriarchatum odio compulsus abdicarat, adhuc superstitis, & nondum damnati sedem occuparit. Quare Synodum coram Apocrisiariis suis conuocari iubet, vt illius causa examinetur. Quod ipsum etiam in altera Epistola scribit ad Episcopos, qui Paulum consecrarant. Ad Decretum verò Ectheseos anathematizandæ Constantinopolim transmissum, quod inter vtramque Epistolam insertum est, alludere videntur Episcopi Cyprij in Epistola ad Theodorum Papam, quæ in Synodo Romana Martini Papæ legitur Secretario II. At Serici Diaconi, quem Theodorus in

P. LIX. P. LVII. P. LIII.

priore Epiſtola nominat, meminit etiam Honorius in altera ad Sergium Epiſtola, cuius pars quædam Synodi VI. actione XIII. continetur. Ex quo liquet illum perdiu & ſub diuerſis Pontificibus Apocriſiarij munere perfunctum.

V. P.LXIII QVÆ ſequitur ex alia S. Maximi Epiſtola Cōmemoratio de Sedis Apoſtolicæ legatis, qui Græcos ſcito reſponſo eluſerunt, cùm Romani Pontificis conſecrationem ſuſpenſam diutius tenerent, de iis legatis accipienda eſt, qui Seuerino poſt Honorij obitū electo Conſtantinopolim eius cauſa miſſi ſunt anno Chriſti DCXXXIX. quo ipſo anno Ecthesis, de qua hîc ſermo, ab Heraclio Imp. promulgata eſt, & Sedes Apoſtolica, nondùm ordinato Seuerino, vidua fuit. Itaque cùm Ioanne ac Theodoro anterior fuerit Seuerinus, ordinem temporum, quem in ceteris fere obſeruat, hoc loco neglectum ab Anaſtaſio dici neceſſe eſt. Seuerinus porrò miſsā ad Iſaaciū Exarchum, ſibique Romæ oblatam Ecthesin conſtāter repudiauit, vt teſtatur Martinus Papa ſub finē Secretarij III. Synodi Romanæ.

VI. P.LXXI. DE MARTINI Papæ Martyris exilio duplex hinc narratio. Prior duas ipſius Martini Epiſtolas continet, quibus ea commemorat, quæ Romæ paſſus eſt, cùm inde à Calliopa Exarcho vi abreptus Conſtantinopolim miſſus eſt. Diem autem ſui ab vrbe diſceſſus incidiſſe notat in feriam quartam XIII. Kalendas Iulias: quæ duo annum Chriſti DCLIII. ſine controuerſia deſignant. Altera ea perſequitur, quæ in illum Cō- P.XXCI. ſtantinopoli acerbè, crudelitérque geſta ſunt, priuſquam in Cherſonem relegaretur. Cui qui-

dem narrationi adnexæ ſunt aliæ Martini Epi-
p. cv. ſtolæ duæ, è Cherſone ipſa de exilij ſui calamitate ſcriptæ. Vtramque narrationem è Græcis à ſe verſam Martini Epiſcopi Narnienſis roga-
p. lxix. tu iam antea ediderat Anaſtaſius, anno, vt eius præfatio declarat, DCCCLXXV. Extatq, editionis illius in Bibliotheca Pontificia vetus exemplar à Card. Baronio in Annalib. non ſemel laudatum.

VII. IN quæſtione de S. Maximo à Iudicibus
p. cxiv. Conſtantinopoli habita in Secretario palatij, multa ſunt animaduerſione digna; ſed hoc præ cæteris memorabile, quòd de Apocriſiariorum ſedis Apoſtolicæ hoc eſt Eugenij Papæ, vt reor, legatorum cum Byzantinis vnione commemorat. Rem anno DCLV. ſuperſtite adhuc Martino Papa geſtam fuiſſe certa ſunt indicia. Quod-
p. cxxx- nam autem id dogma fuerit, cui aſſentiri Lega-
vii. & tos coëgerunt, declarant Epiſtolæ Maximi ad
cxlii. Anaſtaſium diſcipulum, & Anaſtaſij eiuſdem ad Monachos Caralitanos, quæ ordine ſubſequuntur. Ex his enim liquet. Monothelitas hæreticos eò tandem prolapſos, vt duas & vnam, id eſt tres in vno eodēque Chriſto voluntates & operationes prædicarent. Cæterum peracto hoc iudicio Maximus Bizyam, quod oppidum eſt Thraciæ, à Conſtante Imp. in exilium actus eſt.

VIII. DISPVTATIO verò Maximi eiuſdē cū Theodo-
p. cxlix ſio Cæſareæ in Bithynia Epiſcopo, & procerib. qui cum illo venerāt, Bizyæ in exilio ipſo peracta eſt, anno vt menſis Aug. & XIV. Indictionis nota docet, DCLVI. Quare in Annalibus Eccleſiaſticis rectè huic anno adſcribitur. malè autem Iudicum quæſtio, quæ Maximi exilium, vt dictum

eſt, anteceſſit, in ſequentem annum ibidem cõiecta eſt, cùm ad præcedentem referri deberet.

ANASTASII Apocriſiarij ad Theodoſium Gangrẽſem Epiſtola, præter ea quæ de Maximi eius magiſtri, & Anaſtaſij alterius condiſcipuli obitu narrat, eximiam continet ex Hippolyti Portuenſis Epiſcopi teſtimoniis diſputationem aduerſus errores Monothelitarum. Huic nos Græca Hippolyti verba ex Franc. Turriani noſtri codice olim decerpta inſeruimus, idem in reliquis collectionis huius partibus præſtituri, ſi ad manum Græca exemplaria fuiſſent. IX. P.CCXLIX P.CCIX.

RESTAT Hypõneſticũ, cuius auctores Theodoſius ac Theodorus Monachi fratres ipſi ſe prodũt. In eo verò non ſolùm Martini Papæ, & Maximi, atque Anaſtaſij Abbatis agones & exceſſus cõpendio recẽſentur; ſed Anaſtaſij etiam Apocriſiarij, & Theodori atque Euprepij, aliorumque, de quibus apud alios nulla mentio. Narrationem hi ſuam perducunt ad annum vſque DCLXIX. Quo fit vt annorum XXX. hiſtoriam hæc Opuſcula comprehendant. Quibus nos COLLECTANEORVM nomen fecimus, nõ antiqui codicis, cuius nobis copia facta eſt ex Bibliotheca Eccleſię Laudunenſis, auctoritatem ſecuti, ſed ne titulo carerent; cùm ita inſcribi poſſe viderentur, quæ in vnum corpus ex diuerſis collecta & congeſta eſſent. Tu boni omnia, Lector, conſule, & vale. X. P.CCLI

SYNOPSIS CHRONICA ANNORVM XXX.

Præcipua quæque digerens & illustrans, quæ in his Collectaneis comprehenduntur.

ANNO CHRISTI DCXXXVIII. Honorius Papa sepultus est IV. Idus Octobris. Vacat Sedes annum I. mens. VII. dies XVIII. Seuerini electi consecratione dilata. Pag. 39. 64.

AN. CH. DCXXXIX. Capitula nouem Alexandriæ à Cyro edita. Pag. 40. 126. 154. ECTHESIS fidei vnam in Christo statuens voluntatem ab Heraclio Imp. Constantinopoli promulgata. Pag. 53. 126. Seuerini legati de ea interpellati Græcos eludunt. Pag. 64. Sergio Patriarchæ CP. mortuo succedit Pyrrhus Indictione XII.

AN. CH DCXL. SEVERINVS Papa XXX. Maij ordinatus, sepultus est IV. Nonas Augusti. Pag. 39. Vacat sedes menses IV. dies XXIX. Ioannes ordinatur pridie kal. Ianuarias.

AN CH. DCXLI. IOANNES IV. Papa sedit annum I. menses IX. dies XIX. ad Pyrrhum scribit ecthesin damnans, quam ille publicis in locis suspensam affixerat. Pag. 53. 60. 132. Heraclius ad Ioannem scribit se auctorem Ecthesis non fuisse, sed Sergium. Pag. 38. 132. moritur mense Martio Indict. XIV. Post eum Constantinus filius imperat mensibus IV. Ioannes pro Honorio apologeticam scribit ad Constantinum. pag. I. Valentinus rebellat. pag. 90. Constans factus Imperator. Paulus Pyrrho Patriarcha pulso eius sedem occupat mense Octobri.

AN. CH. DCXLII. Ioannes Papa sepultus IV. Idus Octobris. Vacat sedes mensem I. dies XIII.
THEODORVS Papa Nouembri mense ordinatus sedit annos VI. menses V. dies XVIII.

AN. CH. DCXLIII. Theodori Synodica ad Paulum Patriarcham, Ecthesin è medio tolli, Pyrrhique

causam in Synodo examinari iubens. pag. 47. Decretum ad Constantinopolitanos, vt Ecthesis anathematizetur. pag. 57. Epistola ad ordinatores Pauli. pag 59. Scripserat idem ad Constantem Imp. de Pyrrho in vrbem mittendo.

AN. CH DCXLV. Disputatio Maximi cum Pyrrho in Africa mense Iulio, Indict. III. pag. 126.
Pyrrhus Romæ libello fidei Theodoro Papæ oblato susceptus est. pag. 97. 98. 99.

AN. CH. DCXLVI. Gregorius Prætor Africæ rebellat. pag. 116. 117.
THEODORVS & Euprepius fratres fidei causa capti, & in Chersonem exules missi. pag. 257. 258.

AN. CH. DCXLVIII. TYPVS fidei à Constante Imp. editus Indictione VI. silentium indicens, ne vna aut duæ in Christo voluntates, vel operationes doceantur. pag. 120. 121. 126. 129. 131. 134. 157 158. 184.

AN. CH. DCXLIX. THEODORVS Papa sepultus est pridie Idus Maias. Sedes vacat dies LII.
MARTINVS Papa Iulio mense ordinatus sedit annos VI. mensem I. dies XXVI. Synodus Romana III. Nonas Octobris Indict. VIII. pag. 127. 135. 136. 161. 170. 202.

AN. CH. DCLI. Olympius Exarchus Romam veniens Martino Papæ insidias frustra tendit. Pag. 76.

AN. CH. DCLIII. Martinus Papa Iunio mense à Calliopa Exarcho Roma abductus. Pag. 79.
EVGENIVS Papa Martini loco Septembri mense creatus sedet annos II. menses IX. dies XXIV.

AN. CH. DCLIV. Martinus anno in Naxo Insula exacto Constantinopolim perductus XVII. Septembris. Pag. 80. 85.
Paulo Patriarcha defuncto Pyrrhus iterum sedit menses IV. deinde illo mortuo Petrus successit. pag. 112. 150.

AN. CH. DCLV. Martinus Constantinopoli diris modis vexatus Chersonem relegatur. Byzantio digressus die cœnæ Domini Chersonem peruenit Idibus Maiis. pag. 102. 106.
Collatio S. Maximi cum Iudicibus in palatio Constantinopoli, eiusque exilium Bizyense. pag. 114.
Monothelitæ VNAM ET DVAS in Christo volunta-

ães & operationes docent ; & Apocrisiarios sedis Apostolicæ assentiri cogunt. pag.127.139.146.
Anastasij monachi Epistola ad Caralitanos. pag. 142.
S. Martinus Papa exul obiit xvi. Septembris Indict. xiv. pag.104. 261.
Euprepius Theodori frater moritur xxvi. Octob. pag. 262.

AN. CH. DCLVI. Eugenius moritur II. Iunij. Sedes vacat mens. I. dies XXVIII.
VITALIANVS Papa sedit annos XIV. menses VI.
Collatio S. Maximi cum Theodosio Episcopo, & aliis Bizyæ, IX. Kal. Septemb. Indict. XIV. pag 149. S. Maximus Bizya translatus Perberim. pag. 189. 190.

AN. CH. DCLXII. Anastasius Abbas Maximi discipulus obiit XXIV. Iulij Indict. V. pag. 264.
S. Maximus in Lazica, tertio exilio, mortuus die Sabbato XIII. Augusti. pag. 196. 264.

AN. CH. DCLXV. Anastasius Apocrisiarius exul è Lazica epistolam mittit ad Theodosium Gangrensem cum Hippolyti testimoniis. pag. 192.

AN. CH. DCLXVI. Anastasius apocrisiarius obiit die Dominica, V. Idus Octobris. pag. 206. 256.

AN. CH. DCLXVIII. Theodosius & Theodorus fratres exemplum epistolæ Anastasij à Gregorio monacho accipiunt XX. Augusti, Indict. XI. & Hypomnesticum proxima, vt videtur, Indictione scribunt. pag. 251. 265.

INDEX.

Summa Priuilegij Christianissimi Regis.

ANASTASII
BIBLIOTHECARII
SEDIS APOSTOLICÆ
COLLECTANEA,

AD IOANNEM DIACONEM
vrbis Romanæ.

Cariſsimo fratri Ioanni digno Christi Leuitæ Anaſtaſius exiguus in Domino ſalutem.

ECCLESIASTICAM ſcripturæ ad multorum inſtructionem hiſtoriam induſtriæ tuæ promiſeram ex Græco me ſibi ſermone quædam in Latinum vecturum eloquiũ. Dixeras enim, & ſumma veritate docente perhibueras, Eccleſiaſticam te ordiri non poſſe fidenter Hiſtoriam, niſi vtriuſ-

que linguæ quædam rerum gestarum conscripta series ad tuam notitiam deuenisset. Quapropter qui tantæ me imperitiæ recognosco, vt nec ipsius linguæ meæ, in qua natus sum, ne dixerim alienæ, vim penetrare sufficiam; ac per hoc nunquam interpretandi quacumque ratione conamen arripere præsumpsissem; consentiens à magistris reprehẽdi, quàm te à prædicta torpore meo texenda Historia remouere, satisfacere tibi ecce pro viribus maturaui. Credẽs planè à te corrigendum, quicquid meum distortum, poliendum quicquid repertum fuerit impolitum. Sanè fateor, testimonium mihi perhibente conscientia, mallem hæc & huiusmodi ab aliis fieri, non tam laborem fugiens, quàm imperitam vndecúmque scientiam meam, si tamen scientia, & nõ magis inscitia sit dicenda, non nesciens, si salua pace fraternitatis tuæ, seu scribendæ à te Historiæ proposito, hæc omittere potuissem: qui profectò tanta luce sapientię rutilas, vt à me non quod necessarium, sed temerarium experiri saporem proposuisse videaris. Itaque mihi, interueniente obedientia, sata ab aliis rustica falce collegisse, & ad

aream Latinitatis fideli humero transuexisse sufficiat, nil videlicet addenti vel minuenti. Tuum autem erit, adiectis sententiis, veluti quodam ventilabro iudicij opus historię dilatare, & verba nostra, quæ in ea inserenda decreueris, quasi quædam frumenta purgare. Verùm nos sic & hæc & alia interpretandi propositum sumpsimus, vt nec ab ipsa verborum vsquequaque circumstantia discessisse noscamur, nec pro posse à sensus veritate decidisse videamur. Porrò nouissimorum temporum breuia quædam Opuscula transtuli, quoniam priorum temporũ gesta priores, immò maiores nostri transferentes, nos in huiuscemodi opere præuenerunt, quemadmodum & longè præstantiùs transcenderunt. Igitur post Chronographiam tripertitam, quam te hortante transtulimus, & alia quædam breuissima Opuscula, quæ ad petitum diuersorum patrum & fratrum nostrorum interpretati sumus, ad manus nostras venire contigit Apologiam quarti IOANNIS Romani Pontificis pro HONORIO Papa à calumniatoribus impetito, quòd vnam Domini nostri IESV CHRISTI tantùm scripserit volũtatem. Quæ vide-

licet Apologia satis hunc, vt reor, excusabilem reddit, licet huic sexta sancta Synodus quasi hæretico anathema dixerit, & in Dei solius iam iudicio positum reprobationis telo cōfoderit: cùm hæreticus non ex erroris tantùm deceptione, quantùm ex electione non recta & contentiosa pertinacia generetur. Quis autē erit, qui nobis interim dicat, vtrum ipse pro certo dictauerit Epistolam, de qua illum anathematizandi fomitem calumniatores susceperunt: cùm & ex scriptoris vel indisciplinatione, vel in Pontificem odio quid contingere tale potuerit? Quamuis non ignoremus, docente sancto Maximo in Epistola sua, quam Marino scripsit Presbytero, sanctissimum hāc scripsisse IOANNEM Abbatem. Esto, & ipse dictator extitit: quis hinc illum interrogauit? quis intentionem inuestigauit? quis hunc corrigere voluit, & ille percontanti, aut emendare conanti restitit, vel contentionibus seruiens resultauit? præsertim cùm in Euangelio illo, quo dicitur, *Nolite iudicare, & non iudicabimini*, & cetera, nihil aliud præcipi magnis etiam magistris Ecclesię videtur, nisi vt ea facta, quæ dubiū est quo animo

Luc 6.37.

fiant, in meliorem partem interpretemur. Sunt quippe quædam facta media, quæ ignoramus quo animo fiant, cùm bono & malo fieri possint, de quibus temerarium est iudicare, maximè vt condemnemus. Denique duo sunt, in quibus temerarium iudicium cauere debemus, cùm incertum est quo animo quicquam factum sit, vel cùm incertum est qualis futurus sit, qui nunc vel malus vel bonus apparet. Quantum autem temerarium sit iudicium præcauendum, apertè Dominus indicat, qui de Sodomitis more nostro loquitur, dicens: *Descendam, & videbo, vtrum clamorem, qui venit ad me, opere compleuerint, an non est ita, vt sciam.* Et rursus per Moysem, *Ne maledicas surdo*, ait, *nec coram cæco ponas offendiculum.* Quòd eisdem penè verbis Apostolus monet, *Vnusquisque*, inquiens, *nostrûm pro se rationē reddet Deo. Non ergo ampliùs inuicem iudicemus, sed hoc iudicate magis, ne ponatis offendiculum fratri, vel scandalum.* Quis autem magis surdus, vel mutus dicendus est, quàm is, cui, cùm exanimis & dissolutus iacet in sepulcro, nec auris patet ad obiecta solemniter audiendum, nec os aperitur ad obiecta rationabiliter re-

Gen. 18. 21.

Leuit. 19. 14.

Rom. 14. 13.

fellendum. Verùm de huiusmodi iudiciis sufficiunt quæ venerabilis ANASTASIVS Apostolicæ Sedis Præsul ad ANASTASIVM Imperatorem scribens, sacræ Scripturæ auctoritatis pondere grauida docet. Sed ne videamur tam sanctam, támque reuerendam Synodum accusare, vel temere reprehendere, licere nobis opinamur de illa sentire, quæ sanctos Patres nostros de Chalcedonensi magna Synodo sensisse non ignoramus. Quorum vnus, sanctus videlicet Papa GREGORIVS, vsque ad prolationem tantummodo canonum hanc suscipiendam fore signauit. Beatus autem æquè Papa GELASIVS in tomo de anathematis vinculo qualiter eadem Synodus recipienda sit, luculentis exemplis, & nonnullis diuinis testimoniis innuit, vbi horum circumstantiam tali deliberatione concludit. Hæc, inquiens, & huiusmodi exempla nos edocent, & testimonia diuina confirmant, nõ omnia passim à quocunmque dicta, vel vbicúmque scripta indifferenter accipere, sed retentis bonis quæ noceant refutare. Nam & hanc quoque sanctam Synodum canonica quædam Capitula promulgasse, Græcorum scri-

pta teſtantur, quæ tamen penè omnia, quia Sedes Apoſtolica non approbauit, tota Latinitas reprobauit. Sed quid de hac ſola dicimus? cùm & ſecundam vniuerſalem Synodum, quæ primò Conſtantinopoli celebrata eſt, in cauſa primatus Eccleſiarum, Sedes Apoſtolica non admittat: quin & omnes Synodos ſic recipiendas decernat, vt Chalcedonenſem Synodum admittendam fore prædictus ſanctus Gelaſius Papa deſcribat, pro fidei ſcilicet communione, & veritate Catholica & Apoſtolica, pro qua hanc fieri Sedes Apoſtolica delegauit, factámque firmauit? Verùm, ſi omnia exaggerare volumus, quæ in HONORII Papæ excuſationem colligere poſſumus, faciliùs charta nobis quàm ſermo deficiet, & interpretandi propoſitum ad dictationis profectò vertemus eloquium. Vnum tamen dicemus, quod reticere proculdubiò non debemus, quia talis eſt dictus Honorius, qualis eſt & pronunciatus: quòd ſi talis non fuit, cui ſit præfixa ſententia, profectò non erit: quoniam ſicut ſcriptum eſt, *Homo videt in facie, Deus autem in corde.* 1. Reg 16. 7.

SED ecce, dum prolixiùs Præfatio ad

te nostra dirigitur, ab interpretandi studio procul abscessimus: ostendere gestientes, quòd in Apostolicæ Sedis petra, quantum ad fidem pertinet, nec etiam per Honorium inuentum sit vnquam serpentis, id est virulentæ sectæ, vestigium. Sume igitur iam memoratam IOANNIS Papæ pro HONORIO Apologiam: sume etiam & pro eodem ipso Apologiam ex Epistola MAXIMI Monachi, & reuera Philosophi, Christique Dei nostri Martyris, missa Marino Presbytero, diffloratam. Ipse quippe beatissimus Maximus non solùm in iam dicta, sed & in ea quam scripsit ad Abbatem THALASSIVM Epistola, iam nominatum defendit Honorium. Verùm etiam in Epistola sua dogmatica, quam ad PETRVM scripsit illustrem, magnum hunc & diuinum appellat. Ex qua scilicet Epistola de eodem Papa Honorio, & Hierosolymitano Sophronio, de quo in translatis à nobis scriptis sæpè memoriam fecimus, atque de Pyrrho Constãtinopolitano hæretico Patriarcha, desflorata quædam atque translata en tibi afferimus. Præterea interpretati sumus ex Epistola eiusdem sancti Maximi ad Marinum

ſcripta Preſbyterum circumſtantiam de Spiritus ſancti proceſſione, vbi fruſtra cauſari contra nos innuit Græcos, cùm nos non cauſam vel principium Filium dicamus Spiritus ſancti, vt autumant; ſed vnitatem ſubſtantiæ Patris ac Filij non neſcientes, ſicut procedit ex patre, ita eum procedere fateamur ex filio, miſſionem nimirum proceſſionem intelligentes: piè interpretans, vtriuſque linguæ gnaros ad pacem erudiens, dum ſcilicet & nos & Græcos edocet ſecundum quiddam procedere, & ſecundum quiddam non procedere Spiritũ ſanctum ex Filio: difficultatẽ exprimendi de alterius in alterius linguæ proprietatẽ ſignificans. Siquidem & huiuſmodi pia interpretatione ſanctus olim ATHANASIVS Orientales & Occidentales ſuper ſubſiſtentiæ vel perſonæ nomine diſſidentes vniuit, dum vnum idémque vtróſque corde credere, ſenſúque retinere perdocuit: licèt ob linguæ varietatem aliter átque aliter ore confiterentur, & importunis contentionibus deſeruirent. Tranſtulimus etiam quaſdam Epiſtolas THEODORI Papæ ſucceſſoris prædicti Papæ IOANNIS, iuxta quod ordo

poſcebat, ſcriptas ad Paulum ſucceſſorem Pyrrhi, & conſecratores eius: quorum, ſcilicet Ioannis ac Theodori, eximiorũ Sedis Apoſtolicæ Præſulum, ſtylus Epiſtolarum Latina redolet eloquentia: ex quo liquidò conſtat, non Græcè illas, ſed Latinè fuiſſe dictatas. Vnde notandum, quòd nonnulla, quæ Latinè fuerunt edita, Latinitas funditus mole obliuionis obruta deploraſſet, niſi ex Græcorum pòſt fonte librorum hæc hauſta ſitibundo pectore reſumpſiſſet, ſicut Epiſtolam beati Papæ FELICIS in PETRVM ſententiam proferentem Antiochenum damnationis. Quinimmò ſicut & ipſum quoque CLEMENTEM, quem Rufinus noſtræ linguæ redditum, reſtitutũ, & redeuntem ad Gaudentium ſcribens innuit: & quòd Latinè ſcriptus fuerit & amiſſus, rurſúſque receptus, ſignanter oſtendit. Excerpſi nihilominus, & tibi ecce tranſlatam præſento, quandam narrationis circumſtantiam ex Epiſtola ſancti Maximi ad Thalaſſium ſcriptam Abbatem, quid Conſtantinopoli Legati Romani geſſerint, gratiâ imitandæ conſtantiæ in cauſa maximæ pietatis ad redargutionem puſillanimorum, & agno-

ſcendæ poteſtatis Apoſtolicæ Sedis, contra eos qui ab ipſa quid violenter extorquere nituntur. Porrò ecce nihilominus exhibeo tibi exilij geſta ſancti Papæ MARTINI, quæ ad petitum venerabilis Martini Epiſcopi Narnienſis edideram: vnà cum Hypomneſtico declarante breuiter geſta ſanctorum Maximi Philoſophi, & vtriúſque Anaſtaſij, nec non & Theodori, ac Euprepij, & aliorum.

S. *MAXIMI MARTYRIS* *DE IOANNIS PAPAE* *Epistola Testimonium,*

EX DISPVTATIONE MAXIMI eiusdem cum Pyrrho Patriarcha.

PYRRHVS. *Quid de Honorio ad respondendum habes, qui apertè antecessori meo vnam voluntatem Domini nostri Iesu Christi esse tradidit?* MAXIMVS. *Quis fuerit fide & auctoritate dignus epistolæ huius interpres, qui eam ex persona Honorij scripsit adhuc superstes, & qui totum Occidentem cum alijs virtutibus, tum dogmatibus fidei Christianæ illustrauit; an ij qui Constantinopoli quæ ex corde erãt loquebantur?* PYRRHVS. *Qui hanc composuit.* MAXIMVS. *Is igitur ipse, cum ad diuum Constantinum Imperatorem ex persona rursus sancti Papæ Ioannis de hac epistola scriberet, dixit: Vnam voluntatem diximus in Domino, non diuinitatis eius & humanitatis, sed humanitatis solius. Cum enim Sergius scripsisset, quòd quidam duas voluntates in Christo contrarias dicerent; diximus, Christũ non duas voluntates cõtrarias habuisse, carnis inquam & spiritus, sicut nos habemus post peccatum: sed vnam tantum, quæ naturaliter humanitatem eius signabat, &c.*

IOANNIS
PAPÆ ROMANI
AD CONSTANTINVM
Imperatorem filium
Heraclij,

APOLOGIA PRO HONORIO PAPA,

Propter vnam in Christo voluntatem, cuius aiunt eum calumniatores mentionem fecisse.

DOMINVS, qui dixit de tenebris lucem ſplendeſcere, qui eripuit nos de poteſtate tenebrarum in admirabile lumen ſuum, lumen veritatis, & veritas luminis, in quo complacuit omnem plenitudinem diuinitatis habitare, & per eum reconciliare omnia, in ipſo pacificans per ſanguinem crucis eius, ſiue quæ in cœlis ſunt, ſiue quæ in terris, propter eminen-

tem magnitudinem diuitiarum bonitatis suæ in faciem Ecclesiæ suæ respiciens, vestrám præcognitam sibi & prædestinatam benignitatem ad fidei nunc integritatem vocare dignatus est : itavt omni fallaci caligine procul amota, per vos victricem faciat veritatem. Quantum enim ex diuersis suggestionibus, quæ ad nos cateruatim venerunt, quinimmò & ex ipso quoque auditu didicimus, omnes Occidentales partes scandalizatæ turbantur, fratre nostro Pyrrho Patriarcha per literas suas hucatque illuc transmissas noua quædam & pręter regulam fidei prædicante, & ad proprium sensum quasi sanctæ memoriæ HONORIUM Papam decessorem nostrum attrahere festinante, quod à mēte catholici Patris erat penitus alienum. Igitur vt vestra benignitas causam totam rei discere possit, subtilissima veritate quæ ante breuis intercapedinem temporis gesta sunt, enarrabo. SERGIUS reuerendæ memoriæ Patriarcha prędicto sanctę recordationis Romanæ vrbis Pontifici significauit, quòd quidam in Redemptore nostro domino IESU CHRISTO duas contrarias dicerent voluntates. quo præ-

fatus Papa comperto,rescripsit ei, quia Saluator noster sicut esset monadicus vnus,ita & valde mirabiliter super omne genus hominum conceptus & natus esset. Et sancta quoque ipsius incarnata dispensatione docebat, quia Redemptor noster sicut esset Deus perfectus, ita esset & homo perfectus: vt quam primus homo per præuaricationem amisit, sine aliquo peccato natus primę imaginis nobilem originem renouaret. Natus ergo est secundus Adam nullum habens nascendo vel cum hominibus conuersando peccatum. etenim verbũ caro factum in similitudine carnis peccati,omnia nostra suscepit,nullum reatus vitium ferens ex traduce præuaricationis exortum. Similitudinem ergo intelligimus, non carnis eius,sed peccati. Etenim carnem Dominus veram suscepit ex intemerata & beata Virgine Dei genitrice, consubstantialis nobis effectus. Ergo similitudinem carnis peccati sanctus dicit Apostolus,quam similem nobis peccatoribus sine peccato cum anima rationali suscepit. & idcirco vnam voluntatem secundum primam formationẽ Adæ naturalẽ humanitatis suæ Dominus noster Iesvs

CHRISTVS habere dignatus eſt, non duas contrarias quemadmodum nunc nos habere dignoſcimur, qui de peccato ſumus Adæ geniti: quoniam corruptibilis per tranſgreſſionem primus homo effectus, & Creatori ſuo ſubdi contemnens, ſenſit carnem, quæ priùs erat ſibi ſubiecta, nihilominus repugnantem, & peccato ſuo totum genus humanum fecit obnoxium: ſicut dicit Apoſtolus, *Re-*
Rom. 5. 14. *gnauit mors ab Adam vſq; ad Moyſem, etiam in eos qui non peccauerunt in ſimilitudinem præuaricationis Adæ.* Quapropter & nos qui per præuaricationem & peccatum illius naſcimur, duas contrarias habere voluntates dignoſcimur: duas autẽ dico, mentis & carnis inuicem reluctantes, ſicut
Gal. 5. 17. idem beatus docet Apoſtolus, *Caro concupiſcit aduerſus ſpiritum, & ſpiritus aduerſus carnem. Hæc autem inuicem aduerſantur, vt non quæcumque vultis, illa faciatis.* Et hoc omne humanum patitur genus ſub peccato conſtitutum, quoniam nemo eſt mundus ab hoc peccato præuaricationis, nec infans, ſicut ſcriptum eſt, cuius eſt vnius diei vita ſuper terram. Et quemadmodum Spiritus ſanctus per Dauid ait,
Pſ. 5. 7. *Ecce enim in iniquitatibus conceptus ſum, & in*
delictis

delictis peperit me mater mea. Sicut enim in 1. Cor. 15.
Adam omnes peccauerunt, ſecundum Apo- 22.
ſtolum, *ita in Christo omnes iuſtificabuntur. Et ſicut per vnum hominem peccatores* Rom. 5. 19.
conſtituti ſunt multi, ita & per vnum hominem iuſti conſtituentur multi. Ergo vnus & ſolus eſt ſine peccato mediator Dei & hominum homo Chriſtus Ieſus, qui in mortuis liber conceptus & natus eſt. In diſpenſatione itaque ſanctæ carnis ſuæ duas nunquam habuit contrarias voluntates, nec repugnauit volũtati mentis eius voluntas carnis ipſius. Neque enim habuit quodcumque peccatum, qui venit dimittere peccatum mundi, quemadmodum & ipſe dixit: *Quis ex vo-* Ioan. 8. 46
bis arguet me de peccato? & aliàs taliter ait,
Venit princeps mundi huius, & in me inuenit Ioan. 14.
nihil. Vnde ſcientes, quòd nullum in eo, 30.
cùm naſceretur & conuerſaretur, eſſet omnino peccatum, decenter dicimus, & veraciter confitemur, vnam voluntatem in ſanctæ ipſius diſpenſationis humanitate, & non duas contrarias mentis & carnis prædicamus, ſecundum quod quidam hæretici velut in puro homine delirare noſcuntur.

SECVNDVM hunc igitur modum

iamdictus deceſſor noſter prænominato Sergio Patriarchæ percontanti ſcripſiſſe dinoſcitur, quia in Saluatore noſtro duæ voluntates contrariæ, id eſt, in membris ipſius penitus non conſiſtunt, quoniam nihil vitij traxit ex præuaricatione primi hominis. In nobis enim, non in
Rom.7.18 eo, coaptatur quod ſcriptum eſt, *Scio enim quia non habitat in me*, id eſt in carne
Ib.19.20. mea, *bonum*. Et iterum, *Non quod volo bonum hoc ago, ſed quod nolo malum hoc facio. Si autem quod nolo malum illud facio, non iam ego operor illud, ſed quod habitat in me pecca-*
Ibid. 23. *tum*. & poſt hæc, *Video enim aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captiuantem me in lege peccati, quæ eſt in membris meis.* Hinc ergo hæ duæ contrariæ voluntates mentis & carnis, quas Apoſtolus docet, in noſtro nequaquam Saluatore fuerunt, eo quòd hic luctaminis ſtimulus ex præuaricatione protoplaſti ſumpſit initium: quoniam à Redemptore noſtro natura ſuſcepta eſt, non criminis culpa. Sed ne quis nonnunquam minus intelligens reprehendat, quamobrem de humana tantùm natura, & non etiam de diuina natura docere ſciatur. etenim Chriſtus in duabus naturis in

vna persona vnitis cognoscitur, adoratur, & colitur Deus & homo perfectus. Debet qui super hoc ambigit scire, quoniã ad hoc facta est responsio ad iamdicti Patriarchæ interrogationẽ. Præterea & hoc fieri solet, vt scilicet vbi est vulnus, ibi medicinale occurrat auxiliũ. Nam & beatus Apostolus hoc sæpè fecisse dinoscitur, se secundum auditorum consuetudinem præparans: & aliquando quidem de suprema natura docens, de humana penitus tacet: aliquando verò de humana dispensatione disputans, mysterium diuinitatis eius non tangit. Etenim ipse hîc quidem de diuina natura ait, CHRISTVS *Dei virtus, & Dei sapientia.* 1. Cor. 1. 24. alibi autem de incarnatione eius ita dixit: *Quod stultum est Dei, sapientius est hominibus; & quod infirmum est Dei, fortius est hominibus.* Ibid. 25. Sapientia autem & stultitia, virtus & infirmitas, contrariæ adinuicem absque dubietate ponuntur. Ergóne contraria sibimet docet beatus Apostolus? absit. sed audientibus semet configurat sapienter, secundum tempus docens, vt prouida nutrix paruulis quidem lac præbens, perfectis autem solidum tribuens cibum. Quid ergo est quod ait,

Quod infirmum eſt Dei, fortius eſt hominibus; & quod ſtultum eſt Dei, ſapientius eſt hominibus? Hoc totum capitulum de diſpenſatione Chriſti, non de ſuperna natura illius docere videtur: volens oſtendere, quia Deus homo factus animam habuit & corpus humanum, quod ſtultum aſſerit & infirmum. Sapientia enim humana diuinæ collata ſtultitia eſt: fortitudo verò carnis cum Dei virtute comparata, infirmitas eſt. Quia profectò condita humana ſapientia cum conditrice ſapientia comparata, ſtultitia eſt. Igitur connectentes vtraque, & Chriſtum Dei virtutem & Dei ſapientiam ſecundum diuinitatem, naturam diuinitatis eius confitemur: & ſecundum eius ſanctæ carnis diſpenſationem, quod ſtultum & quod infirmum eſt Dei, naturam humanitatis veraciter prædicamus, quoniam hoc infirmum & ſtultum, fortius & ſapientius eſt omnibus hominibus. Omnes enim homines, ſicut etiam ſuperiùs dictum eſt, ſub peccato præuaricationis naſcuntur. Dominus autem noſter IESVS CHRISTVS abſque peccato exiſtens, & nullum ſecum vitium ferens vetuſtatis, non ſolùm fortior, ſed & ſapientior eſt

omnibus hominibus, quamuis infirmum nostrum & stultum solâ misericordiâ suscipere sit dignatus. Qui verò ex peccato primi hominis nati sunt, filij iræ ac tenebrarum à sanctæ Scripturæ magisterio nominantur. At verò Christus, cùm lux vera sit, sedentes in tenebris & vmbra mortis illuminare dignatus est. Quid enim doceat Apostolus scribens ad Ephesios audiamus. *Et vos*, inquit, *cùm mortui essetis delictis & peccatis vestris, in quibus aliquando ambulastis secundum sæculum mundi huius, secundum principem potestatis aëris spiritus, qui nunc operatur in filiis diffidentiæ, in quibus & nos aliquando conuersati sumus, in desideriis carnis, facientes voluntates carnis & cogitationum, & eramus naturâ filÿ iræ, sicut & ceteri.* Ecce istæ sunt duæ voluntates contrariæ, mentis scilicet & carnis, quæ in Saluatore nostro modis omnibus non fuêre. Nos has ex peccato progenitoris Adæ, qui & se, & omne humanum genus obnoxium fecit, habere dinoscimur, vt aliquando quidem, carnis aculeus menti resistere appareat, aliquando verò voluntas mentis voluntati carnis contradicere satagat: vt taliter cum Apostolo gementes confi-

Ephes. 2. 1. 2. 3.

Rom. 7.25 teamur, *Mente quidem seruio legi dei, carne verò legi peccati.* Dominus autem noster vnam voluntatem humanitatis naturalem suscipere dignatus est, quam in propria carne potestatiuè vt omnium Dominus circumferebat, eo quòd omnia seruiant Deo: nullum profectò habens vel afferens ex præuaricatione peccatum, quoniam solus sine peccato & crimine præuaricationis est natus.

Prædictus ergo decessor meus docens de mysterio incarnationis Christi dicebat, non fuisse in eo, sicut in nobis peccatoribus, mentis & carnis contrarias voluntates: quod quidam ad proprium sensum conuertentes, diuinitatis eius & humanitatis vnam eum voluntatem docuisse suspicati sunt. quod veritati omnimodis est contrarium. Verumtamen vellem, vt interroganti responderent, secundum quam naturam dicant Christi Dei vnam voluntatem. Si secundum diuinam tantùm, de humanitate ipsius quid respondebunt? quoniam & homo perfectus est, vt non cum Manichæo condemnentur. Porrò si secundum humanitatem Christi dixerint, quòd hæc voluntas Deus esset perfe-

ctus, obseruent ne fortè cum Photino & Hebione iudicentur. Iam verò si ex vtráque natura vnam voluntatem esse dixerint, non solùm naturales voluntates, sed & ipsas naturas confundent; vt nec hoc, nec illud, id est diuina & humana, intelligi possit. Sicut enim vtrásque naturas in adunatione vnius Christi, vt impius Nestorius, non partimur; ita differentiam naturarum penitus non negamus, sed neque confundimus, quoniam vtrasque naturas cum adunatione vnius personæ Christi Dei inenarrabili consonantia confitemur. Quia enim vnam voluntatem dicunt diuinitatis Christi & humanitatis, & vnam simul operationem; quid aliud, nisi quia & vnam naturam Christi Dei secundum Eutychianam & Seuerianam diuisionem operari noscuntur? Denique orthodoxi Patres, qui in toto mundo claruerunt, sicut vtrásque naturas, ità & voluntates ac operationes Christi docere concordi prædicatione monstrantur. Comperimus autem, quòd Charta quædam mandata sit, in qua Sacerdotes subscribere coacti sunt contra tomum beatæ memoriæ Papæ Leonis, & Chalcedonensium

Synodum: in qua Charta quædam sint per nouitatem composita, quæ dogma Ecclesiasticum refutare omnino dinoscitur. Inspiret ergo diuina clementia Christianissimæ pietati vestræ, & cùm sitis custodes immaculatæ fidei nostræ, vos ad compunctionem incitet, quo eos, qui nouis sunt adinuentionibus corrumpendi, imperatoriis sanctionibus arceatis, & prædictam Chartam, quæ in scandalum properat fidei, & locis publicis est suspensa, præcipiatis depositam scindi. Omnes enim, qui in Occidentalibus partibus hoc audierunt, sed & populi qui sunt Regiæ vestræ vrbis, cognita prædictæ Chartæ cõcinnatione, corde perculsi sunt. Erit enim per auctoritatem vestram & Apostolicam perfectionem prædicta Charta, quæ contra Chalcedonensem Synodum est composita, nunc & in omni tempore otiosa, & cunctis virtutibus irrita. Perfectio verò fidei quemadmodum vsque in præsens refulsit, oramus, vt & per vos, sicut etiam per piæ memoriæ CONSTANTINVM diuino auxilio in robore suo permaneat. Propter quod Christianissimi & Christi fidei custodes, donate hoc munus in pri-

mordiis vestris Ecclesiæ matri vestræ, cuius estis post Deum opitulatores, vt fidem Sponsi eius serpentina calliditas non audeat violare. Hoc in primordiis salutare sacrificium afferte Domino Deo nostro, & ab eius Ecclesia omnis nouitatis nebulam radio pietatis vestræ dispergite: quatinus Dominus Deus noster vicaria ope omnes, quæ contra vos sunt, conterat nationes, quæque pacem & inepugnabilem Deum repellunt. Quatinus vobis ea quæ sunt Dei curantibus, Deus quæ vestra sunt benignus dignetur perficere. Propter quod etiam mentis inclinato genu tota mecum Ecclesia supplicat, vt ab integritate immaculatæ fidei nostræ, quam sancti Apostoli nobis tradiderunt, & sanctissimi Patres doctrinis luculentissimis consignauêre, nouæ confusionis turbinem amouere dignetur. Quatinus Deus & Dominus noster, cuius fides immaculata custoditur, misericordias suas merito vobis & copiosissimè largiatur, qui est omnipotens & Dominus sempiternus. Creator omnium ad vestrum benignè respiciat imperium, & gentes, quæ in sua feritate confidunt, inexpugnabili suo potentatu prosternat.

DIFFLORATIO
EX EPISTOLA
S. MAXIMI AD MARINVM PRESBYTERVM,

APOLOGIAM INTER CETERA PRO HONORIO FACIENTIS.

HONORIVM etiam Romanum Papam non diffiteri reor naturaliter in Chriſto voluntatum dualitatem, in Epiſtola quam ſcripſit ad Sergium, eo quòd vnam dixerit voluntatem; ſed potiùs confiteri, & hanc fortaſſis etiam conſtabilire. Nam hoc non in reprobationem dixit humanæ Saluatoris & naturalis voluntatis: ſed quòd nullatenus conceptionem eius, quæ fuit ſine ſemine, vel incorruptam natiuitatem præceſſerit voluntas carnis, vel cogitatio vitioſa. Sola námque voluntas diuina atque paterna, per Filium vnigenitum per ſemet operantem, pro-

priam incarnationem, ſanctique Spiritus
conuentionem hanc operata eſt. & quòd
hunc ſenſum ſectetur hinc eſt manife-
ſtum. Cùm enim dixiſſet, quia propter
ineffabilem vnitatem humanæ ac diui-
næ naturæ, & Deus dicitur pati, & hu-
manitas de cœlo cum diuinitate deſcen-
diſſe: & hoc modo oſtendiſſet eorum
quæ naturaliter inſunt vtrique naturæ
vnius Chriſti & Dei Filij per commuta-
tionem ſummam redditionem, ſubin-
fert. Vnde, inquiens, & vnam volunta- «
tem fatemur Domini IESV CHRISTI, «
quomodo ait, Quia profectò à diuinita «
te aſſumpta eſt natura noſtra, non culpa. «
id eſt, non à peccato, propemodum cum
magno effatus Athanaſio, qui hæc con-
tra Apolinarium impium ſcribit: Natus «
eſt ex muliere, de prima plaſmatione ho- «
minis formam ſibi erigens in oſtenſione «
carnis abſque carnalibus voluntatibus, «
& humanis cogitationibus in imagine «
nouitatis. Voluntas enim ſola diuinita-
tis eſt, quoniam natura tota diuinitatis
eſt. Denique Verbi propter nos ſecun-
dum carnem natiuitatis ſuper nos pro-
greſſio facta eſt. Non enim carnis vitio-
ſa præceſſit voluntas vel cogitatio, ſicut

in nobis aſpicitur, propter generis deſiderium, quod à deceptione primi parentis obtinuit: ſed voluntas diuinitatis ſola per filium, qui ſecundum beneplacitum Patris, & cooperationem Spiritus ſancti, propriam, vt dixi, per ſe operatus eſt incorporationem, gerens in ſe, & per ſe nouiter inuentum naturæ modum natiuitatis, & ſine ſemine ſuam ipſius patrans conceptionem ex ſancta Dei genitrice ſempérque Virgine Maria. Hac ergo ineffabili natiuitatis eius inſpecta ratione, ille quidem voluntatem ſolam in eo diuinitatis dixit, hic vero voluntatẽ vnam Domini IESV CHRISTI. Quia profectò, inquit, à diuinitate aſſumpta eſt natura noſtra, nõ culpa, abſq; carnalibus voluntatibus, & humanis cogitationibus, vt ſacratiſſimus Athanaſius ait. Non tamen perhibuit eum tanquam hominem, quia eſt quoque naturâ Deus, non habere humanam voluntatem & naturalem, quemadmodum & diuinam atque paternam. Idipſum autem etiam in ſubſequentibus innuit, aſſerens, ſine peccato conceptus eſt de Spiritu ſancto, & ſancta immaculata ſempérque Virgine Dei genitrice Maria, & ſine conta-

gione ex ea secundum carnem natus est. «
Diuinam quoque Scripturam in laudem & vituperationem profert carnis memoriam facere: non aliam, absit, natura & substantia Domini carnem', quàm nostram commonens intelligendam: qui etiam hanc sciebat assumptam ex nostra substantia, id est ex congenitæ nobis semper Virginis & Dei matris sanctis visceribus: sed alienam à vitio, & nullatenus legem præuaricationis habentẽ, sicut nos, in membris repugnantem spiritus legi. Non enim assumpta est, ait, à Saluàtore caro à peccato corrupta, quæ repugnaret legi mentis eius. Cuius enim sementationem, quæ per peccatum efficitur, non præcessit generationis lex, huius omnino nec in membris est, sed lex diuinæ iustitiæ ad imaginationem nobis ostensa, & eam quoque, quæ ex præuaricatione naturæ illata est, perfectè demolitur. Venit enim sine peccato quærere & saluare quod perierat, id est naturam humani generis quæ peccauerat. Alia enim lex in membris eius, aut voluntas diuersa vel aduersa, non fuit in Saluatore. Hinc ostendit, non quòd non habuerit humanam vo-

luntatem & naturalem, (non enim hoc dixiſſe videtur) ſed quòd ſicut homo neque ſecundum corpus per membra quamlibet habeat præter naturæ leges operationem: neque rurſus ſecundum animam voluntatis contrarium, vel ſine ratione motum, veluti nos: quia & ſuper legem natus eſt humanæ naturæ. Expreſſiùs autem & in ſubſequentibus comprobat, quòd ſermo ſibi eſſet tãtum, vitiatam & non naturalem à Saluatore diſterminandi voluntatem, & quòd in naturali ac humana ad paternam ac diuinam coaptaretur quidem, ſed nullam haberet ad illam ex repugnatione diuerſitatem. Normam autem dans nobis ſeipſum, quod propriè ſuum erat, voluntariè ſubiiciebat; commendabat verò paternum. Quatinus & nos imitati, quod noſtrum eſt reprobato, quod diuinum eſt omni ſtudio expleamus, di-

Ioan.6.38 cens ita: Licèt enim ſcriptum ſit, *Non* „ *veni facere voluntatem meam, ſed eius qui*

Marc.14.36. *miſit me Patris.* Et, *Non quod ego volo, ſed quod tu Pater*, non ſunt hæc diuerſæ vo-
„ luntatis, id eſt, contrariæ ac repugnan-
„ tis, ſed diſpenſationis humanitatis aſ-
„ ſumptæ, quæ ſua compaſſibiliter fecit

quæ nostra sunt. Ista enim propter nos dicebat, quibus dedit exemplum pietatis magister, vt sequamur vestigia eius, & non suam vnusquisque nostrûm, sed Domini potius in omnibus præferat voluntatem. Non ergo interemptionem, vt dixi, naturalis & humanæ voluntatis, sed vitiosæ, ac eius quæ est extra naturam, facit: & totum fateamur ab omni peccato Deum liberum esse, testatur, qui secundum nos propter nos incarnatus est. Et vt compendio dicam, per vnam voluntatem, solam eius secundum carnem natiuitatem eum diuinam præcessisse voluntatem indicare coniicio. Per id verò quod ait, non esse voluntatis eius diuersitatem, contrarium vel repugnans quid non eum habere perhibet, sed conueniens & prorsus vnitum ex toto. Vnde cùm nostram quidem naturam de diuinitatis voluntate dicit assumptam, vnius mentionem facit. Illud autem quod introducit, *Non veni facere voluntatem meam*, in medium verbo præponit omisso numero. Non sunt, inquit, hæc diuersæ voluntatis, id est contrariæ atque aduersatricis. Ex quo duas secundum naturam existere in Saluatore vo-
Ioan. 6. 38

luntates manifestè colligitur. Si enim contrariam non habuit, naturalem habuit tanquam homo. Quod enim non est contrarium, naturale profectò est. Et nemo contra-dicit. Nihil quippe in natura, vel in his, quæ sunt secundum naturam, est omninò contrarium. Timor ergo est opinari, quod in eius propriè non est sermonibus scriptum, & moliri aduersarios propriæ opinionis tanquam non bonæ ad velamentum illius viri literas faciendum: secundum vtrúmque has præter illius intentionem falsò referentes. Aduocatum quippe habet rationis sermonem omnem calumniatoris abigentem incursum. Et ego quidem sic se illius habere sensum existimo, ab omni suspicione purgatum. Certiorem autem mihi hunc sanctissimus fecit Presbyter, dominus videlicet ANASTASIVS Abbas à seniori Roma reuersus, vir scilicet incomparabilis, virtutéque diuina & prudentia venustatus: qui asserens, quòd multum sermonem mouerit ad sacratissimos magnæ illius Ecclesiæ viros, propter Epistolam, quæ ab eo fuerat ad Sergium scripta, percontans cuius rei gratiâ, vel qualiter in ea inserta

fuerit

fuerit vna voluntas, & inuenit hæsitantes in hoc, & rationem reddentes. Insuper & eum, qui hanc per iussionem eius Latinis dictauerit dictionibus, dominum videlicet Abbatem IOANNEM sanctissimum symponum, affirmantem, quòd nullomodo mentionem in ea per numerum fecerit vnius omnimodis voluntatis: licèt hoc nunc sit fictum ab his, qui hanc in Græcam vocem interpretati sunt: verùm nec quamlibet exinanitionem vel abolitionem naturalis secundum humanitatem Saluatoris voluntatis, sed eius quæ nostra est, & reproba facta, perfectam deiectionem & interemptionem. Iuxta quod & in inuicem eorum quæ vnius generis sunt efficitur bellum. Ostendere volens, ab omni esse peccato mundam assumptam carnem, secundum sacratissimorum eloquiorum, & paternarum doctrinarum traditionem. & apparet qualiter huiusmodi sermones concinentes sint cum his, quæ modo sunt ab exiguitate mea recitata, & veluti astipulatores factæ pro HONORIO defensionis. Ego, cùm hæc ille ratiocinando respondisset, miratus sum, oppidò cognoscens subti-

litatem ipsorum, & obstupui quodammodo super astutia eorum, qui pro vno frustra omnia gerere impiè audent, & volunt, sicut eis ab olim moris, & nunc est, furtiuis & falsis narrationibus, eos, qui contra se magnanimiter agonizant, taliter, quin & absque omni ratione ad se ipsos attrahere, & sensum fraudare, qui se nullatenus sequitur. Necessario ergo & hoc cùm didicissem, significaui tibi domino, honorabilis Pater, quatinus per omnia munitus, habeas qualiter insequaris aduersariorum phalanges: verbóque indefessè iaciens, & fide potenter superans, gloriámque hinc Vnigeniti in præconium habens, & diadema huius communionem per gratiam & vnitatem.

DIFFLORATIO
EX EPISTOLA
EIVSDEM S. MAXIMI
SCRIPTA AD PETRVM Illustrem,

Vbi Pyrrhi & sancti Sophronij Hierosolymitani Episcopi, atque Papæ Honorij mentionem facit, ita post aliqua prosequutus.

VESTRIS laudabilibus syllabis dignatus es significare indigno seruo tuo propter Abbatem Pyrrhum. *Et post pauca.* Et futurum profectò esset, vt hac fortè pro causa ad redargutionem illius & omnium, qui secundum illum impiam nouitatem sectantur indifferenter, ad diuinitus conseruanda tua & famosissima vestigia properarem. Quatinus scirent omnes, qui secundum vos pietatis sunt amatores, illorum vna

cum omni prorsus inscitia, impietatis quoque superfluam abundantiam. Sed timui ne putarer extra sacra quicquam agere iura, præter voluntatem hoc faciens sanctissimæ Sedis Apostolicorum virorum, qui vniuersam plenitudinem, Catholicæ Ecclesiæ benè ducunt, & ordinatè secundum diuinam legem deducunt. Quoniam hac diuina videlicet lege consistunt cælestia & terrestria, & oportet ab ea nequaquam exorbitare, sed quæ sunt diuina secundum Deum agere illos, qui sanctè secundum vos viuere proposuerint: quatinus & Deum gestorum habeant curatorem, & sine successu receptionem. Quoniam, famosissime domine, peior his est, quod & antea intimaui, etiam ab antiquis hæreticis noua fides & expositio. Hanc enim multis quibus perdurauit annis in Episcopatu ad manifestationem reprobæ mentis suæ, (nam Deus & ad nequitiæ propalationem sæpè nouit longanimiter sustinere: non vt hanc ampliorem per inducias reddat, sed vt hanc ampliorem factam iustiùs puniat) decessor quidem eius impiè in vtero aluit, iste verò magis impiè genuit. & rursus posteriores ho-

rum in contemptum excolunt diuinitatis. *Et paulo pòſt.* Et quod adhuc deterior illis eſt mos, & veluti ſpeciale omnium peruerſorum hæreticorum indicium, quia & ſuæ ipſius impietatis obnoxios, deſcribunt innoxios. Sophronium quippe, qui prudenter diuina perdocuit & prædicauit Eccleſiæ Catholicæ dogmata, ſe in errorem mouiſſe hac illácque ſuſurrant. *Et poſt pauxillum.* Diuinus enim Sophronius, vt ipſi teſtamini, laudabiliſſimi, in Afrorum regione mecum & cum omnibus peregrinis Monachis moras agebat, cùm ipſi peruerſitates illas fabricarent aduerſus omnes. *Et poſt puſilla.* Et erat quidem domus omnium per diuinam concordiam & vnanimitatem in vnum Dei fauente gratia in vniuerſitate, quæ ſub ſole conſiſtit, pacifica & tranquilla fide munitis Eccleſiis. Hi verò, qui horum inuidebant conſonantiæ, ac in Chriſtum Deum confeſſioni, veluti quandam caliginoſam nubem, & ſtridentem vel grauem fluctum maris ac barbarorum, nemine hos mouente, quàm ſolo dæmone turbationis amico, qui genus humanum ad ſimultatem concitauit, repentè contra veram Chriſtia-

norum fidem nouam excogitauerunt ecthesim. Deinde sententias pro ea, & compositiones iniustas. Dein actiones monumentorum. Deinde Synodos latrocinales, & concursus Episcoporum non voto conuenientium, sed violentia contractorum, non exhortatione properantium, sed ex fuga barbarorum peregrè proficiscentium. Dein iussiones & minas huc atque illuc aduersus pios transmissas. Nam eum, qui tunc imperabat, sophisticè muneribus in seruitutem redigentes. *Et post pauca.* Ex proprio nomine viro ecthesin producere persuaserunt. *Paulo pòst.* Fit autem horum inimicus pariter & defensor, an potiùs asserendum fautor & accusator horum publicans argumentum: & innotescens quòd ipse nequaquam ex se fuerit motus, sed ab illis coactus, impiissimam fecerit ecthesim in scriptis pro se ipso hæc dicens, & rationem reddens Ioanni sanctæ memoriæ quondam Papæ senioris Romæ. *Et post pauxillum.* Conuincunt autem seipsos, quòd isti valde manifestè fortissimi hanc fecerint, & nullatenus ille. Neque enim quodlibet super hoc habuit studium, vt pote ad alia cir-

cumlatus. *Poſt breuia.* De quibus omnibus miſeri nec ſenſus Apoſtolicæ facti ſunt ſedis, & quod eſt riſu, immò, vt magis propriè dicamus, lamento digniſſimum, vt potè illorum demonſtratiuum audaciæ, nec aduerſus ipſam Apoſtolicam Sedem mentiri temerè pigritati ſunt: ſed quaſi illius effecti conſilij, & veluti quodam ab ea recepto decreto, in ſuis contextis pro impia ecthesi actionibus ſecum magnum HONORIVM acceperunt, ſuæ præſumptionis oſtentationem ad alios facientes viri in cauſa pietatis maximam eminentiam. Quis itaque, ô famoſiſſime, & qualis Sophronius hæc & tam atrociter & per tantum temporis facere his falſiloquis perſuaſit? quæ hos non rogauit Eccleſia? quis pius & orthodoxus non ſupplicauit Antiſtes, ceſſare illos à propria hæreſi clamando & obteſtando? Siquidem vltima ſua expirabat ſacer Archadius, & ſpiritum Deo tradebat, ſed nec vſque ad horam illam eos rogare ceſſauit. *Et poſt pauca.* Quid autem & diuinus HONORIVS, quid verò & poſt illum Seuerinus ſenex, quid deniquè & is, qui poſt hunc extitit, ſacer Ioannes? Porrò is qui nunc præſidet

beatissimus Papa, omisit quicquam supplicationi conueniens? Nónne Oriens totus & Occidens lacrymas, lamenta, obsecrátiones, deprecationes ex æquo tam Deo per orationes, quàm his per Epistolas afferebant? Sed Deus quidem horum profectò beatorum virorum fidem admisit, & pro ea vicissitudinem in sæcula conseruauit. Illi autem Domini contemnentes inducias, ad conuersionem hos benignè cohortantes, & horum egregiorum facta per tot tempora supplicatione torpentes, suæ nequaquam passi sunt cælestem fidem præferre. *Post aliqua.* Diuinus ergo magnúsque Sophronius tunc Alexandriam veniens, mox ex prima lectionè (dederat enim etiam ipsi Cyrus ad retractandum illa nouem impietatis capitula) lugubre quiddam & ingens vociferatus, fontes emittebat lacrymarum, illũ feruidè obsecrans, supplicans, expostulans, in pauimento ipsius vestigiis prouolutus, quo nihil horum super ambonem contra Catholicam Dei Ecclesiam prædicaret, quippe cùm hæc liquidò impij essent Apolinarij dogmata. *Et paulò post.* Taliter viri, ô mihi præ omnibus reueren-

dum caput, diuina Deo perosis insultationibus, & inuicem scenicis quodammodo illusionibus lacerabant, & sacratissimum Sophronium tàm miserabiliter lamentatum, vtpote contritionem more cuiusdam secundi Hieremiæ Catholicæ deflentem Ecclesiæ, tantúmque diuinorum lapsum benè valdé & compatientissimè dogmatum deplorantem, nullatenus consolati sunt. *Et post nonnulla.* Si enim Romana Sedes non solùm reprobum Pyrrhum, sed & malè sentientem & malè credentem non nescit, perspicuum profectò est, quia omnis, qui eos, qui Pyrrhum reprobauerunt, anathematizat, Sedem Romanam, id est Catholicam Ecclesiam anathematizat. Omitto enim dicere, quia vtique & seipsum, qui talis est, si duntaxat Sedi Romanæ communicat, Catholicæque Dei Ecclesiæ. Obsecro igitur, benedicte domine mi, præcipere omnibus, ne Pyrrhum sanctissimum vel almificum nominent. Neque enim tale quid sacra regula eum vocari permittit. A cuncta enim cecidit sanctitate, qui nimirum ab Ecclesia Catholica sponte prosiliit. Non enim fas est illum ex quacúmque laude

cognominari, qui iam olim damnatus est & abiectus ab Apostolica Sede Romanæ vrbis, ob externæ sensum opinionis, donec ab ea recipiatur conuersus ad ipsam, immò ad Dominum Deum nostrum per piam confessionem, & orthodoxam fidem, qua sanctificationem recipiat, sanctúmque vocabulum. Itaque si vult hæreticus neque esse, neque audiri, non isti aut illi satisfaciat, superfluum quippe hoc & irrationabile est. quia sicut vno contra eum scandalizato omnes scandalizati sunt, ita quoque vno satisfacto, omnes proculdubio satisfiunt. Festinet pro omnibus Sedi Romanæ satisfacere. Hac enim satisfacta, communiter vbique omnes pium hunc & orthodoxum prædicabunt. Nam frustrà solummodò loquitur, qui mihi similes suadendos ac surripiendos putat, & non satisfacit & implorat sanctissimæ Romanorum Ecclesiæ beatissimum Papam, id est Apostolicam Sedem, quæ ab ipso incarnato Dei Verbo, sed & omnibus sanctis Synodis, secundum sacros canones & terminos, vniuersarum, quæ in toto terrarum orbe sunt, sanctarum Dei Ecclesiarum in omnibus & per omnia percepit

& habet imperium, auctoritatem & poteſtatem ligandi, atque ſoluendi. Cum hoc enim ligat & ſoluit etiam in cœlo Verbum, quod cœleſtibus virtutibus principatur. Si enim alios quidem ſatisfaciendos ducit, & beatiſſimum Romanum Papam nequaquam implorat, ſimile quiddam agit ei, qui fortè homicidij, vel alterius cuiuſdam criminis redarguitur, & inſontem ſe non ei, qui ſecundum leges iudicandi iura ſortitus eſt, exhibere feſtinat: ſed tantum inutiliter & ſine lucro aliis & priuatis hominibus munditiam monſtrare ſui ſatagit actus, qui nullam habeant ſe ſoluendi à crimine poteſtatem. Quapropter, benedicte mi domine, adhuc magis extende præceptionem, quæ benè vobis & ſecundum placitum Dei viſa fuiſſe dinoſcitur, quo nemini licentiam habeat iſte quicquam loqui & obloqui dogmatis cauſa. Sed liquidò diſcite voluntatem huius abundantiùs inueſtigantes, ſi velit annuere penitus veritati: & ſi hoc agere ſtuduerit, & ad id ſecundum rationem accelerat, hortamini eum ſuggeſtionem conuenienter facere ad beatiſſimum Papam Romanum: quatinus ſic per illius

diuinam præceptionem, regulariter quæ circa ipsum sunt & decentissimè moderetur ad gloriam Dei, & vestræ laudem sublimitatis.

EXCERPTVM EX EPISTOLA S. MAXIMI DE PROCESSIONE Spiritus sancti,

Scripta ad Marinum Presbyterum Cyprium.

NON in tot huius sanctissimi Papæ Synodica, quot scripsistis, capitulis Constantinopolitani reprehenderunt, sed in duobus tantùm. Quorum alterum est de diuinitatis ratione, quia dixit, aiunt, procedere etiam ex Filio Spiritum sanctum. Alterum verò de diuina incarnatione, quoniam scripsit, inquiunt, absque originali & actuali peccato Dominum esse. Et in priore quidem consonantia protulerunt testimonia Latinorum Patrum, necnon & Cyrilli Alexandrini de

ſacro ipſius opere, quod in ſanctum Euangeliſtam fecit Ioannem. ex quibus non cauſam Spiritus ſancti filium ſe facere monſtrauerunt. Vnam enim norunt cauſam Filij ac Spiritus eſſe Patrem: alterius quidem ſecundum generationem, alterius verò ſecundum emiſſionem: ſed vt hunc per eum prodire inſinuarent, & hac ſubſtantiæ communionem & indiſſimilitudinem demonſtrarent. In poſteriori autem non eſt opus omnino defenſione. Quæ enim in hoc ſit altercatio, quamuis ita calumniatoribus ob ſuam peruerſitatem videatur? Verùm proſecuti ſunt, dicentes, quòd nec in mente habuerit peccatum, ſecundum quod primus vitiatus fuiſſe apparet Adam, nec actionem mali & operationem. Ergo iſti quidem hæc, de quibus non rationabiliter impetiti ſunt: illi autem, de quibus & valde iuſtè, nullam nunc vſque fecerunt apologiam, quia nec abiectionem eorum, quæ ab eis introducta ſunt. Porrò, ſecundum iuſſionem veſtram, rogaui Romanos interpretari propria dicta, causâ furtiuas aduerſantium ſurreptiones effugiendi. Verumtamen more obtinente ita faciendi

atque mittendi, nescio vtrum consentiant. Alias autem nec valent in aliena dictione ac voce sensum suum, sicut in propria vel alumna, subtili exprimere diligentia, vel etiam quemadmodum nos in nostra nostrum.

SYNODICA
SANCTISSIMI
THEODORI PAPÆ, AD PAVLVM PATRIARCHAM Constantinopolitanum.

SYNODICAS fraternitatis vestræ literas datas per Georgium Presbyterum & Petrum Diaconum nos suscepisse significamus. quarum percurrentes textum, inuenimus eam inter spem & metum, quemadmodum inter fidum gemini litoris portum confidentem pariter & fluctuantem, & non frustra. Nam sacerdotium graue onus est, quod scilicet aliorum vitæ cura fatigat, 2. *Cor.* 11.
iuxta quod scriptum est, *Quis infirmatur*, 29.

& ego non infirmor? quis ſcandalizatur, & ego non vror? Et quanto metu ſacerdotalis mens concutitur, ne fortè per ſilentium vel immoderatum eloquium maculetur, tanto ſpe & maxima propriæ fortitudinis penna ad altitudinem ſubleuatur, quando de ſubiectorum profectu gratu-
Prou. 14. 4. latur. Scriptum eſt enim: *Vbi plurimæ ſegetes, ibi manifeſta fortitudo boum.* Hinc
» econtrà metus reuerberat. Scriptum
Ibid. 6. 1. *& ſeqq.* namque eſt, *Fili mi, ſi ſpoponderis pro amico tuo, defixiſti apud extraneum manum tuam.*
» *Illaqueatus es verbis oris tui, & captus propriis*
» *ſermonibus. Fac ergo quod dico, fili mi, &*
» *temetipſum libera, quia incidiſti in manum pro-*
» *ximi tui. Diſcurre, feſtina, ſuſcita amicum*
» *tuum: ne dederis ſomnum oculis tuis, nec dor-*
» *mitent palpebræ tuæ. Eruere quaſi damula de*
» *manu, & quaſi auis de inſidiis aucupis.* Audiuimus, dilectiſſime frater, per timorem periculum noſtrum, audiamus per ſpem repromiſſum conſolationum ſola-
Num. 18. 20. tium. *Ego ſum*, inquit Deus, *pars hereditatis tuæ.* Et iterum: *Sàcerdotes tui induant*
Pſal. 131. 9 *iuſtitiam.* Timor autem concutit, cùm
Luc. 12. 48 aliàs dicitur: *Cui multùm creditur, multum*
Sap. 6. 7. *ab eo exigetur.* Et iterum: *Potentes potenter tormenta patientur.* Et rurſus ſpes nos refouet,

refouet, vbi ait: *Labia Sacerdotis custodient ſcientiam, & legem exquirent ex ore eius, quoniam Angelus Domini exercituum eſt.* Mal. 2.7. Inter tot ergo procellas atque tranquillos fluctus æſtuare profundum, quid aliud eſt niſi in portu aſperrimi litoris nauim mentis noſtræ tempeſtatibus concuti? Sed quia maiorem fiduciam ex longanimitate Dei Euangeliorũ habere cognoſcimur, ſpe gaudentes huiuſmodi æſtum nullo modo formidamus. Nos ergo quid niſi diſpenſatores vnius paſtoris ſumus? Ipſo enim paſcente paſcimus, & regente regimus, quoniam omnes ſub eodem paſtore cum ouibus ipſius oues paſcuæ ſumus. Neque enim noſtris viribus, ſed Dei gratiæ deputamus quod ſumus. Tantum reſtat, vt cum diuino auxilio petendo, quærendo, pulſando, fide & opere donum gratiæ irreprehenſibiliter exhibere poſſimus, quo conculcatis vitiis virtutum repromiſſa præmia percipere mereamur. Superbia, quæ eſt initium omnis peccati, longè à Sacerdotum mentibus fiat. Auaritia rurſus, quæ eſt idolorum ſeruitus, atque omnium malorum radix, abſciſa, & à turbine pulueris ſui procul amota deſtruatur,

quæ excœcat etiam oculos ſapientum. Dilectionem igitur omnium virtutum matrem, ſine qua nihil perficitur, & in qua omnes virtutes pacis completæ vinculo indiſſolubiliter continentur, fide recta & ſpe certa ſtudio indeſinenti teneamus. Et quoniam fide hominum corda purgantur, lecti apices dilectionis veſtrę limpida fidei fluenta vos de fontibus Saluatoris hauſiſſe, & ſicut prædicamus prædicare, & quemadmodum credimus credere, & ſicuti docemus indiminutè docere manifeſtarunt. His ergo ita ſe habentibus, cùm ea quæ à Pyrrho aduerſus Apoſtolicam fidem noſtram ad ſubuerſionem Synodalium decretorũ prolata ſunt, tam per dogma Sedis Apoſtolicæ, quod expoſitum eſt à prædeceſſorę noſtro, quàm per iuſſionem filij noſtri manſuetiſſimi Principis deſtructa ſint: quamobrem fraternitas tua à publicis locis Chartam, quæ ſuſpenſa pridémque caſſata fuerat, non abſtulit? quæ ſcilicet ſcandalum ſanctis Dei Eccleſiis non modicum intulit. Corde enim creditur ad iuſtitiam, ore autem confeſſio fit in ſalutem. Si deiciendum ergo eiuſdem Pyrrhi conamen fraternitas veſtra

ducit, qua pro cauſa prædictam Chartam de pariete non depoſuit? Nemó quippe quod abominatur colit. Si autem, quod abſit, huiuſmodi ſcriptum amplectitur, cuius rei gratia nobis hoc per propria Synodica ſua minimè patefecit? Neutrũ enim ſine horum alterius dejectione indemniter ſtare poteſt. Nam ſi recta fides, quæ à tot Conciliis roborata eſt, ab Heraclio & Pyrrho cum quadam additione & emendatione corrigitur: ergo fides à Patribus ſubtiliter examinata commoueri cognoſcitur, & mortui vacua ſpe beatitudinis deciderunt, quod auertat Deus à fidelium cordibus. Hi enim qui defuncti ſunt minimè perierunt. Pretioſa namque in conſpectu Domini mors Sanctorum eius. Et qui viuunt in hac fide, mundi effecti ſunt: Patrúmque dogma ſignata fide verum & pium firmiter eſt poſteris traditum. Reſtat igitur, quod contra fidem promulgatum eſt, irritum fiat, & cum auctore proprio deſtruatur. Porrò, mirati ſumus quia Epiſcopi, qui fraternitatem tuam conſecrauerunt, ſanctiſſimum illum in literis ſuis dixerunt. Sed & quia propter vulgarem turbationẽ & odium

Ecclesiæ hunc Constantinopolitanæ abrenunciasse significauerunt. Propter quod etiam in ambiguitate positi, quæ à fraternitate vestra scripta sunt iudicaueramus ad modicum quid differre, donec iam dictus Pyrrhus ab Episcopatu Ecclesiæ Constantinopolitanæ pelleretur. Nam turbatio & odium populi Episcopatus gradum nescit auferre. Canonica enim vindicta super eo debuerat prouenire, quo fraternitatis tuæ consecratio irreprehensibilis & firma consistat. Scri-
Rom.7.2. ptum est enim, *Si vir eius mortuus fuerit, soluta est à lege viri. Si autem vir eius viuit, adultera vocabitur si fuerit cum alio viro. Erunt enim duo in carne vna. Mysterium au-*
Ephes.5.32. *tem hoc magnum est*, ait Apostolus; *Ego autem dico in Christo & Ecclesia.* Etenim licèt indigni simus, locum tamen eius in Ecclesiis adimplemus. Viuente itaque prædicto Pyrrho, & nondum naturâ vel culpâ extincto, ne forte fieret schisma oportuerat præcaueri. Vt ergo fraternitatis vestræ sacerdotalis robustior ordo permaneat, oportet debitum aduersus eum colligi Episcoporum ex propinquioribus locis conuentum. Præcepimus enim super hoc etiam carissimis filiis nostris

Serico Archidiacono, & Martino Diacono, & Apocrisiario, quibus & locum nostrum ad huius rei deliberationem credimus: quatinus cum fraternitate vestra prædicti Pyrrhi culpa regulariter exquiratur. Non enim præsentia eius necessaria est, vbi excessus eius, & scripta veritati repugnantia præsto sunt, vt cùm de his diiudicatur, modis omnibus condemnetur. Primò quidem, quoniam Heraclium, qui anathematizauit inuiolabilem orthodoxorum Patrum fidem, diuersis laudibus extulit, & sophisticam iussionem ipsius, in qua quasi symbolum fidei composuit, subscribendo firmauit, furtiuisque surreptionibus quosdam Sacerdotes apud se singulatim prædictam Chartam roborare coegit, & in publicis locis suspendere ad destructionem Chalcedonensis Concilij audaci transgressione præsumpsit. Vnde non modicum dissensionis scandalum Ecclesiis Dei disseminauit, & obtestatione conuentus à decessore nostro corrigi paruipendit. His igitur & aliis in Synodo fraternitatis vestræ requisitis, canonicæ hunc executioni summittite, vt sacerdotali ordine & Episcopali legisla-

tione, ac regulariter eo ſacerdotio denudato, non ſolùm fides illibata permaneat, ſed & fraternitatis veſtræ gradus Epiſcopalis firmior conſeruetur. At verò, ſi diligenter fraternitas veſtra, dum conſiliatur, perſpexerit fautores iam dicti Pyrrhi circumſtrepere, & ſenſeritis crebrò, inſolēter pręſenti negotio quod diffiniendum eſt impedimentum per dilationem afferre, vt proprium compleant quandóque conſilium, vobis contradicentes, niſi iuxta votum ſuum quicquam proueniat. & ſi ob hoc fraternitatem veſtram obnoxiam facere, vel etiam ſchiſma de eadem perſona temptauerint, poſſibile eſt vt abſcidatur etiam in huiuſmodi capitulo talis verſutiarum ipſorum intentio, & obtineatur iuſſio à Domino noſtro & filio Chriſtianiſſimi Principis, quoniam de hoc enixiùs eum per literas noſtras popoſcimus, vt ſcilicet ſæpè dictum Pyrrhum ad hanc Romanam vrbem iubeat mitti, quatinus conuentu Synodico à nobis effecto, pro ſua temeritate iudicetur. Sic enim & fraternitatis veſtræ Epiſcopalis dignitas omni futuro contrariorum ſchiſmati firmior apparere valebit, &

ſcandalum nouitatis ab orthodoxa fide pulſum necabitur, atque Dei Eccleſia continuæ paci donabitur. Deleri namque ab Eccleſia Dei ſcandala debent, & extirpari. Multa enim poſſunt oriri diſſenſionis zizania contra promotionem fraternitatis tuæ, niſi canonica falce ne proficiant radicitus reſcindantur. Si quidem cùm patitur vnum membrum, compatiũtur reliqua corporis membra. Abſit ergo, vt ſchiſmata & diſſenſiones proueniant, ſecundum quod & manſuetiſſimum dominum & filium noſtrum Principem per literas noſtras petiuimus, quo ab Epiſcopatu fraternitatis veſtræ omnia quæ nuper exorta ſunt ſcandala recidantur, & nos quidem veluti fraterna viſcera condolentibus prouidentiæ noſtræ medelam afferentes appareamus. Verumtamen prædictam Chartam, quæ contra orthodoxam fidem & Chalcedonenſe Concilium ſophiſticè probatur expoſita, cunctis viribus irritam eſſe deliberamus, & vinculo anathematis refutatam, atque vt à nobis & ab omnibus orthodoxis Epiſcopis abominatam reſpuimus. Sufficit námque nobis fides, quam ſancti Apoſtoli prædicauerunt, Conci-

lia firmauerunt, & sancti Patres consignauerunt, per quam renati & docti facti sumus, quámque docemus, nullum augmentum in Symbolo fidei, quod à Synodis est firmatum, recipientes. Anathema his qui addunt, anathema qui demunt sancto mathemati, id est symbolo, quod in Concilio Nicæno diffinitum, Constantinopolique firmatum, & in Ephesino primo, atque Chalcedone, à sanctis & orthodoxis Patribus, qui in Catholica fide floruerunt, gratiâ sancti est Spiritus stabilitum. Hæc & his similia concordi sensu fraternitas vestra prædicando nobiscum ore & opere confiteatur. Similiter autem anathematizantes omnes hæreses & auctores earum, vt id ipsum dicamus omnes, sicut scriptum est, & schismata nullomodo germinent in Ecclesiis Dei, quæ spirituali iam & bis acuto sententiæ gladio sunt recisa. Porrò præsentem literarum latorem fraternitati vestræ in omnibus commendamus, quoniam & mores eius exigunt, vt eum vobis nos commendare debeamus; quia manifestè vestram nobis præsentiam exhibere venerabilitas eius atque perfectio morum dinoscitur.

EXEMPLAR PROPOSITIONIS TRANSMISSÆ CONSTANTINOPOLIM

A THEODORO SANCTISSIMO Papa Romano.

DOMINVS ac ſaluator noſter in Euangeliis Apoſtolis ſuis ita dixit, *Quicumque ſoluerit* Mat.5.19.
vnum de mandatis iſtis minimis, & docuerit ſic homines, minimus vocabitur in regno cælorum. Sed & alia Scriptura dicit, *Ne transferas terminos æternos, quos poſuerunt* Prou.22.
patres tui. His ergo ſic ſe habentibus, ad 28.
notitiam fraternitatis veſtræ deducimus, quia Pyrrhus, qui quondam Eccleſiæ Conſtantinopoleos Epiſcopatum ſurripuit, & inſtar lupi ſub prætextu paſtoris latitabat, contra orthodoxam fidem cornu bellico erecto, quædam nouitatis figmenta compoſuit, & Chartis à ſe dictatis, quoſdam furtiuis ac ſurreptitiis modis ſubſcribere compulit Sacerdotes: verſutè gerens, vt hæreticum præſumptionis ſuæ dogma ſurreptis aliorum

ſubſcriptionibus ſtabiliret, & veluti nouum mathema contra colendum, nobíſque traditum à ſanctis Patribus Symbolum componere conaretur. Et quoniam in Chalcedonenſi Concilio anathema poſitum eſt his, qui addiderint, vel dempſerint quid in fide, quæ à tot patribus eſt roborata: huius rei gratiâ dilectionem veſtram præmunire conſiderauimus, vt his quæ à prædicto Pyrrho aduerſus Apoſtolicam fidem præſumpta ſunt reprobatis, eandem fidem ſicut & ſiſi ſumus retineatis, quam ex ipſo lacte vberum ſanctæ Eccleſiæ ſimul ſuxiſtis, vniuerſa temerariæ nouitatis deliramēta deſtruentes. Nos enim tam per alias literas, quàm per decretum præſentis propoſitionis, omnia quæ contra orthodoxam & Apoſtolicam fidem noſtram ab eiuſdem Pyrrhi noua & temeraria vanitate introducta ſunt abominantes, ſimúlque cum Charta, quæ propoſita, & in publicis locis ab eo ſuſpenſa eſt, anathematizantes, volumus omnes illa ſapere, id eſt tenere, quæ ſancti Apoſtoli tradiderunt, & Patres qui in orthodoxa fide floruerunt, poſteris tradita per ſancta quinque Concilia firmauerunt.

THEODORI SANCTISSIMI PAPÆ AD EPISCOPOS QVI consecrauerunt Paulum Patriarcham Constantinopolitanum propter Pyrrhum ex Patriarcha.

LITERAS fraternitatis vestræ, per quas nobis de promotione PAVLI fratris & Coepiscopi nostri significastis, suscepimus: & gauisi quidem super huius sumus ordinatione. Sed futura mœstitia huic videlicet successura, propter zizania, quæ nascitura fore sperantur, animum nostrum valde concussit, nisi diligentissima manu & cautissimâ cura priusquàm crescant, & dominicam messem suffocent, extirpentur. Debuerat igitur Pyrrhus, qui sanctis Dei Ecclesiis scandalum seminauit, canonicæ priùs animaduersioni summitti, & tum prælatus frater noster Paulus sacrari: ne fortè tempore aliquo de eiectione sua quampiam se putet querimoniam obiecturum, quòd odium sustinue-

rit populare, & vi pulsus libellum dederit, & suam Ecclesiam refutauerit, sicut nobis fraternitas vestra per literas suas significauit. Facilè quippè mutantur homines, & quidem aliquando ex odio ad dilectionem assurgunt, aliquando verò à dilectione in odium dilabuntur. Qua ergo pro causa, quæ dissimulari futura sunt prouido non contemplantur obtutu? ne fortè proueniens scandalum variis simultatibus Ecclesiam Dei discindat. Sunt capitula, quibus prædictus Pyrrhus canonicè potest ab omni sacerdotali ordine pelli. Primùm quidem, quia Heraclium, qui anathematizauit Catholicam fidem & Patres orthodoxè sentientes, in literis suis laudibus extulit, & per surreptionem, per quosdam Sacerdotes qui subscripserant, sophisticam quoque Chartam aduersus Apostolicam fidem confirmare præsumpsit, & in publicis locis suspendere festinauit, quasi nouam fidem & symbolum suscitans contra sanctam Chalcedonensem Synodum: pœnam minimè veritus æterni iudicij, & anathema quod positum est in eadem Chalcedonensium Synodo, quo nemo vnquam sancto mathemati, id est

colendo Symbolo, quicquam addere vel minuere audere pertemptet. Prædictus autem Pyrrhus nec protestatione conuentus à prauitate sua recedere passus est. Ideò ergo iam memoratam Chartam abominantes, & omnia quæ crebrò dictus Pyrrhus contra fidem molitus est, anathematizantes, quin etiam nunc iterum atque iterum anathematizamus: illa tantum amplectentes, quę sancti nobis Patres in synodis tradiderūt; nihil fidei addentes, nec auferentes. Et idcirco quæ in personam prædicti Pyrrhi diffinierimus, in literis quas ad iam memoratum fratrem & Coepiscopum nostrum misimus agnoscetis. Vt igitur scandalum minimè futuro tempore generetur, secundum præfixum modum diligenter sacra prouidentia extinguere curet. Et res quidem ipsa nos magis ad tribulationem prouocauit, & nascitura zizania cõiecturis probabilibus informauit, quoniam per literas vestras prædictum Pyrrhum sanctissimum nominastis. Si enim alia taceamus, & nihil omninò peccauit aut in religionem, aut in doctrinam fidei, & nec vna culpa eum damnauit; quamobrem de propria est eiectus Ec-

clesia? Sed fortasse quis dixerit, generale hoc odium fecit. Sed vulgaris tumultus ius sacerdotij auferre non potest, nec odium sacro quemquam ordine denudare. Manifestæ quippe sunt canonicæ causæ, quæ iura sacerdotij recidere possunt. Nisi ĕnim naturæ causa Præsul extinguatur, Ecclesiam eius alius non potest irreprehensibiliter apprehĕdere. Et hæc quidem non contradicentes ordinationi prædicti fratris nostri Pauli scribimus, sed vulnus latens & absconsum medente manu adaperimus, ne in vitalia viscera serpere possit, omnem immunditiam fœtidæ putredinis medicinaliter exhaurientes, & quæ possunt fieri diligentiâ prouidæ incisionis penetrantes, non vt hæc fiant optantes. Nam sæpedictum fratrem nostrum in visceribus mentis nostræ complectimur & fouemus: sed ne schismata fiant fraterna prouidentia & affectione dilectionis terremur: quatinus Episcopatus eius manus impositio nullomodo maculetur. Denique interemptis & suffocatis schismatibus, & fides quoque orthodoxa, quæ tot spiritualibus paradisi florum odoribus, per agricolas Christi Dei no-

ſtri, ſanctos videlicet Apoſtolos, eluxit, nullatenus aliquibus zizaniorum ſpinis poterit ſauciari.

COMMEMORATIO QVID LEGATI ROMANI Conſtantinopoli geſſerint,

Ex Epiſtola ſancti Maximi ſcripta ad Abbatem Thalaſſium.

IN his & huiuſmodi eſſe te, Pater, ſciens, & ſola quæ illius ſunt præ omnibus in generatione noſtra omni ſtudio procurare cognoſcens: oportere ratus ſum virtutem innoteſcere tibi eorum, quæ modo ab vrbe mihi feliciſſima ſcripta ſunt à quibuſdam reuerendis viris, & tecum ex toto corde diligentibus Deum, cauſa dogmatum catholicæ ſanctæ ac Apoſtolicæ ipſius Eccleſiæ. Significauerunt enim quòd mul-

ta huius rei gratia & prolixa quædam in ea facta sit motio, id est in regia vrbe à sacratis illius Ecclesiasticis viris: & priùs quidem, sed præcipuè per idem tempus, quando illic missos in causa promotionis Papæ cum delatis decretis Apocrisiarios susceperunt. Tunc enim, tunc post plurimos sermones, quos ad eos causâ consecrationis mouerunt, nouissimè ad effectum eius, atque ad ipsius desiderij completionem, protulerunt eis dogmaticam Chartam nunc ab eis expositam, asserentes, Non aliter vobis in capitulo, pro quo tantúm transigentes nauigium huc venistis, fauorem præstabimus, nisi priùs vos suasuros ei qui sacrandus est profiteamini, huic Chartæ suscribere, & dogmatibus quæ in ea continentur exceptis dilationibus consentire. At illi eorum quæ prætendebantur sibi virtute comperta, & quòd hac pro causa tanto tempore manere viduam Ecclesiarum principem matrem & vrbem coegissent, hanc profectò per huiusmodi suum volentes obtinere commentum. Dum scilicet vsque ad eam quoque irrationabiliter extendendam fore nouitatem propriam putauerint, vt id pro quo studebant

bant assequerentur, tranquillè rationem prosecuti sunt, & quasi condescendentes dixerunt: Nos quidem super hoc au- " ctoritatem præbere non possumus. mi- " nisterium quippe nobis est creditum, " non professionem faciendi præceptum. " Illud autem vobis certum reddimus, " quòd referamus omnia quæ à vobis præ- " tenta sunt, & Chartam ipsam ostenda- " mus ei qui consecrandus est. & si iudica- " uerit hanc bene habere, rogabimus an- " notare huic propriam subscriptionem. " Nunc autem ne velitis insperatè pro- " pterea nobis impedimento fieri, & vim " inferre protelando, & nos hîc retinen- " do. Neque enim est qui cuilibet, ma- " ximéque in causa fidei, vim possit infer- " re. In hac enim & nimis infirmus fortis " valde consistit, & valde mitis bellator " summus inuenitur: verbóque diuino " confortans animam, maximis etiam in- " uectionibus magis durus quàm dissolu- " tus quodam modo reperitur. Quantò " magis Romanorum Ecclesiæ & Clero, " quæ ab olim huc vsque, vt pote senior " cunctarum quæ sub sole sunt Ecclesia- " rum, omnibus præest. hoc certè cano- " nicè tam à Conciliis & Apostolis, quàm "

„ ab horum ſummo principatu conſecu-
„ ta, & in ſortem adepta. nullis omninò
„ propter Pontificatus prouectionem ſcri-
„ ptis, aut Synodicarum editionibus char-
„ tarum ſubiecta, ſicut etiam in his omnes
„ ex æquo ei ſecundum ius ſacerdotale
„ ſubiecti conſiſtunt. Hæc itaque cùm taliter nihil reueriti, ſed cum omni ſacrà decentíque fiducia ſtabiles illi & firmæ reuera & immobilis petræ miniſtri, maximæ videlicet & Apoſtolicæ, quæ illic eſt, Eccleſiæ, ad regiæ vrbis clericos diſputaſſent, hós ſedaſſe apparuerunt, & vt humiliter ac modeſtè ſentirent prudenter egerunt, ſinceritatem & orthodoxiam propriæ fidei ab ipſo eis initio cognitam facientes. Illi autem ipſorum admirantes pietatem, huiuſmodi factum duxerunt meritò recompenſandum. & à prætendenda Charta ceſſantes, iuſſionem in effectum ob Epiſcopatum ſe ſuo perducere ſtudio promiſerunt. Quam factam accipientes Deo amabiles Apocriſiarij gratulantes remearunt ad propria. Huius autem Chartæ, diuinitus honorate Pater, exemplar & mihi quoque tranſmiſſum eſt. Expoſita verò ab eis fuerat cauſa ta-

cendarum in Christo Deo, id est in substantiis eius, ex quibus videlicet & in quibus est & creditur, naturalium operationum; & ne de cetero in eo siue vna siue duæ penitus prædicarentur. Fatebatur autem solummodò confitendum esse, ex vno eodémque Dei Verbo incarnato Deo decibilia & humana processisse, & in vnum eundémque referenda.

BEATISSIMO
AC
CELEBERRIMO
MARTINO
SANCTÆ NARNIENSIS
ECCLESIÆ PRÆSVLI,

ANASTASIVS EXIGVVS
Apostolicæ sedis Bibliothecarius
in Domino salutem.

QVIA cum Episcopatus apice Præpositura sanctitati tuę, ob meritum summæ religionis, beati Martini Monasterij penes Vrbem positi est à summis Pontificibus delegata; hortari me visa est, quatinus quæ apud Græcos reperissem ex his quæ beato Papæ MARTINO pro fide ac rectis dogmatibus acciderunt, in Latinum con-

uerterem ſtylum : quamuis alius ſit Martinus, cuius cerneris Cœnobio piè præeſſe, & alius, cuius affectas ad liquidum accidentia noſſe. Ille quippe Turonicus, iſte verò Romanus fuit Antiſtes. Parui ergo exhortationibus tuis, Pater venerabilis, non tam ſcientiâ, quàm obedientiâ. Scio námque, dicente Samuele, meliorem eſſe obedientiam quàm ſacrificium, & auſcultare magis quàm offerre holocauſta : quoniam quaſi peccatum ariolandi eſt repugnare, & quaſi ſcelus idololatriæ nolle adquieſcere. Igitur malui imperitiâ, quàm peccare idololatriâ. Verùm huius operis media in aliis implicitus ipſe non tranſtuli, ſed ab alio petitu meo interpretata poſtmodum in quibuſdam correxi. Quia verò quædam ex Actis beati Maximi monachi, ac diſcipulorum eius, huic operi connexa & continuata reperi, & ipſa quoque, ſi vita comes fuerit, transferre Deo præduce minimè recuſabo, ſanctiſſime ac reuerentiſſime Pater. Data Indictione VIII. tempore domni IOANNIS VIII. Papæ.

HVIVS SANE INITIVM OPERIS IVXTA SENSVS DVNTAXAT VIRTVTEM ITA SE HABET.

Vnice nate, Deus, Verbum Patris omnipotentis,
Qui sola pietate volens homo factus haberis,
Et genus humanum patiens in carne piasti,
Auxiliare tegens, saluos fac, erue semper
Tu famulos vbicumque tuos à crimine peste,
Virginis egregiæ precibus genitricis amandæ,
Et duodenorum Procerum simul atque piorum,
Cunctorum sine fine decus, via, vita tuorum.

Ex his quæ à THEODORO Spudeo sanctæ Sophiæ scripta sunt sanctis Theodoro & Euprepio germanis fratribus, & regiis pistorum principibus constitutis in exilio Chersonis, super his quæ iniquè gesta sunt ab aduersariis in sanctum & Apostolicum, nouum re vera Confessorem & Martyrẽ Christi Dei nostri, MARTINVM Papam Romanum, priusquàm illuc in exilium mitteretur, cùm vi raperetur propter verbum veritatis de Apostolica Sede.

THEOD. POSTQVAM reuersus est in excubitu cum sudoribus quos nouit Deus, potui ei

ſcribere ac innoteſcere omnia quæ de ipſo diffamabantur. Cum quibus intuli & alia quædam, quæ implorarent eum vt nullatenus ſuperaretur à nequam ſecta impiorum virorum, reuerens & tremens, ac præ oculis habens naufragium Sergij Cypriorum inſulæ Archiepiſcopi.

RESCRIBIT ERGO ITA.

MARTINVS THEODORO SINCERA AFFECTIONE DILECTO FRATRI.

QVONIAM agnoui vt potui ea quæ in ſcriptis à vobis ſignificata ſunt, in paucis verbis exequar. Cùm exirem ab Eccleſia, quæ vocatur Conſtantiniana, in qua exercitus me cum armis conſtrinxerat, in præſentia Exarchi, ac Theodori Cubicularij, ſeu Cleri, clara voce dixerunt: Anathema habeat quiſquis dixerit vel crediderit, quia MARTINVS vſque ad vnum apicem fidem mutauit, aut mutaturus eſt: & anathema habeant qui in orthodoxa fide ſua vſque ad mortem non permanſerint. His auditis, Calliopas cœpit ratio-

nem reddere, aliam fidem præter quam nos tenemus non esse, neque aliter se credere. Sed hoc propter eos, qui audiebant, non propter fidem dicebat. Et scire te volo, dilectissime frater, de fide quam significasti, necnon & falsis calumniis, quas aduersus veritatem proponunt: quia opitulantibus nobis orationibus vestris, ac omnium fidelium Christianorum, qui vobiscum sunt, & viuens & moriens salutis nostræ fidem defendam, & quemadmodum beatus Paulus Apostolus docet, mihi viuere Christus est, & mori lucrum. De falsis autem accusationibus, quas nouiter hæretici faciunt, abiicientes veritatem Christi Dei, qualem omninò poterunt hominibus veritatem loqui, qui Dei veritati resistunt? Tibi igitur reddo rationem, dilectissime frater, per eum qui iudicaturus est mundum istum per ignem, qui & reddet vnicuique secundum opus suum. Ego aliquando ad Saracenos nec literas misi, nec quem dicunt Tomum qualiter credere debeant, aut pecunias vnquam transmisi, exceptis duntaxat quibusdam illuc venientibus seruis Dei causâ eleemosynæ, quibus & modicum quid præbuimus minimè ad Saracenos trans-

miſſum. Porrò, de Domina noſtra glorioſa ſemper Virgine Maria, quæ Deum & Dominum noſtrũ IESVM CHRISTVM peperit, quam omnes ſancti & Catholici patres Dei genitricem appellant, vtpote quæ Deum hominem genuit, falſum contra me, immò cõtra ſuas ipſorum animas iniqui viri teſtificati ſunt. Nam quiſquis beatam ſuper omnem creaturam & naturam humanam, abſque eo qui genitus eſt ex ea, venerabilem ſempérque Virginem, matrem videlicet Domini noſtri non honorat atque adorat, anathema ſit & in præſenti ſæculo, & in futuro. Sed homines occaſiones quærentes ſcandala obiiciunt ad ſcandalizandos multos. SVBSCRIPTIO, Deus te incolumem cuſtodiat, amantiſſime fili.

SVSCEPTIS his, gratias egi Deo, comperiens fortitudinem propoſiti ſanctiſſimi viri. Anxiabar autem, volens diſcere qualiter ſublatus fuerit à ſede ſua, & non poteram. Quotquot enim ſuper hoc veram reſponſionem interrogabam, nemo mihi dabat, ſed aliter atq; aliter. Vnde me neceſſitas cõpulit innoteſcere ſuper hoc, & obſecrare illum, quo ab ipſo diſcerem veritatẽ. *Scribit ergo ad hæc iterum Sanctus.* THEOD.

MARTINVS THEODORO.

NOSCERE voluit cara vestra dilectio, qualiter de Sede sancti Petri Apostoli, sicut vnus passer solitarius ab ædificio raptus fuerim. Et miror quia super hoc me inquirere voluisti, cùm prædixerit Dominus noster de nequam temporibus istis
Mat. 24. 21. Discipulis suis: *Quia in diebus illis erit tribulatio, qualis non fuit ab origine mundi vsque nunc. & nisi quia abbreuiati sunt dies illi, non posset sustinere omnis caro. Sed qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit.* Hoc in paucis de Antichristo dicitur. Nam & sanctus Paulus secundũ datam sibi gratiã spiritus prænũciauit dies istos Timotheo
1. Tim. 4. 1. & 2. c. 3. & 4. discipulo suo, dicens: *In nouissimis diebus discedent homines à fide, & à veritate auditum auertent, seipsos amantes, auari,* & cætera. Et crede mihi, desiderantissime fili mi, non videndum tempus aliud, nisi manifestè hoc, in quo sint initia dolorum, quemadmodum Dominus prædixit aduentum Antichristi. Et mihi breuiter dicere necessarium visum est, antequam in toto mundo præualeat iudicium, & finem cursus tradam, hoc mihi expedire arbitratus, quo aliis mala mihi præparantibus exultem potius quàm fleam. Igitur, vt scias

qualiter ſublatus & ductus ſim à Romana vrbe, nil falſum audies accidentium. Omnia præſciui per totum tempus, quæ meditabantur, & ſumpto meipſo cum omni Clero meo, priuatim manſi in Eccleſia Saluatoris noſtri IESV CHRISTI, quæ cognominatur Conſtantiniana, quæ prima in toto mundo conſtructa & ſtabilita eſt à beatæ memoriæ Conſtantino Imperatore, & eſt iuxta Epiſcopium. Illic enim omnes nos ſeorſum morabamur à die Sabbati, quando Calliopas cum Rauennati exercitu, & Theodoro cubiculario, introiuit ciuitatem. Miſi ergo in obuiam eius quoſdam ex Clero. quibus ſuſceptis in Palatio, æſtimauit & me cum eis eſſe. Cùm autem quæſiſſet, & non inueniſſet, dixit primis Cleri: Quia nos eum voluimus adorare. ſed cras, quod eſt Dominica dies, obuij ei erimus, & ſalutabimus eum, quia hodie non ſuffecimus. Porrò, Dominico die datis Miſſis in prædicta ſancta Dei Eccleſia, ſuſpicatus ille turbam multam colligi propter diem, nunciauit hoc: Quia multum fatigati ſumus ex itinere, & non poſſumus occurrere hodie, ſed cras omnimodis occurremus,

„ & adorabimus sanctitatem vestram. Ego verò ipse grauiter infirmus eram ab Octobrio mense vsque ad prædictum tempus, id est vsque ad sextodecimo Kalendas Iulias. Ergo feria secunda diluculo mittit Chartularium suum, & quosdam ex obsequio suo, dicens, Quia arma præparasti, & armatos habes intus, & multitudinem lapidum collegisti ad repugnandum: & hoc necessarium non est, nec aliquid tale fieri permittas. Cúmque præsens audissem hæc, necessarium magis non habui, qualiter hos certos redderem, quàm mittere illos giraturos per totum Episcopium, & si arma vel lapidem vidissent, ipsi testimonium perhiberent. Cùm autem issent, & nihil inuenissent, subintuli eis per verba, quòd numquam aliquando aliter, sed semper per complexionem & fallacem accusationem incederent aduersus nos, cùm & in aduentu infamis Olympij vani cuiusdam hominis cum armis me hunc potuisse repellere faterentur. Ego itaque ante altare Ecclesiæ lectulum meum habebam in quo iacebam. & nondum transacta media hora, ecce exercitus cum eis veniens in Ecclesiam, obumbra-

ti omnes tenentes lanceas & ſpathas ſuas, quin & arcus ſuos paratos vnà cum ſcutis ſuis. & facta ſunt illic quæ nec dicenda ſunt. Quemadmodum namque in hiemali tempore vento validè flante folia ex arboribus concuſſa cadunt, ita percutiebantur armis candelæ ſanctæ Eccleſiæ, & retunſæ excutiebantur in pauimentum. & audiebatur ſonitus qui in eadem fiebat Eccleſia, veluti tonitrus quidam horribilis tam ex preſſura armorum, quàm ex multitudine candelarum ab eis fractarum. Quibus confeſtim introeuntibus, iuſſio à Calliopa porrecta eſt Preſbyteris & Diaconibus, in qua humilitatis meæ abiectio continebatur, quòd irregulariter & ſine lege Epiſcopatum ſubripuiſſem, & non eſſem in Apoſtolica Sede dignus inſtitui, ſed omnimodis in hanc regiam vrbem tranſmitti, ſubrogato in loco meo Epiſcopo. quod necdum aliquando factum eſt, & ſpero quòd nec aliquando fieri habet: quia in abſentia Pontificis Archidiaconus & Archipreſbyter, & Primicerius locum præſentant Pontificis. Dum ergo hæc mouentur, quæ de fide geſta fuerant iam manifeſtaui vobis. Quòd autem

præparati non fuerimus ad repugnandum, melius iudicaui decies mori, quàm vnius cuiuscúmque sanguinem in terram fundi. Quod quidem & sine periculo hoc gestum est, non paucis, quæ non placuerunt Deo malis effectis. Eadem itaque hora dedi meipsum ad exhibendum Imperatori, & non resistendum. Porrò acclamantibus mihi, vt veritatem dicam, quibusdam ex Clero ne facerem hoc, nulli eorum accommodaui aurem, ne subitò fierent homicidia.
» Sed dixi illis: Sinite mecum venire ex
» Clero, qui necessarij mihi sunt, Episco-
» pos videlicet, Presbyteros, & Diaconos,
» & absolutè qui mihi videntur. Respon-
» dit Calliopas: Quotquot voluerint ve-
» nire, cum bono veniant. Nos cuiquam
» necessitatem non facimus. Respondi ego: Clerus in potestate mea est. Exclamantes autem quidam ex sacerdotibus dicebant: Cum ipso viuimus, & cum ipso morimur. Post hæc cœpit dicere per se Calliopas, & qui cum ipso erant: Veni nobiscum ad Palatium. Nec hoc facere recusaui, sed exiui cum eis in Palatium eadem secunda feria. Et tertia feria venit ad me omnis Clerus, & multi erant

qui ſe parauerant ad nauigandum mecum. qui etiam res ſuas iam immiſerant in ea quæ vocabantur leuamenta. & alij quoque nonnulli præparabantur clerici & laici, qui feſtinabāt peruenire ad nos. Eadem ergo nocte, quæ illuceſcit in feria quarta, quæ erat tertiodecimò Kalendas Iulias, circa horam quaſi ſextam noctis, tulerunt me de Palatio, retruſis omnibus qui mecum in Palatio erant, vſque ad res diuerſas, quæ mihi in via & hîc erant neceſſariæ: & non niſi cum ſex puerulis & vno cauculo eduxerunt nos ex vrbe. & cùm immiſiſſent nos in vnum eorum quæ dicebantur leuamenta, circa horam plus minus quartam diei ad portum peruenimus. In ea ſane hora, qua egreſſi ſumus ab vrbe Roma, ſtatim vt erant obſeratæ portæ, iterum eas obſerauerunt, & ſic remanſerunt, ne exirent à ciuitate aliqui, & venirent ad nos in portu, donec illinc nauigaſſemus. Vnde neceſſitas nobis effecta eſt, vt omnium eorum res, qui in leuamenta miſſi fuerant, in prædicto portu dimitteremus; & mox eadem die moueremur. Et peruenimus Kalendas Iulias Meſenam, in qua erat nauis, id eſt carcer meus. Non

autem Mesenæ tantum, sed & in Calabria. & non tantum in Calabria, quę subdita est magnæ vrbi Romanorum, sed & in plurimis Insularum, in quibus nos vel tribus mensibus peccata impedierunt, nullam compassionem adeptus sum: excepto duntaxat in insula Naxia, quoniam ibi annum fecimus, merui lauari duobus vel tribus balneis, & apud vrbem mansi in hospitio quodam. Et ecce quadraginta & septem dies sunt hodie, ex quo non merui calida nec frigida aqua rigare me, & effluxi & refrigui totus, quoniã ventris fluor & in naui & in terra vsq; ad præsentem horam requiem mihi omnino non dedit. & in ipsa quoq; necessitatis meæ hora cùm gustaturus sum, totus conquassatus corpore, ea quæ necessaria sunt percipere ad cõfortandã naturam non habeo, quia quod habęo tædet me sumere, cùm id habeam penitus in fastidiũ. Sed credo in virtutem Dei qui omnia conspicit, quia cùm de præsenti vita subductus fuero, exquirentur de his omnibus hi qui me persequuntur, vt saltem sic ad pœnitentiam ducti, ab iniquitate sua conuertantur. SVBSCRIPTIO. Incolumem te custodiat Deus, fili dulcissime.

COM-

COMMEMORATIO eorum, quæ ſæuiter, & ſine Dei reſpectu acta ſunt à veritatis aduerſariis in ſanctum & Apoſtolicum nouum reuera Confeſſorem & Martyrem MARTINVM Papam Romæ, per Epiſtolam cuiuſdam Chriſtianiſſimi, directam his qui ſunt in Occidente, ſeu Romæ, & in Africa, orthodoxis Patribus.

AFFLICTIONVM mœrores & lacrymas, communémque ſine ceſſatione ac mœſtiſſimam vocem, quæ in dolore ex imo cordis prolata eſt, puto autem quæ & profertur Deo ab his qui ſunt Romæ, adhuc autem & in omni loco dominationis eius degentibus ſanctis famulis Dei & fidelibus populis, ex quo facta eſt perſecutio aduerſus ſanctiſſimum Patrem noſtrum, Deo beatiſſimum & fidelem Sacerdotum principem & Apoſtolicum vniuerſalem Pa-

pam, ac per hoc aduerſus Catholicam Eccleſiam: puto autem hactenus hunc eundem mœrorem retineri in vobis, & multam ſollicitudinem habere vos, ſcire quomodo peractum eſt contra eum, quando exulatus eſt & perſecutione pulſus à Roma nauigio vſque Byzantium. Hæc in mente habens ego humilis & peccator famulus veſter, quædam quidem exteriùs ſollicitudine multa addiſcens; plurimorum autem propriè contemplator factus indignus miniſterij beatiſſimi & pretioſi ſacerdotis noſtri, iudicaui litteris reminiſci, & nota facere, claráque conſtituere vobis benedictis, atque per vos omnibus fidelibus & zelum habentibus culturæ diuinæ: quatenus cognoſcentes cum cordis mœſtitudine mecum illum propheticum
Hier. 9.1. ſermonem proferatis, *Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum*, & plorabo die & nocte contritiones Catholicæ Eccleſiæ & omnium Chriſtianorum, immò perditionem, propter ea quæ acta ſunt in beatum & Deo plenum ducem veritatis & prædicatorem? Verumtamen Deo gloria, qui dedit ei virtutem & ſufferentiam ſtabilem

in tentationibus quæ ſuperuenerunt ei à contrariis virtutibus & viris, in expugnando & viriliter dimicando pro cultu Dei, inrefragabiliter & ſpe firma vſque ad mortem ponens animam ſuam, vtpote imitator eius qui eum conſtituit athletam Dominus eius ad informationem pro veritate dimicare. Ea equidem, quæ inibi Romæ geſta ſunt in beatum & adamantinum ſpiritualem patrem, ſacerdotúmque principem domnum Martinum, & vos ſcitis: qualibus periculis luctatus eſt, videns gladios vibratos & acutos confertos adinuicem, tentos à pluribus militibus paratum habentibus inficere enſes, & commutare à vita beatum, in circuitu altaris aſtantibus, & in toto templo Catholicæ Eccleſiæ Romæ, quæ cognominatur Conſtantiniana, in qua ſacerdotio fungens recubabat in foribus & grabato ipſe beatus æger. & quomodo contritus animis, & artubus conſtrictus, impulſus & expulſus, raptus & extractus ex Apoſtolico throno, in quo Deus eum conſtituit loco, inſpectorem ſui Apoſtolum, & prædicatorem orthodoxum veritatis. Sed verè iſte non fecit pretioſiorem animam ſuam ſe, ſed poſuit

eam vſque ad mortem, imitans ſicut di-
ctum eſt Dominum ſuum dicentem: *Bo-*
Ioan. 10. *nus paſtor animam ſuam ponit pro ouibus ſuis,*
11. quo ſaluaret vbique errantem & perdi-
tam plebem ab inſurgentibus noſtris
temporibus hæreticis. Traditus igitur
Romæ de Catholica Eccleſia ſancti
Ioannis, à potentibus huius ſæculi his
qui hoc erant miniſterio digni miniſtri,
atque cuſtodibus, depoſitus eſt ad por-
tum, & coniectus eſt in lembo, & naui-
gantibus, ſicut ſcitis, euntibúſque iuxta
Auidum, in inſulam quę vocatur Naxos,
non conceſſerunt beato illi Apoſtolico
viro cuſtodes penitus contingere ter-
ram, dolentibus prorſus pedibus eius,
cùm ipſi per loca conferrent, & omnino
quieſcerent. Hi autem, qui per loca
erant Sacerdotes, & cęteri fideles regio-
nis ipſius, dirigebant munera beato illi
cauſâ vtilitatis eius, non paruæ multo-
tiens quantitatis. quas quidem directas
ſpecies & quantitates cuſtodes beſtiales
continuò coram eo diripiebant, impro-
perioſa & amara plurima congerentes in
eum. Eos autem, qui munuſcula detu-
liſſent, iniuriis & verberibus afficientes
dimittebant, dicentes ad eos: Quoniam

quicúmque diligitis iſtum, inimici eſtis " reipublicæ. Nunquid nam hoc ſolum ei " non valebat inferre dolorem incomparabilem ſuper infirmitatem quæ eum ægrè deprimebat? Exinde igitur præmittentes ab Auido quendam, cuſtodes qui retinebant eum nunciauerunt in Byzantio aduentum & captionem eius, proferentes aduerſus eum plurima mala, hæreticum & rebellem, Deique aduerſarium proclamantes, & ſubuertentem vniuerſam terram Romanorum. Cúmque tandem perueniſſet Byzantium beatus ille ſeptimodecimo die Septembrij menſis, in portum iuxta Euphemiam prope Arcadianon, reliquerunt eum à mane miniſtri vſque in horam decimam recubantem in grabato nauis, erátque ſicut ſcriptum eſt, ſpectaculum omnibus Angelis & hominibus. Accedebant enim varij homines, quos propter ferales mores lupaces dixerim, & ſubrogati vt coniicio talia contra ſanctum Papam agebant, qualia Chriſtianis dici non oportet. Morantibus nobis in litore, tota die eram incedens dolore plenus & amaritudine, eo quòd viderem talem ſanctum virum ita deiectum: non ſolùm

autem, ſed & talia eloquia à quibuſdam Ethnicis prolata contra eum, nihil aliud quærebam, niſi vt auferretur anima mea à me. Dehinc circa ſolis occaſum venit quidam ſcriba nomine Sagoleua cum multis excubitoribus: & auferentes de lembo poſuerũt in geſtatorio, duxerúntque in cuſtodiam excubitorij, quæ cognominatur Prande aria. & fecit eum inclauſum ſub multa cuſtodia, præcipiens excubiti cuſtodibus, vt nullus penitus ſciret ciuitatis, quia eſt in eodem excubitu. Fecit ergo ſanctus idem Apoſtolicus clauſus, & ſine participatione penitus ſermonis alicuius, nonaginta tres dies. In ipſa verò nonageſima tertia die, quæ eſt dies Paraſceue, mane tulerunt eum de cuſtodia, conſtituendum in cella Sacellarij, iubentes pridie conuenire omnem Senatum, quod & factum eſt. Iuſſerunt autem eum introducendum, & introduxerunt in portatoria ſella: erat enim penitus æger, præcipuè autem illis diebus præ nauigatione & afflictione cuſtodiæ per tot dies effectæ. Intendens autem in eum primus, qui præſidebat Sacellarius cum reliquis principibus à longe, iuſſit eum ſurgere à ferculo, &

ſtare. Aientibus quibuſdam miniſtrorum non valere eum ſtare, turbatus præ multa ira Sacellarius exclamauit, cum eo autem &quidam de cuſtodia, ſurgere eum & aſtare cenſuræ ſubnixum hinc inde. quod & factum eſt. Sacellarius autem inquit ad eum : Dic miſer, quid tibi « mali intulit Imperator? Tulit à te ali- « quid? oppreſſit te vi? Ille autem tacebat. « Tunc ait ad eum Sacellarius imperatiua voce: Non reſpondes? ecce nunc in- « gredientur accuſatores tui. Et continuo « cum ſermone introducti ſunt plurimi accuſatorum contra eum. Omnes autem erant mendacij filij, & diſcipuli eorum, qui Dominum noſtrum IESVM CHRISTVM necauerunt. Contradicebant verò ſancto viro, quemadmodum præmoniti fuerant. Erant enim voces eorum præmeditatæ & præparatæ. In quibus quidam eorum paulò ante interrogati vt teſtimonium perhiberent, tentabant dicere veritatem, ſicut mos eſt. & continuò turbati qui prætendebant certamen hoc, incipiebant validis minis increpare eos, donec ſuaderent eis proferre quæ erant conuenientia in mortem beati & iuſti viri. Contemplatus ſanctus

Papa introeuntes teſtificari, ſubridens
„ dixit : Iſti ſunt teſtes? ſic habet ordo?
Erant enim primi ingredientes nomine quidem milites, lupaces autem & beſtiales ſententia: & quidam eorum qui erant Olympij, cum quibus erat & Andreas, qui fuerat eius notarius. Erant autem inter accuſatores infelices Imeritus & Therinus, & reliqui numero quaſi viginti, primores milites & reliqui accuſantes. Iurabant autem ad ſancta Euangelia, & ſic teſtificabantur. Primicerius ſanè omnium accuſantium erat Dorotheus Patricius Ciliciæ, qui iurans dixit, quoniam quinquaginta capita ſi haberet, non oporteret eum viuere, eo quòd ſolus ſubuertit & perdidit vniuerſum Occidentem, & deleuit, & re vera vnius conſilij fuit cum Olympio, & inimicus homicida Imperatoris & Romanæ vrbanitatis. Videns ergo iuſtus vir introeuntes eos & iurantes ſine parcitate teſtificatores, compaſſus perditioni animarum eorum, ait ad eos qui præſidebant Principes:
„ Obſecro vos per Deum,
„ nolite præparare eos iurare, ſed abſque
„ ſacramento dicant quæcúmque volunt,
„ vóſque facite quæcúmque vultis. Et

quid opus est etiam iurando perdere illos animas suas? Ingresso equidem vno testium, & dicente, quoniam coniurationes fecit cum Olympio, & milites præparauit vt iurarent: interrogatus Deo pretiosus vir, si hæc ita se haberent, respondit: Si vultis audire veritatem, « dico vobis sequentia. & cœpit dicere. « Quando factus est Typus, & directus « Romam ab' Imperatore. Et hoc tantùm dicente beato illo, aliud quid non concessum est loqui. Sed continuò ante omnes incipiens cum clamore Troilus inquit: Non inferas nobis hîc de fide, de « duellio nunc scrutaris, quoniam & Ro- « mani, & nos Christiani sumus & ortho- « doxi. Et respondit idem vir iustus. Vti- « nam! Verumtamen inuenietis me in illa « die tremendi examinis testem etiam in « hoc. Denuò inter accusantes testes, ait ad eum Præfectus Troilus. Qualis ho- « mo es tu, quoniam cernens audiens ta- « lia contra nitentem effodiendum Olym- « pium, non prohibuisti eum, sed econtra « consensisti ei? Ad quem continuò dixit ipse beatus Apostolicus Papa: Dic domine Troile, quando sicut scitis etiam « vos, & nos audiuimus, Georgius à Ma- «

„ gistratibus, qui erat ex Monachis, in-
„ gressus est huc in vrbem à castris, & talia
„ verba locutus est, fecitque res tales; vbi
„ eras tu, & qui sunt tecum, quoniam non
„ restitistis ei, sed econtra concionatus est
„ vobis, & quos voluit Palatij exulauit &
„ prohibuit? Iterúmque sub Valentino,
„ cum præcepto Imperatoris indutus est
„ purpurâ, & consedit ei, quò ieratis vos?
„ non eratis hîc? cur ergo non prohibui-
„ stis eum dicentes, Non attingas res non
„ opportunas tibi? nónne omnes econtra
„ conuenistis ei? Quomodo habebam ego
„ tali viro aduersus stare, habenti præci-
„ puè brachium vniuersæ militiæ Italicæ?
„ an potiùs ego illum feci Exarchum? Ve-
„ rumtamen denuò obsecro vos per Do-
„ minum, quodcúmque vultis & definitis
„ fieri in me, citiùs explete. Nouit enim
„ Deus, maxima mihi dona tribuistis, qua-
„ cúmque me clade iugulaueritis. Percon-
tatus autem quendam de ministranti-
bus, Sagolebam videlicet, Sacellarius,
si sunt foris alij aliqui, qui debeant testi-
ficari? respondit Scriba: Sunt, domine,
plurimi alij. Deficientes autem hi qui
præsidebant, sancto & venerabili astan-
te viro in conspectu eorum, & potissi-

mum Spiritu eum ſancto firmante, dixerunt ſufficere teſtes. Erat quippe interpres eorum, quæ à Sancto dicebantur, verborum Innocentius Conſul filius Thomæ, qui erat ab Africa. & cùm interpretaretur ea quæ à beato viro dicebantur, non ferebat, videns ignita iacula ſancti Spiritus à Deo honorabili viro contra eos prolata. ait ad Innocentium cum furore, Cur nobis interpretaris quæ dicit? noli dicere quæ dicit. Surgens ergo continuò Sacellarius cum plurimis qui conſederant ei, ingreſſus eſt nuntiare Imperatori quæque ipſe voluit. Eduxerunt autem ſanctum Apoſtolicum virum de cella iudicij, magis autem ex aula Caiphæ, in geſtatorio ſedili ſedentem, & ſtatuerunt eum in medio atrij quod erat ante cellam Sacellarij, & Imperialis ſtabuli, quò conſueuerat omnis populus conuenire, & expectare Sacellarij ingreſſum. Circumdederunt eum excubitores, erátque omnibus ſpectaculum formidabile turbis. Poſt paululum ergo, iuſſerunt inferri eum in ſolarium expoſitionis, vt eſſet ibi, quatenus proſpiceret Imperator per cancellos triclinij ſui ea quæ futura erant fieri. Erat ita-

que multitudo populorum vſque ad hippodromium conferta conuenientium illic. Statuerunt ergo reuerentiſſimum virum in medio ſolarij diſpoſitionis, præſentiâ totius Senatus ſubnixum hinc & inde. Facta eſt ergo conſtipatio ſubitò non minima & exiens ab Imperatore Sacellarius apertis ianuis triclinij in ſolarium, diuidere vniuerſum populum iuſſit. Veniénſque ad ſanctum ac venerabilem virum MARTINVM Apoſtolicum, dixit ad eum: Vide quomodo Deus te duxit, & tradidit in manus noſtras. Tu nitebaris contra Imperatorem, quid tibi ſpei erat? Ecce dereliquiſti Deum, & dereliquit te Deus. Et continuò exclamans Sacellarius quendam aſtantium excubitorum tonſorem, præcepit ſine mora auferre pſachnion ſummi & Apoſtolici atque præcipui paſtoris omnium Chriſtianorum, qui orthodoxam ſanctorum Patrum & Synodorum confeſſionem, hoc eſt fidem confirmauit, & noui erroris exortos auctores, nouos videlicet hæreticos, cum impiis dogmatibus eorum canonicè & ſynodicè anathematizauit. Cùm ergò incidiſſet pſachnion beati viri excubitor, & corrigiam

campagiorum eius, statim tradidit eum Sacellarius Præfecto vrbis, dicens: Tolle eum, domine Præfecte, & continuò membratim incide illum. Cum his autem omnibus iussit astantibus anathematizare eum. quod & fecerunt. Non responderunt autem huiuscemodi voci viginti virorum animæ. Sed omnes quíque hoc ipsum videbant, & sciebant quia est Deus in cœlo conspector eorum quæ fiebant, dimisso vultu cum multa mœstitudine recedebant tribulati. Suscipientes ergo eum carnifices, exuerunt exteriùs eius pallium sacerdotalis stolæ, & scindentes alas tunicæ, quæ erat interiùs à summo vsque deorsum, circúmposuerunt ferrea vincula in sanctam eius ceruicem, & per omne corpus eius trahentes cum vi, non concesserunt penitus ei alicubi residere, & animam refocillare, sed à Palatio duxerunt eum publicantes & dehonestantes per medium ciuitatis ad Prætorium, & gladius coram eo. Erat autem dolor magnus beato illi, & inenarrabilis. oppidò enim erat fessus & infirmus, præ tantis incommodis futurus relinquere animam à pressura passionum, & tenuitate corporis. Attamen

gaudens ſpe confortabatur in Domino: & quo magis cum afflictione & vi trahebatur, eo ſereno obtutu ductus cum multa conſtantia animæ iuſtus, cum vno ſolummodo indumento à ſummo diſciſſo in duas partes, & ſine cinctorio ſequebatur, adeò vt interiora eius quodammodo nuda panderentur, & multifaria quidem continuò populorum conſpectis quę fiebant, gemebant, vt veritatem dicam, & lacrymabantur. Pauci autem miniſtrorum Satanæ gaudebant, & ſubſannabant, & capita tranſeuntes ſicut ſcri-
„ ptum eſt mouebant, dicentes: Vbi eſt
„ Deus eius, & vbi fides eius, & vbi doctri-
„ na ipſius? Qui cùm veniſſet in Prætorium dehoneſtatus, & à carnificibus vinculatus cum gladiis, coniecerunt eum in vnum carcerum cum homicidis, & poſt vnam quaſi horam tulerunt eum indè, & tranſpoſuerunt in eam quæ dicitur Diomedis cuſtodia in prætorio Præfecti. Tanta autem inſtantia & vi trahebant eum vinculis nexum, vt dilaniarentur crura & poplites eius, & ſanguis effflueret per aſcenſum ſcalæ eiuſdem cuſtodiæ. Sunt enim ſcopuloſi & aſperi valde, ac penitus in altum porrecti gradus. Erat

autem ipse beatus præsentis vitæ proximus iam carere, suppliciis animâ deficiente etiam ante gladium, cùm iam non valeret conscendere cum se trahentibus. Introducentes ergo eum quomodocúmque in custodiam decidentem sæpiùs & surgentem, posuerunt in scamno indutum calibis & catenis. Tunc enim, quando traditus est à Caipha Pilato vt crucifigeretur, hoc est à Præfecto, continuò cùm exuerent eum carnifices, grauiter algoribus vexabatur. erat enim intolerabilis hiems. Imposuerũt ei grauissima ferri pondera, & nullus aderat ei hominum eius proprius, excepto vno solummodo Clerico adolescente: quique commanens ei in custodia, & superstans, lamentabâtur magistrum, sicuti Petrus. Erat etiam conuinctus magister custodiæ eidem beato, quoniam sic erat mos, vt futurus pati per gladium conuinciretur magistro custodiæ. Erant ergo duæ mulieres, genitrix & nata, prænominatæ custodiæ claues tenentes, quæque aspicientes importabilem dolorem Sancti illius, qui inter tot pœnarum genera, quæ aderant, algore quatiebatur durissimo; motæ compassionibus quærebant

aliquam exhibere misericordiā cum eo, & contegere eum, sed non audebāt propter conuinctum & custodientē carnificem. Putabant enim actutum venturam censuram vt trucidaretur. Post quasdam verò horas, cùm vocassent quidā ab imo ex ordine militari magistrum vigiliæ carnificum, descendente eo, vna mulierum ergastulorum illorum pietatis viscere ducta, accedens amplectensque bellatorem Christi, & Apostolicum patrem, portánsque reclinauit eum in proprio thoro suo, contegens vtiliter & inuoluens. Mansit autem vsque ad vesperum sine voce. Vespere autem facto, misit ad eum Gregorius Præfectus Eunuchus excubiculariis maiorem domus suæ, cum paruis cibariis, qui refecit eum, dicens, " Ne deficias in tribulationibus, confidi- " mus in Deum, non morières. In quo ma- " gis aggrauatus ille beatus ingemuit. Abstulerunt autem ferrea vincula continuò ab eo. Sequenti verò die abiens Imperator in Patriarchium visendi gratiâ Paulum Patriarcham, (proximus enim erat morti) narrauit ei quæ consummata sunt in sanctissimum virum. Ingemiscens verò Paulus, & conuersus ad parietem, dixit:

dixit: Hei mihi ! & hoc ad abundantiam iudiciorum meorum actum est. Percontatus autẽ ab Imperatore quamobrem hoc dixerit, respondit: Numquídnam, domine, non est mirabile talia pati Pontifices? Tunc attentiùs adiurauit Imperatorem sufficere ei in his quæ passus est, nihílque amplius sustinere. Vnde audiens beatus ille ac Apostolicus vir, quòd non suscepit quod expectabat, non gratum habuit tale promissum, sed penitus mœstus effectus est. Festinabat enim explere bonum certamen, & abire ad eum quem desiderabat. Interea defuncto Paulo, & Pyrrho residere nitente, atque quibusdam Ecclesiæ contradicentibus, & prohibentibus, libellúmque eius publicantibus in Palatio, asserentibúsque quoniam & à beatissimo Paulo anathematizatus est: Pyrrhus reprobatus est Sacerdotio propter libellum quem fecerat Romæ. & multa commotione facta, post dies octo defuncto Paulo, dirigitur ab Imperatore ad Diomedis custodiam ad magnanimum Papam Demosthenes rescriptor & collaborator Sacellarij, & Libellisius cum eo. Intrantes verò, dixerunt ad eum: Dominator no-

ſter eximius Imperator miſit nos ad te, dicens: Ecce in quanta gloria priùs conſiſtens, in qualem ordinem teipſum duxiſti. nemo tibi fecit hoc, ſed tuipſe tibimetipſi. Ipſe autem nihil aliud reſpondit, niſi ſolum hoc. Gloria & gratiarum actio per omnia ſoli immortali Regi. Dicit ad eum Demoſthenes reſcriptor: Significauit tibi dominator, dic nobis ea quæ de Pyrrho expatriarcha hîc & Romæ ſubſequenter geſta ſunt. Pro qua cauſa abiit Romam? iuſſus, an proprio propoſito? Reſpondens ſanctus Papa dixit: Proprio propoſito. Ait Demoſthenes: Libellum illum quomodo fecit? compellente aliquo? Reſpondit ſanctus vir, nemine, ſed propria propoſitione. Demoſthenes inquit: Veniente Pyrrho Romam, quomodo ſuſcepit eum ſanctus vir Theodorus deceſſor tuus Papa? vti Epiſcopum? Reſpondit æquanimis Papa, & quomodo non? qui priùs quàm veniret Pyrrhus Romam, manifeſtè ſcripſit huc, hoc eſt beatus Theodorus ad Paulum, vtpote ad eum, qui indecens fecerit, & alterius thronum inuaſerit. Deinde autem ſponte ſua eodem Pyrrho veniente Romam ad veſtigia beati Petri,

quomodo non haberet eum ſuſcipere præceſſor meus,& honorare,vt pote Epiſcopum? Reſpondens Demoſthenes dixit: Verè veritas ſic ſe habet. Vnde autem ſumebat ea quæ ad vſum ſui corporis erant neceſſaria? Dicit beatus, Manifeſtè de Patriarchio Romano. Ait concertator, Qualis panis dabatur ei? Reſpondit honorabilis vir: Vos domini mei, neſcitis Eccleſiam Romanam? Dico enim vobis, quia quiſquis venit illuc miſerabilis homo hoſpitari, omnia ad vſum præbentur ei, & nullum immunem ſuis donis ſanctus Petrus repellit venientium illúc:ſed panis mundiſſimus & vina diuerſa dantur non ſolùm ei, ſed & hominibus eius pertinentia. Si ergo in miſerabilibus hominibus hæc fiunt, qui venit etiam honorabilis ſicut Epiſcopus, qualem ſumptum habet ſuſcipere? Dicit ad eum Demoſthenes: Nos didicimus, quia vi fecit libellum Pyrrhus Romæ, & quia lignea vincula ſuſtinuit, & multa dolendo paſſus eſt. Reſpondit vir ille beatus, & dixit: Nihil tale factum eſt. Nam niſi quia formidine aliqui tenentur, non poſſunt fortè loqui veritatem. Hîc ſunt Conſtantinopoli plurimi, qui

tunc erant Romæ, & ſciunt quæ ibi geſta ſunt. Ex quibus interim ſupereſt Plato Patricius, qui tunc Exarchus erat, quíque direxit homines ſuos tunc ad Pyrrhum Romam. percontamini eum de his ſi mentior. Verumtamen, quid volumus plurima quærere? Ecce in manibus veſtris retinetis me, & quodcúmque vultis conſummate in me, Deo indulgente in veſtra eſt poteſtate. Vtique ſi membratim inciditis carnes meas, ſicuti Præfecto iuſſiſtis cùm me traderetis, non communico Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ. Ecce hîc ſum, examinate me, & tentate, & inuenietis experimento gratiam Dei, & fidelium ſeruorum eius. Iterum Pyrrhus in medium venit, qui totiens anathematizatus & nudatus eſt diuino honore. Stupefactus autem Demoſthenes Reſcriptor, & admirans ſuper hac voce æquanimis Papæ audaciam atque conſtantiam pro Chriſto in morte ſua, equidem ad hoc poſitus erat calix paſſionis. Similiter & hi qui conſequentes erant ei ſtupentes, accepto libellario ſeriatim cuncta dicta à beato viro, conſcribentes receſſerunt. Fecit ergo reuerentiſſimus Papa in eodem Diomedis

ergaſtulo octoginta quinque dies poſt primas nonaginta tres, hoc eſt omnes ſimul CLXXVIII. Venit igitur Sagoleba Scriba, dicens, quia iuſſus ſum auferre te hinc, & transferre in domum meam, & poſt dies duos dirigere te quò iuſſerit mihi Sacellarius. Interrogante autem Papa quò ducendus eſſet, vel in quem locum, noluit ei dicere. Rogabat ergo Sanctus ille, vt ſineretur in eadem cuſtodia, quoúſque exularetur, & ad horam auferretur de cuſtodia. & nec hoc conceſſum eſt ei. Sed circa occaſum ſolis dicit venerabilis Papa his qui erant in ergaſtulo. Accedite fratres, vale faciamus, quia ecce nunc aderit qui auferat me hinc. Et hæc dicente eo, hauſerunt ſinguli calicem. Et ſurgens ſereno vultu cum multa conſtantia atque gratiarum actione, dicit ad vnum concurrentium ſibi dilectum, qui erat ibi: Veni, domine frater, & da mihi pacem. Erant porro præcordia fratris illius, ſicut mihi ipſe referebat in illa hora, qualia vt coniicio diſcipuli illius contemplantis Dominum in cruce. Non valens ergo, vt aiebat, cohibere ſeipſum, vocante eum beato ad oſculum, irrugiit frater vt leo. Cum eo autem

inibi præsentes omnes lamentabantur terribili lamento, Anxiatus in hoc vir beatus flagitabat omnes ne ita facerent, sereno obtutu dicens, Et impositis venerabilibus manibus super verticem eius subridens ait: Bona sunt hæc, domine frater, hæc sunt opportuna, & te oportet ita facere? hæc sunt pacis? cùm econtra nunc debeas gaudere super me. Ad quem illico cum contritione cordis respondit
» frater, Deus nouit, famule Christi. Læ-
» tor in gloria, qua dignatus est Christus
» Deus noster propter nomen suum hæc te
» omnia pati. sed lamentor omnium perditionem. Salutantes ergo omnes eum, recesserunt. Veniens igitur continuò scriba, & auferens eum, intulit in domum suam. Dictum est ergo, quia in Chersonam exulatur. & post dies aliquot cognouimus, quia illuc clanculò nauigio transuectus est ipse sanctissimus Apostolicus vir. Veniens ergo illuc, post dies aliquot scripsit Epistolam in Byzantium ad quendam sibi carissimum, ex illis videlicet, qui hunc propter Dominum, & ob rectam fidem eius amabant. Cùm esset in magna tribulatione & exilio idem sæpedictus pater noster sanctissimus constitutus, postu-

lans aliquarum ſpecierum ſubſidia, propter multas & frequentes, grauéſque ægrimonias corporales, anguſtiáſque omnimodas regionis illius, eo quòd nihil ibi inueniretur, præcipuè triticum, quod quidem illic nominabatur, non autem inueniebatur. Vnde cum iureiurando ſcripſit, quia nauicula illò veniente, & parum tritici habente ad commutationem ſalis, vix potuerit emere ex eo vnum tritici modium quatuor ſolidis, cum multis & hoc precibus. Diuerſas autem anguſtias ſcripſit ſancta eius anima pati ſe ibi. non ſolùm corporalibus anguſtiis, ſed etiam habitantium & dominantium ibi malis oppreſſus, itaut penitus contritus male peius moreretur, ſuaſione videlicet dominantium in Byzantio. Quamobrem quæſo vos ego humilis & peccator famulus veſter, à Deo honorabiles Patres, vt quemadmodum ego viſa mihi & audita diligentiſſimè declaraui vobis, hoc eſt imminentes temptationes beatiſſimo Papæ propter rectam confeſſionem in Chriſto Domino, & propter anathematiſmum in nouos factum hæreticos: quanquàm ex multis parua tamen quæ potui dirigere ſcripſi. Ita & vos zelum habentibus cultu-

ræ Dei, explicate eadem, & hortamini imitari eum, & traditiones ſanctorum Patrum retinere ſecundum imitationem eius, & non communicare omninò contraria ſentientibus. Obſecrantes etiam pro me indigno famulo qui ſcripſi, quo cum eo & vobiſcum inueniam miſericordiam à Chriſto Deo noſtro in ſęcula, amē. Obiit autem idem ſanctiſſimus ter beatus Apoſtolicus MARTINVS Papa, recens reuera Confeſſor & Martyr Chriſti Dei noſtri in eadem exulatione Cherſonæ, iuxta eiuſdem ad Dominum Deum petitionem, quā obtulit ei cum lacrymis, exiens de naui, & calcans terram illam, id eſt vt in ea finiret vitam, bonum certamen certans, curſum martyrij conſummans, & bonam fidem ſeruans, menſe Septembrio, die ſextadecima, in qua feliciſſimæ Martyris & fidem cuſtodientis orthodoxam Euphemiæ, pretioſiſſima & beatiſſima ſecundum anni circulum celebratur memoria, indictione quartadecima. Poſitus eſt autem in tumulis Sanctorum extra muros Cherſonitarum ciuitatis quaſi ſtadio vno, in pretioſiſſimo & reuerentiſſimo templo ſanctiſſimæ & præ omnibus Sanctis colendæ, caſtiſſimæ & immacula-

tæ, perbenedictæque gloriosissimæ & excellentissimæ omnium creaturarum, gratiâ plenissimæ, gaudium facientis & tribuentis Dominæ nostræ, propriè naturâ & veritate solius Dei genitricis, semper virginis Mariæ, quæ cognominatur Blachernes: factus typus imitabilis omnibus, qui benè viuere & decertare elegerint & voluerint, pro ea, quæ verissimè est, veritas. Cuius virginis, cuiusque Confessoris intercessionibus, Christus verus Deus & Saluator noster, qui ineffabiliter & sine semine ex ea processit propter genus humanum, custodiat & conseruet nos, & omnes fideliter audientes, omnémque populum quem adquisiuit in sinceritatem fidei & conuersationem, in pace & dilectione perfecta, & omni iustitia vsque in finem. Cui est cum Deo patre & Spiritu sancto in Deitate vna substantia, æquus honor, virtus eadem, sine tempore regnum, semper principium, sceptrum iuge, gloria perpes, maiestas similis, per infinita secula, Amen.

HABET AVTEM SE PRÆDICTA EPISTOLA EIVSDEM SANCTISSIMI ET APOSTOLICI PAPÆ SIC.

INDICAMVS germanæ caritati vestræ,

domine frater, quia postquàm egressi sumus ex eo quod Ieron dicitur à Constantinopoli, nauigantes sancta quinta feria Cœnæ Domini, pertransiuimus Pharum, per diuersa loca transmeantes Idibus Maiis, & Chersonem peruenimus. Ergo gerulus harum, qui præsentem vobis tradit Epistolam, post triginta dies post nos à partibus Byzantij venit Chersonem. Et gauisi sumus super aduentum ipsius, æstimantes quòd expensæ missæ nobis ab Italia essent in terram hanc, quæ deberent nos eo veniente consolari. Et cùm interrogassemus, cognouimus ab eo, quòd nihil huc detulerit ab Italia. & miratus sum, & glorificaui Deum meum etiam in hoc, quoniam sicut scit tribulationes nostras dispensat. maximè cùm fames in hac terra & necessitas talis esset, vt panis in ea tantùm nominetur, non tamen penitus videatur. Quoniam nisi mittantur nobis ex partibus illis sumptus, vel à partibus Ponti, hîc viuere omninò nequimus. Spiritus enim promptus est, caro verò infirma, vt etiam ipse nosti. Neque enim dispensatio quæuis potest in hac terra vllatenus inueniri in solatium saltem modici sumptus. Si ergo, vt dictum est, transmis-

ſum fuerit illinc frumentum, & vinum, aut oleum, & alia quædam quoquo modo, feſtina prout potueris mittere nobis. Neque enim huiuſcemodi mala, vt reor, oſtendi Sanctis, qui ibidem ſunt, vel his qui ſunt Eccleſiæ illius, vt vſque adeò mandatum Domini paruipenderent: præſertim cùm Apoſtolus Philippēſibus ſcripſit, gratias agens eis, quòd & Theſſalonicam & ſemel & bis in vſum ſibi miſerint. vbi & ſubdit: *Habeo autem omnia, & abundo.* Philip. 4. 18. Si enim peregrinos illic, id eſt Romæ, ita reficit ſanctus Petrus, quid dicemus de nobis, qui proprij ſerui eius ſumus, & ſaltem ad momentum miniſtrauimus ei, & in tali exilio & afflictione conſiſtimus? Cognitionem autem feci ad dilectionem veſtram quarumdam ſpecierũ, quæ comparari debent illic. & horum quæſo te more ſolito curam habeto, vt noſti, ad emendum & mittendum nobis propter multas neceſſitates noſtras, & frequentes infirmitates.

Exemplar alterius Epistolæ.

Omne deſiderium habemus ſemper literis noſtris caritatem veſtram conſolandi, & releuandi vos à ſollicitudine quę

vobis de nobis est. Vobiscum verò & omnes Sanctos & fratres nostros, qui curam nostri propter Dominum gerunt. Ecce & in præsentiarum scribo vobis quæ coartant nos. Veritatem dico in nomine Christi Dei nostri. Remoti enim ex omni mundana turbatione, & depositi à peccatis nostris, ecce & ipsâ vitâ caruimus. Siquidem hi, qui in hac regione habitant, omnes gentiles existunt, & gentiles mores acceperunt hi, qui hîc habitare noscuntur, nullam caritatem prorsus habentes, quam iugiter hominum natura & inter ipsos quoque barbaros crebra compassione demonstrat. Nouit itaque Deus, nisi ex nauiculis, quæ veniunt ex partibus Romaniæ, vt hi qui hîc sunt nuncupant, partes videlicet Græcorum Ponticas partes vocantes. Nam nec semel de regione ista vsque ad vnum trimisium frumentum potui comparare: sed nec alterius cuiuscúmque generis speciem, nisi, vt prædictum est, ex nauiculis quæ huc rarò veniunt, vt sale onustæ recedant. Sic potuimus emere tres vel quatuor modios nomismate, vsque ad præsentem Septembrium mensem. Vsque nunc verò non potuimus de nouis geniminibus emere, nisi vno nomis-

mate modios quatuor. Miratus ſum autem, & adhuc miror indiſcretionem & compaſſionem omnium qui quondam mihi pertinebant, & amicorum meorum ac propinquorum, quia ſic funditus infelicitatis meæ obliti ſunt, & nec ſcire volunt vt inuenio, ſiue ſim ſuper terram, ſiue non ſim. Miratus quoque multo magis ſum in eos, qui ſunt ſanctiſſimæ Apoſtoli Petri Eccleſiæ, quoniam tantam dederunt operam de corpore ac membro ſuo, id eſt ſuper dilectione noſtra, ad reddendos nos ſine ſollicitudine, ſaltem ſuper corporali vſu, quotidianóque ſumptu. Nam etſi aurum Eccleſia ſancti Petri non habet, frumento tamen & vino, & aliis neceſſariis expenſa non caret per gratiam Dei, vt modicæ ſaltem exhibitionis curam geſſiſſent. Qualem putas conſcientiam habemus exhibendi ante tribunal Chriſti accuſantibus omnibus tunc & rationem reddentibus hominibus, qui ex eodem luto & maſſa conſiſtunt? Quæ formido eſt, quæ cecidit ſuper homines ad mandata Dei minimò facienda, aut timor vbi non eſt timor? An ſubtractione vſque adeò nos ſpiritus maligni operiunt? An ita inimicus omni ple-

nitudini Ecclesiæ apparui, & aduersarius illis? Verumtamen Deus, qui omnes vult saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire, per intercessiones sancti Petri stabiliat corda eorum in orthodoxa fide, & confirmet contra omnem hæreticum, & aduersariam Ecclesiæ nostræ personam, & immobiles custodiat, præcipuè pastorem qui eis nunc præesse monstratur. quo in nullo prorsus decidentes, vel declinantes, aut dimittentes eorum, quæ in conspectu Domini & sanctorum Angelorum eius in scriptis professi sunt, vsque ad pusillum quippiam, vnà cum humilitate mea coronam percipiant iustitiæ orthodoxæ fidei de manu Domini & Saluatoris nostri Iesu Christi. De humili námque hoc corpore meo & ipsi Domino cura erit, vt sibi gubernare placet, siue in tribulationibus indesinentibus, siue in modico refrigerio. Dominus enim propè est, & quid sollicitus sum? Spero quippe in miserationes eius, quòd non tardet modo finire meum quo iusserit cursum. Omnes vestrates propter Dominum salutate, & omnes, qui pro Dei amore meis compassi sunt vinculis. Deus excelsus potenti manu sua protegat vos

ab omni temptatione, & saluet in regnum suum.

EN ERGO QVÆ SCRIPTA SVNT A BEATISSIMO APOSTOLICO AD CARISSIMVM SVVM.

IGITVR saltem nunc, quando à sanctitate ipsius commoniti sumus, festinemus singuli qui diligimus Dominum, & habemus æmulationem erga sanctos eius, qui vsque ad mortem in fide Catholica permanserunt. & saltem ex parte reficiamus eum, & compatiamur ei, ministrantes illi ex his quæ Dominus vnicuique nostrûm donauit, vt & communicatores in Domino claritatis eius efficiamur. Non autem hæc aio, quoniam summus Sacerdos noster fuit, sed quia incruentum Christo Deo pro salute animarum nostrarum in Ecclesia vestra sacrificium obtulit, & tantum illuminauit populum Confessor & prædicator veritatis effectus. Æstimo sanè, quòd certificari etiam irrationabilia debuerint animalia, (quanto magis vos rationabiles & sensati?) quòd omnia, quæ in eum facta sunt, ob rectam fidem eius effecta sint, & hæreticorum abdicationem. Et hoc

non aliunde, nisi quia pertinaciter aduersarij perdurantes nullomodo flecti, vel ad lucem veritatis conuerti, sed & validioribus afflictionibus & tribulationibus afficiebant, à custodia in custodiam, ab exilio in exilium, eos qui circa monachum Anastasium erant, qui a tempore multo hic propter Christum de loco in locum tractus afflictus est. Simili modo & domnum Maximum, & discipulum eius. Numquid & isti rebelles sunt? Ceterùm, de Pyrrho sciendum est, quoniam postquàm certi facti sunt à ter beato Apostolico, ac Platone, quòd spontè fecerit libellum suum, locauerunt eum in throno isto. quanquam Deus statim iusto iudicio suo deleuerit eum de libro viuentium. Similiter autem & nouus Præsul, vt comperimus; Pyrrhum & prædecessores eius, beatos patres & sanctos vocauit. Vt ergo scientes, dilecti, quia terribilem iudicem habemus, qui venturus est iudicare cogitationes & actus nostros, & exquirere rectam fidem suam, sapientiam fortem & stabilem, sicuti suscepimus, in Domino teneamus cum patientia multa. Sanctos quoque patres nostros, saltem vt vnum ex egenis, singuli

guli ſecundum vires reficiamus, & conſolemur tribulationes eorum. Et hæc quidem de ſanctiſſimo & famulo Chriſti Dei noſtri Apoſtolico dicta ſint. De cetero verò neceſſarium duxi, etiam de diuinitus honoratis & illuſtratis patribus noſtris & concertatoribus eius dilectioni veſtræ ſignificare.

RELATIO, FACTÆ MOTIONIS INTER DOMNVM Maximum Monachum, & socium eius,

CORAM PRINCIPIBVS in Secretario.

DIE qua domnus MAXIMVS, & is qui cum eo erat, penes hanc Regiam vrbem applicuerunt, circa occasum solis, venientes duo mandatores vnà cum decem excubitoribus tulerunt eos è naui nudos & discalceatos, & separatos eos abinuicem custodierunt in diuersis excubitibus. Et post dies aliquot adducũt eos in palatium, & introducunt senem in locum, in quem Senatus collectus est, & alia multa turba: & exhibent eum in medium sedentium Principum. & dicit ei Sacellarius cum ira multa &

furore: Christianus es? Et dicit: Gratiâ Christi Dei vniuersorũ Christianus sum. Et dicit ille: Non est verum. Respondit Dei seruus: Tu dicis, sed Deus scit esse me Christianum. Et quomodo, inquit, si Christianus es, odio habes Imperatorem? Respondens Dei seruus, ait. Et vnde hoc claret? Odium quippe mentis est occultus affectus, quemadmodum & dilectio. Et dicit ei: Ex his quæ fecisti cunctis factum est manifestum, quòd odio habeas Imperatorem & Rempublicam eius. Tu enim solus Ægyptum & Alexandriam, & Pentapolim, & Africam Saracenis tradidisti. Et quæ est, infit, horum approbatio? Et falsò inducunt Ioannem, qui fuerat Sacellarius PETRI quondam Prætoris Numidiæ prouinciæ Africæ, dicentem: Quia ante viginti duos annos auus dominatoris iussit beatæ memoriæ Petro exercitum sumere, & pergere in Ægyptum contra Saracenos: & scripsit tibi tanquam ad seruum Dei loquens, certitudinem habens in te, vt pote in homine sancto, si des ei consilium abire. Et rescripsisti ei, dicens: Nil tale facere, quoniam non benè placitum est coram Deo, vt imperio HERACLII &

generis eius cooperetur Respublica Romanorum. Dicit seruus Dei: Si veritatem loquitur, vtique habet & Petri ad me, & meam ad ipsum Epistolam, quæ deferantur, & subiaceo pœnis à legibus constitutis. Et dicit: Ego non habeo Epistolam, sed nec noui si omninò scripserit tibi. Verùm hæc in castris per illud tempus omnes loquebantur. Et dicit ad eum Dei seruus: Si exercitus totus hoc fatebatur, quomodo tu solus super hoc me accusas? Vidisti me aliquando, vel ego te? At ille: Numquam. Tunc Dei seruus ad Senatum conuersus dixit: Si iustum est tales adducere calumniatores, vel testes, iudicate. *In quo enim iudicio iudicaueritis iudicabimini, & in qua mensura metiemini metietur de vobis*, ait omnium Dominus. Et post hunc adducunt Sergium Magudam dicentem: Ante annos nouem beatus Abba THOMAS veniens Româ dicit mihi: Papa THEODORVS misit me ad Gregorium Patricium, vt dicerem ei, ne quisquam timeret. Seruus enim Dei Abba MAXIMVS vidit visionem, quòd in cœlis ad Orientem & Occidentem chori essent Angelorum. Hi verò qui erant in Occidente vocem

Matt. 7. 2.

emittebant, dicentes: GREGORI Auguste tu vincas. & magis ſonuit vox Occidentalium, quàm Orientalium voces. Et tunc clamabat Sacellarius: Miſit te Deus, vt incendaris in hac vrbe. Dicit Dei ſeruus: Gratias ago Deo, qui emundat me à ſpontaneis malis meis per ſupplicium non ſpontaneum. Verumtamen væ mundo ab ſcandalis. Neceſſitas enim eſt, vt veniant ſcandala. væ autem per quem ſcandalum venit. Verè non oportebat vt talia dicerentur in præſentia Chriſtianorum, nec impunitos manere illos, qui talia fingunt ad placendum hominibus, qui hodie ſunt, & cras non ſunt. Hæc vt iſte diceret dum Gregorius aduiueret oportebat, qui & notam illi facere debuit ſuam circa eum deuotionem. Iuſtum autem eſſet, ſi & vobis quoque videtur, vt accuſator, qui hunc præceſſit, cogeretur abire, ducturus Petrum Patricium, & iſte Abbatem Thomam, & ille beatum Papam Theodorum. Et tunc præſentiâ cunctorum dicerem Patricio Petro: Dic domine Patrici, ſcripſiſti mihi aliquando ſuper his quæ dixit Sacellarius tuus, aut ego tibi? Et cùm adquieuiſſet, ſub ſupplicio fie-

rem. Similiter & beato Papæ; Dic domine, ego tibi aliquando ſomnium enarraui? Et cùm conuiciſſet me, illius eſſet crimen, non meum, qui videram. Res enim non voluntaria eſt ſomnium. Porrò ſola quæ ſunt voluntària punit lex, ſi duntaxat ſibi fuerint aduerſata. Tunc dicit ei Troilus; Iocaris Abba? neſcis vbi ſis? Qui reſpondens ait: Non iocor, ſed lugeo vitam meam hactenus conſeruatam, vt huiuſcemodi experimentum præſtigiorum percipiam. Et dicit domnus Epiphanius: Deus nouit, benè facit, deludens eos ſi vera non ſunt. Poſt quem, Sacellarius iterum cum ira dixit ad eum; Abſolutè omnes mentiuntur, & tu ſolus verum dicis? Et reſpondens ſeruus Dei, audito verbo cùm lacrymis ait: Poteſtatem habetis, permittente Deo, & viuificandi, & mortificandi. Verumtamen, ſi iſti veritatem dicunt, & Satanas naturâ Deus eſt. Si autem non eſt, ſicut nec eſt, nec iſti veritatem dixerunt. Denique nec merear cum Chriſtianis videre aduentum ſuperſubſtantialis Dei, factoris videlicet, conditoris, & creatoris, & prouiſoris, ac iudicis, & ſaluatoris vniuerſorum, ſi ſomnium tale

aut vidi, aut alio referente audiui, excepta hora hac à domno Sergio dilecto imperij. Dein tertium calumniatorem proponunt, Theodorum filium Ioannis dudum candidati, cognomento Chila, qui gener eſt nunc domni Platonis Patricij, dicentem : Quia collocutione inter nos Romæ facta de imperio, detraxit quod dicebatur, mutiens & ſubſannationes faciens. Ad quem ſeruus Dei dixit: Numquam diſputaui tecum, niſi ſemel cum ſanctiſſimo Preſbytero domno Theochariſto & archifratre propter Primicerium, iuſſus per litteras ſuper hoc. Quòd ſi repertus fuero mentiens, recipiam. Et poſt hunc quartum adducunt Gregorium filium Photini, dicentem: Quia perrexi Romam ad cellulam Abbatis Maximi. & me dicente quià & ſacerdos eſt Imperatòr, dixit Abbas Anaſtaſius diſcipulus eius: Non ſit dignus fore ſacerdos. Et ſtatim dicit ad eum ſeruus Dei : Time Deum, domne Gregori, nil tale in huiuſcemodi diſputatione conſeruus meus locutus eſt. Et cùm ſemet projeciſſet in terram, Senatui dixit: Suſtinete ſeruum veſtrum, & omnia dico vobis ſicuti dicta ſunt: & arguat me ſi

mentitus fuero. Hic dominus meus Gregorius veniens Romam dignatus est venire ad cellulam serui vestri. Quo viso, sicuti moris est mihi, proieci meipsum in terram, & adoraui eum, & osculatus sum. & dixi ei post sessionem: Quæ causa est desiderabilis aduentus domini mei? At ille, Bonus, inquit, & à Deo confortatus dominator noster, sollicitudinem habens pacis sanctarum Dei Ecclesiarum, iussionem fecit ad diuinitus honoratum Papam, missa etiam oblatione ad sanctum Petrum, hortatus est eum, quò se Præsuli Constantinopolitano vniret, quæ mitti per mediocritatem meam dignatum est pium eius imperium. & dixi: Gloria Deo, qui fecit te dignum huiusmodi ministerio. Verumtamen sub quo fieri modo vnitatem à Deo coronata eius iussit tranquillitas, si nosti? Et dixisti: Sub typo. Et dixi: Impossibile, vt opinor, est hoc. Non enim patiuntur Romani auferri vnà cum impuris hæreticorum vocibus sanctorum Patrum luciferas voces, vel simul cum mendacio veritatem extingui, aut cum tenebris lumen pariter dissipari. Nil nobis quod adoretur erit, si diuinitus osten-

ſorum fuit verborum ablatio. Et dixiſti: Non ablationem ſacrarum typus efficit vocum: ſed taciturnitatem, vt diſpenſemus pacem. Et dixi: Eſt apud diuinam Scripturam taciturnitas etiam demptio. Deus enim per Dauid dixit, *Non ſunt lo- quelæ neque ſermones, quorum non audiantur voces eorum.* Ergo niſi dicantur & audiantur ſermones qui de Deo ſunt, nec omninò ſunt ſecundum Scripturam. Et dixiſti: Ne mittas me in ſiluas, ego ſàncto contentus ſum ſymbolo. Et quomodo, dixi, potes ſancto eſſe contentus ſymbolo, ſuſcipiens typum? Et quid lædet ſuſcipere typum, & dicere ſymbolum? aſſeruiſti. Aio, Quoniam euidenter obtruncat ſymbolum typus. Et dixiſti: Quomodo propter Dominum? Recitemus, dixi, ſymbolum, & ſcito qualiter obtruncetur à typo. Et cœpiſti dicere: Credo in vnum Deum Patrem omnipotentem, factorem cœli & terræ, viſibilium omnium & inuiſibilium. Attende, dixi, paululum, & diſce qualiter apud Nicæam conuenientium fides negetur. Factor enim non eſſet Deus voluntate ac operatione naturali priuatus, ſi volens & non coactus fecit cœlum & terram. ſi

Pſal. 18. 3.

veritatem profert Dauid in ſpiritu, di-
Pſal. 134. 6. cens: *Omnia quæcúmque voluit Dominus fecit, in cælo & in terra, in mari & in omnibus abyßis*. Si autem diſpenſationis gratia vna cum credulitate nequam ſalutaris demitur fides, ſeparatio Dei fit omnimoda. ſed non vnitas eſt huiuſmodi ſpecies eius quæ dicitur diſpenſatio. Si quidem cras nefandi Iudæi dicent: Diſpenſemus in alterutros pacem & vniamur, & amputemus nos quidem circumciſionem, vos verò baptiſmum, & non iam inuicem impugnemus. Hoc & Arriani aliquando prætenderunt in ſcriptis ſub Magno Conſtantino dicentes: Auferamus dictum vnius ſubſtantiæ, & alterius ſubſtantiæ, & vniantur Eccleſiæ. & non id admiſerunt deiferi patres noſtri, ſed elegerunt potiùs perſecutionem pati & mori, quàm tacere vocem comprobantem vnam Patris, & Filij, & Spiritus ſancti ſuperſubſtantialem deitatem. & hæc conhibente his qui hæc prætendebant Magno Conſtantino, ſicut à multis refertur, qui ea quæ tunc geſta ſunt ſtudioſè ſcripſerunt. & nullus Imperatorum potuit mediis vocibus ſuadere deiloquis patribus, vt conuenirent in ea

quæ ipſi ſectabantur : ſed expreſſis vocibus ac propriis, & dogmati quod quærebatur congruis vſi ſunt: dicentes liquido, quoniam ſacerdotum eſt quærere ac diffinire de ſalutaribus Eccleſiæ Catholicæ dogmatibus. Et dixiſti : Ergo non eſt omnis Chriſtianus Imperator etiam Sacerdos? Et dixi, Non eſt. Neque enim aſtat altari, neque poſt ſanctificationem panis exaltat eum, dicens: Sancta ſanctis. Neque baptizat, neque chriſmatis confectionem patrat, neque facit Epiſcopos, vel Preſbyteros, aut Diaconos. neque linit Eccleſias, neque indicia Sacerdotij fert, ſuper humerale ſcilicet & Euangelium, quemadmodum Imperij coronam & purpuram. Et dixiſti : Et quomodo Scriptura Regem & Sacerdotem dicit eſſe Melchiſedech? Et dixi: Vnius naturâ Regis cunctorum Dei, naturâ etiam ob ſalutem noſtram Pontificis facti, vnus erat typus Melchiſedech. Quòd ſi ſecundum ordinem Melchiſedech, alium dicis eſſe Regem & Sacerdotem; & reliqua præſume dicere, id eſt ſine patre, ſine matre, ſine genealogia, neque initium dierum, neque finem vitæ habentem. & aduerte quod

ex hoc oriri valeat malum. Alius quippe talis reperietur Deus incarnatus ſecundum ordinem Melchiſedech, & non ſecundum ordinem Aaron ſalutem noſtram perficiens. Verumtamen, quid volumus per multa diſcurrere? Inter ſacras oblationes ſupra ſanctam menſam poſt Pontifices, & Sacerdotes, & Diaconos, omnémque ſacratum ordinem, cum laicis Imperatores memorantur, dicente Diacone: Et eorum, qui in fide dormierunt, laicorum, Conſtantini, Conſtantis, & ceterorum. Sic autem & viuorum memoriam facit Imperatorum poſt ſacratos omnes. Hæc eo dicente, clamat Mennas: Hæc dicens ſcidiſti Eccleſiam. Et dicit ad eum: Si is qui dicit ea quæ ſanctarum ſunt Scripturarum, atque ſanctorum Patrum, ſcindit Eccleſiam, qui adimit ſanctorum dogmata, quid monſtrabitur Eccleſiæ faciens, ſine quibus nec dici ipſam Eccleſiam eſt poſſibile? Et conuerſus Sacellarius dixit hominibus Exarchi cum clamore: Dicite Exarcho: huiuſmodi hominem debebas dimittere viuere vbi præes? Et cùm eduxiſſent eum foras, intromittunt diſcipulum. A quo cùm exegiſſent, vt diceret

contra magiſtrum, quòd tribulauerit Pyrrhum: reſpondit quieta voce quæ veritatis erant, quia nemo honorauit Pyrrhum vt honorauit magiſter meus, & iubetis clamare. Quia verò paſſus non eſt à decenti monachos reuerenda voce diuertere, iubetur percuti ab his qui aſtabant. & pugnis ſummiſſum ſemimortuum reddiderunt. Quibus dimiſſis ad carceres, venit ad ſenem Mennas, dicens in præſentia Principum. Miſit te Deus, & duxit te huc, vt recipias quæcumque in alios feciſti, ſeducens omnes in Origenis dogmata. Ad quem ſeruus Dei coram omnibus dixit: Anathema Origeni, & dogmatibus eius, & omni conſentaneo eius. Et dicit Epiphanius Patricius: Deſtructa eſt, domne Abba Menna, querimonia, quæ à te aduerſus eum illata eſt, quoniam & ſi eſſet Origenianiſta, ex quo anathematizauit eum, ab huiuſcemodi ſeſe liberauit querela. Interim ergo tale dictum ſuper eo vlteriùs non admittam. Et inductus eſt vnuſquiſque ipſorum in locum, in quo cuſtodiebatur. Et eadem die circa tactum lucernæ, Troilus Patricius, & Sergius Eucratas, qui erat ſuper Imperatoriam menſam,

venerunt ad seruum Dei senem, & sedentes iusserunt etiam illi sedere. & dixerunt ad eum. Dic nobis, domne Abba, motionem dogmatum, quæ inter te & Pyrrhum Romæ & in Africa facta est: & quibus ei verbis persuaseris anathematizare proprium dogma, & tuo pacisci. Et enarrauit eis omnia per ordinem quæcumque retinere memoria valuit. Addidit autem & hoc, dicens: Ego dogma proprium non habeo, sed commune Catholicæ Ecclesiæ. Neque enim moui vocem quamlibet, vt proprium meum dicatur dogma. Et post totam narrationem dicunt ei. Non communicas throno Constantinopolitano? Et dixit, Non communico. Quamobrem non communicas? dixerunt. Respondit: Quia sancta quatuor Concilia eiecerunt per illa nouem Capitula, quæ facta sunt Alexandriæ, & per ecthesin, quæ in hac vrbe à Sergio patrata est, & per typum, qui nuper, id est per sextam est indictionem expositus. & quia quæ per illa dogmatizauerunt, per ecthesin damnauerunt, & quę dogmatizauerunt per ecthesin, per typum irrita statuerunt, & deposuerunt semetipsos totiens. Illi igitur,

qui à ſeipſis damnati ſunt, & à Romanis atque à Synodo, quæ poſt hæc per octauam indictionem facta eſt, ſunt depoſiti, & ſacerdotio denudati, qualia celebrant rogo myſteria? Aut qualis ſpiritus ad ea quæ à talibus celebrantur, aduenit? Et dicunt ei: Ergóne tu ſolus ſaluaris, & omnes peribunt? Et dixit. Neminem damnauerunt tres pueri non adorantes iconam, cùm hanc omnes homines adorarent. Non enim intendebant ea quæ aliorum erant, ſed intendebant quatinus ipſi non deciderent à vera pietate. Sic & Daniel miſſus in lacum leonum non damnauit quenquam eorum qui non adorauerant Deum ſecundum Darij ſanctionem. ſed quod ſuum erat intendit, & elegit mori, & non cadere à Deo, & à ſua conſcientia flagellari in præuaricatione eorum, quæ legalia ſunt naturâ. Mihíque Deus nón det damnare quenquam, vel dicere quòd ſolus ego ſaluer. Quantum autẽ valeo, eligo mori, quàm terrorem habere in conſcientia, quod in fide, quæ in Deum eſt, per quemlibet errauerim modum. Dicunt ei: Et quid facies, cùm Romani vniti Byzantiis fuerint? Ecce enim heri venerunt Apocri-

ſiarij Romani, & cras Dominico die communicabunt Patriarchæ. ac per hoc omnibus manifeſtum fit, quòd tu ſubuerteris Romanos. Deniq̃ue te illinc ablato, mox conſenſerunt his qui hîc ſunt. Et dixit ad eos: Hi, qui venêre, præiudicium quoquomodo Sedi Romanæ, quamuis communicent, eo quòd non detulerint ad Patriarcham epiſtolam, non faciunt. & non credo aliquando quòd Romani vniantur iſtis, niſi confeſſi fuerint Dominum noſtrũ & Deum ſecundum vtrúmque eorum, ex quibus eſt, & quæ eſt eſſe, & natura voluntarium, & operatorium habere ſalutis noſtræ. Et dicunt: Quòd ſi connexi fuerint his Romani, quid facies? Et dixit: Spiritus ſanctus etiam angelos anathematizat præter id quod prædicatum eſt quid innouantes. Et aiunt: Vtique neceſſitas eſt voluntates dici in Chriſto, & operationes. Reſpondit: Omnis neceſſitas eſt, ſi dumtaxat piè reuera ſapere volumus. Nihil enim eorum quæ ſunt ſine operatione naturali ſubſiſtit. Sancti namque Patres manifeſtè dicunt, non eſſe, nec ſciri, ſine ſubſtantiali operatione, quæ hanc ſubſtantialiter characterizet. quo-

modo eſſe Chriſtum, aut agnoſci Deum natura veraciter & hominē eſt poſſibile? Amiſſo quippe ſecundum ſanctos Patres fremibili leo, non iam leo, & latrabili canis, non iam canis; & aliud quodcumque perdito quod ſe naturaliter commendabat, non vlteriùs eſt quod erat. Et dicunt ei: Nouimus verè quòd ita ſit. verumtamen ne contriſtes Imperatorem, qui propter pacem tantummodo fecit typum. non in ademptionem cuiuſquam eorum quæ in Chriſto intelliguntur, ſed ad pacem ſilentium vocum quæ faciebant diſſenſionem, diſpenſans. Et proiiciens ſe Dei ſeruus in terram cum lacrymis dixit: Non debuerat contriſtari benignus & pius dominus aduerſus humilitatem meam. non enim poſſum contriſtare Deum, tacens quæ ipſe nos loqui & confiteri præcepit. Si enim ſecundum ſacratiſſimum Apoſtolum ipſe eſt, qui poſuit in Eccleſia primo Apoſtolos, ſecundo Prophetas, tertiò Doctores, perſpicuum eſt quòd ipſe ſit qui per iſtos locutus eſt. Per totam ergo ſanctam Scripturam, tam ſcilicet vetus quàm nouum teſtamentum, ſanctóſque Doctores, ac Synodos, edocemur voluntatis

& operationis tam in diuinitate, quàm in humanitate, incarnatum Deum esse capacem. In nullo enim eorum, quibus vt Deus scitur, vel eorum quibus vt homo naturâ cognoscitur, excepto dumtaxat peccato, est imperfectus. Si autem perfectus est in vtróque, sicut in nullo ex ambobus est minoratus; manifestè totum ipsius adulterat sacramentum, qui non confitetur eum esse quod est, cum existentibus sibi omnibus naturalibus idiomatibus, ex quibus, & in quibus, & quæ esse probatur. Et cùm paululum tacuissent, & ad inuicem innuissent, aiunt: Vnde potes ostendere, quòd sanctas Synodos abiiciant hi, qui sunt throni Constantinopoleos? Qui dicit eis: Iam partim ostensum est per ea, quæ Romæ locutus sum ad dominum Gregorium à secretis. Et nunc, si placet dominatori vt hoc ostendatur, iubeat dari licentiam indigno seruo vestro, & facio notitiam librorum, quoniam mei ablati sunt. & cunctis hoc manifestum facio sine qualibet prauitate verborum. Et deinde cùm alia multa dicta fuissent, in scripturales, ac naturales, & artificiales conuersi sunt exercitationes & theorias, quibus

delectati hilariores effecti sunt, & cœperunt dicere: Nouit Dominus, profecimus, & ex hoc vobis molestiam non ingeremus. Porrò, domnus Sergius dixit ei: Sæpè veni ad cellulam tuam in Bellas, & audiui doctrinam tuam, & Deus auxiliabitur tibi, ne sollicitus sis. In vno verò solummodo contristas omnes, quia videlicet multos facis separari à communione huius Ecclesiæ. Est aliquis qui asserat, ait Dei seruus, quòd dixerim, Ne communices Ecclesiæ Byzantiorũ? Respondit domnus Sergius: Hoc ipsum, inquiens, quo ipse non communicas. magna est apud omnes proculdubiò vox non communicandi. Et Dei seruus: Nil, ait, certius est quàm conscientia, quæ accusat: & nil eo, cui hæc testimonium perhibet, maiorem habet fiduciam. Ceterùm, cùm audisset domnus Troilus, quòd typus anathematizaretur in toto Occidente, dicit ad seruum Dei: Bonum est, quia pij dominatoris nostri opinio iniuriis laceratur? Respondit seruus Dei: Deus ignoscat his, qui dominatori facere typum persuaserunt, & his qui permiserunt. At ille: Qui, ait, sunt, qui persuaserunt, & qui sunt qui permiserunt?

Respondit: Hi qui erant Ecclesiæ suaserunt, & Principes permiserunt. Et ecce sordes à fontibus in insontem & omni hæresi purum excussa est. Sed consilium date, vt faciat quod fecit præ memoriæ quondam auus eius. Ille quippe sentiens, quòd in vituperium eius in Occidente quidam prorumperent, per Epistolam liberum se fecit ab Ecclesiæ querimonia, scribens: Ecthesis, inquit, non
„ est mea. neque enim ego vel dictaui, vel
„ iussi vt fieret. Sed cùm hanc Sergius Pa-
„ triarcha composuisset ante quinque an-
„ nos, prius quàm ab Oriente repedassem,
„ deprecatus est me, cùm ad hanc felicem
„ peruenissem vrbem, vt nomine meo pro-
„ poneretur cum subscriptione. & suscepi
„ deprecationem illius. Nunc verò co-
„ gnoscens, quòd quidam super ea alter-
„ carentur, cunctis facio manifestum, quia
„ non est mea. Hanc fecit iussionem ad beatum Ioannem Papam, condemnantem ecthesin in his quæ scripserat tunc ad Pyrrhum. Et ex eo tempore vbique Sergij esse dicitur ecthesis. Hoc faciat & is qui piè in nobis imperat, & permanebit omninò intemerata ab omni reprehensione opinio eius. Tunc mouentes

capita ſiluerunt, hoc tantum dicentes: Omnia difficilia, & perplexa. His itaque & aliis diuerſis edictis, adorati & adorantes, cum omni hilaritate diſceſſerunt. Et rurſus alio ſabbato adduxerunt eos in Palatium, & introducunt primò diſcipulum ſenis, conuenientibus etiam tunc duobus pariter Patriarchis. Et ducunt Conſtantinum & Mennam ſenis accuſatores, exigentes à diſcipulo, quo adquieſceret his quæ à ſe dicerentur. Aſt diſcipulus cum fiducia omni ad Senatum intrepidè dixit: Conſtantinum introducitis in ſecretarium Palatij? Hic neque Preſbyter eſt, neque Monachus, ſed Tribunus thymelicus. innotuit Afris atque Romanis, quales mulierculas paſcens illinc venerit. Nam & omnes didicerunt verſutias eius, quas exercuit vt lateret, modò quòd ſorores ſuæ fuerint dicens, modò quòd ne communicarent Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ tulerit eas, affirmans, ne videlicet polluerentur hæretica communione. Verùm etſi rurſus ſibi defecerint epulæ, & inuenerit locum ſe non agnoſcentē, eadem facit turpis lucri gratiâ, & ſordidæ voluptatis. Ingénſque confuſio eſt ſaltem loqui cum eo his, qui

religiosè viuere volunt. Deinde interrogatus si typum anathematizasset, intrepidè dixit: Non solùm anathematizaui, sed & libellum feci. Ergóne, aiunt ei Principes, confiteris te malè fecisse? At ille: Non tribuat Deus, vt quod benè & secundum ritum Ecclesiæ feci, dicam factum fuisse non benè. Et super multis interrogatus, cùm respondisset secundum quod sibi largitus est Deus, educitur de secretario. Et introducunt senem, & dicit ad eum domnus Troilus. Dic Abba, vide, dic veritatem, & miserebitur tui dominator. Nam si ad legalem inquisitionem venerimus, & inuenerit saltem vnum verum ex his, de quibus accusaris, lex occidet te. Et dixit: Iam dixi, & iterum dico. Si vnum tantummodo ex his quæ dicitis est verum, & satanas Deus est. Si verò non est Deus, sed apostata; & ea super quibus accusor falsa sunt, & minimè subsistentia. Verumtamen quicquid iubetis facere, facite. Deum colens non iniuriam patior. Et dicit ei: Non anathematizasti typum? Respondit: Multotiens dixi, quia anathematizaui. Et dicit ei: Typum anathematizasti, Imperatorem anathematizasti. Respondit Dei

seruus: Ego, inquiens, Imperatorem non anathematizaui, sed Chartam alienam ab Ecclesiastica fide. Et dicit ei: Vbi anathematizatus est à Romana synodo? Respondit: In Ecclesia Saluatoris, & in Dei genitricis. Tunc dicit ad eum Præfectus: Communicas Ecclesiæ huic, an non communicas? Respondit, & dixit: Non communico. Dicit ei: Quare? Respondit: Quoniam foras eiecit Synodos. At ille: Si foras, inquit, eiecit Synodos, quomodo in diptychis recitantur? Et dicit: Et qui profectus est nominum, cùm dogmata sint eiecta? Et potes, ait, hoc ostendere? Et dixit. Si accepero licentiam, & iusseritis, ostendetur hoc oppido facilè. Et tacentibus omnibus, dicit ei Sacellarius: Quare diligis Romanos, & Græcos odio habes? Respondens autem Dei seruus ait: Præceptum habemus, ne quemquam odio habeamus. Diligo Romanos vt vnam mecum habentes fidem: Græcos autem, vt eadem qua ego linguâ loquentes. Et iterum dicit ei Sacellarius: Quot annorum dicis esse teipsum? Respondit, septuaginta quinque. Et dicit ei, Quot annos habet tecum discipulus tuus? Respondit, triginta septem. Tunc vnus

clericorum exclamauit. Retribuit tibi Deus quæcumque fecisti beato Pyrrho. Ad quem nihil omnino respondit. Cùm autem tanta in secretario dicta fuissent, nullus penitus Patriarcharum quicquam effatus est. Cúmque sermo de Synodo Romana motus extitisset, clamat Demosthenes: Non est firma Synodus eo, qui hanc celebrauit, deposito. Ad quod seruus Dei: Non, inquit, depositus est, sed expulsus. Nam quæ sub gestorum serie synodica & canonica facta est actio continens eius diligenti relatione depositionem? Verumtamen etiamsi canonicè depositus extitisset, non faceret hoc præiudicium his, quæ orthodoxè secundum sacras regulas sunt firmata: quibus etiam quæ scripta sunt à sanctæ memoriæ Papa Theodoro congruunt. Et dicit his auditis domnus Troilus: Nescis quid dicas Abba. Quod factnm est, factum est.

Hæc sunt, quantum memoria retinet, quæ mota & dicta sunt, & tali ea quæ in illos gesta fuêre terminata sunt fine. dimisso quoque sancto sene à secreto in carcerem. Postera verò die, quæ fuit Dominica, concilio facto, hi qui erant Ecclesiæ persuaserunt piissimo Imperatori, hoc eos

amaro & inhumano exilio condemnandos,& ab inuicem diuidendos. Sanctum quidem senem penes Byzohen castrum Thracæ prouinciæ. porrò discipulum eius apud Perberim, quod exterius nec passu pedis Romanorum habet Imperium, nudos, sine prouisione, sine causa, atque omni ad viuendum occasione carentes, non appropinquantes mari, ne haberent ex misericordibus visitationem. & ita sunt nudi, & sine alimentis, solam habentes spem Dei. & hoc omnes Christianos rogantes atque clamantes: Orate propter Dominum, vt consummet Deus misericordiam suam cum humilitate nostra, & doceat nos. Nam & ipsi qui cum eo nauigant efferi experimentum accipiunt maris, ventis quidem & fluctibus scapha concussa, sed stabili penitus permanente. Permittit quippe magnis eos temptari procellis, eorum erga se probans affectum, quatinus voce grandi exclament, *Domine, salua nos, perimus*, discánt- *Matt.* 8.
que omnia illi soli adscribere, quæ suæ 25.
noscuntur esse salutis. & ne confidentes sint in se, tranquillitatémque consequantur magnam, ventis sedatis & fluctibus. & in medium eos luporum dat, & per

angustam portam intrare, & per artam incedere semitam iubet. & famem, ac sitim & nuditatem, & vincula & carceres, & abductiones & verbera, & crucem & clauos, & acetum & fel, & sputa & alapas, & colaphos & ludibria proponit, & passionem, & mortes multimodas. quorum finis splendidissima est resurrectio, ferens secum pacem his qui propter illum persecutionẽ sunt passi, & ascensum in cœlos, & ascensum ad paternum & supersubstantialem thronum, & sortem quę est super omnem principatum, & potestatem, & virtutem, & dominationem, & omne nomen quod nominatur, siue in hoc sæculo, siue in futuro. Cuius participes efficiamur omnes, orationibus & intercessionibus superlaudabilis & præ omnibus venerabilis & gloriosæ, propriè ac natura Dei genitricis, semperque Virginis Mariæ, sanctorumque Apostolorum, Prophetarum, ac Martyrum. Amen.

ITEM EIVSDEM SANCTI ABBATIS MAXIMI AD ANASTASIVM MONACHVM DISCIPVLVM SVVM.

HERI, quod fuit octauadecima mens

ſis dies, qua ſolemnitas agebatur ſanctæ mediæ Pentecoſtes, Patriarcha ſignificauit mihi dicens: Cuius Eccleſiæ es? Conſtantinopolitanæ, Romanæ, Antiochenæ, Alexandrinæ, an Hieroſolymitanæ? Ecce omnes vnà cum ſubditis ſibi prouinciis adunatæ ſunt. Igitur ſi es Catholicæ Eccleſiæ, vnire, ne fortè extraneam & nouam viam conuerſatione tua reperiens patiaris quod non ſperas. Ad quos dixi: Catholicam Eccleſiam Deus omnium eſſe prænunciauit, rectam & ſalutarem fidei in ſe habitæ confeſſionem, Petrum beatum dicens in quibus ſe benè confeſſus eſt. Verumtameu diſcam confeſſionem, ſuprà quam omnium Eccleſiarum facta eſt vnitas, & ab eo quod bene geſtum eſt nequaquam alienabor. Et aiunt: Licèt non habeamus ſuper hoc iuſſionem, dicimus, vt efficiaris penitus inexcuſabilis. Duas fatemur operationes ob diuerſitatem, & vnam propter vnitionem. Duas propter vnitatem aſſeritis factas, an præter has, dixi, aliam? Non, inquiunt, ſed duas vnam propter vnitionem. Caruimus, dixi, rebus, nobiſmetipſis ſine ſubſiſtentia fidem, & ſine exiſtentia Deum fingentes. Si enim in vnam con-

fundimus duas propter vnitionem, & rursus in duas separamus vnam propter differentiam, non erit vnalitas, neque dualitas, operationibus inuicem separatis semper, & patrantibus inoperatiuum & penitus insubstantiuum eum cui inerant. Quod enim ex natura nullum habet qui auferri possit, vel aliqua ratione vicissitudinis commutari & intercidere motum, omni caret substantiâ secundum patres, non habens operationem substantialiter se characterizantem. Hoc itaque dicere nequeo. neque enim sic edoctus sum à sanctis Patribus confiteri. quod libuerit vobis, potestatiui cùm sitis, facite. Ergo audi, dixerunt. Visum est dominatori & Patriarchæ per præceptum Papæ Romani, vt anathematizeris nisi obedias, & destinatam ab eis perferas mortem. Quod à Deo ante omne diffinitum est sæculum, finem accipiat, ferens sibi gloriam ante omne sæculum scitam, illis cùm hæc audirem, respondebam. Et vt cognoscas, & additamentum orationis & deprecationis facias Deo; manifesta tibi quæ denunciata sunt mihi exhibui: rogans quatinus hæc domno Thio, & sanctis Patribus qui illic simul cum eo sunt, nota constituas

eiusdem rei gratiâ. ANASTASIVS.

HÆC iussit mihi transcribere & nota facere sanctissimis vobis. quo & ex his motione comperta, communem omnes pro communi matre nostra, Catholica videlicet Ecclesia, & nobis indignis seruis vestris afferatis Domino precem, ad roborandum omnes, & nos quoque, in illa vobiscum perseuerantes, secundum, piè in ipsa prædicatam à sanctis Patribus orthodoxam fidem. Magnus enim in toto mundo timor habetur, cùm hæc persecutionem consonanter ab omnibus patiatur. nisi sua gratia consuetè præstet auxilium is, qui semper auxiliatur, semen pietatis saltem seniori Romæ relinquens, nobis non mentientem ad Apostolorum habitam principem repromissionem suam confirmans.

EIVSDEM S. ANASTASII MONACHI DISCIPVLI S. ABBATIS Maximi, ad commune Monachorum apud Caralim constitutorum Collegium.

MVLTA scribere nos etiam præter votum tempus prohibuit. Omnia verò in vno nota facimus verbo sanctissimis vobis. Hi qui alterius sunt partis diffinitione immobili vt est, & propriæ maximè professionis constitui paternam non malunt doctrinam, sed alterius impelluntur opinionibus, quas & dinumerare operosum de cetero duco. Modò ergo ab inexistentia ad inconuenientiam translati sunt : id est ex eo quod neque vnam, neque duas dicunt, ad prædicandum duas & vnam, id est tres in vno eodémque Christo voluntates & operationes traducti. quod neque patrius, neque synodicus, neque physicus sermo decreuit : sed neque priscorum & deinceps hæreticorum furor ca-

tenus adinuenit, sciens inanem tanquam vitio proprio corruptam eandem opinionem. Si enim diuersæ ex diuersis compositum sustantiis characterizant naturaliter proprietates, vtpote nullatenus adempta naturarum diuersitate propter vnitionem, sed salua potiùs proprietate vtriusque naturæ, & in vnam personam & vnam subsistentiam concurrente, quemadmodum sancta Chalcedonensis synodus ait. & is Deus ex Deo patre, & homo ex homine semper virgine matre, idem ipse existens cognoscitur iuxta naturam natus, quanquam incorporaliter & sine causa; corporaliter autem ex hac propter causam, salutem videlicet nostram: quomodo possibile est, vnam eandemque personam, id est vnum eundémque Christum Dominum nostrum & Deum, super duas etiam alia secundum ipsos proprietate naturaliter figurari, ad certitudinem eorum, ex quibus, & in quibus, & quæ est? Si enim eædem creduntur etiam per aliam, id est per tertiam, quæ & per dualitatem, voluntates & operationes eius, quæ secundum naturam sunt: necesse est vt identitate exhibitionis indissimilitas cogno-

scatur existentiæ, & sit idem duabus vna, id est alterutris tres, siue naturales, siue substantiales. Verùm, naturales quidem non, sed secundum illos subsistentialis, aggregéntque ob hoc aduersus eum iam aut tres substantias, aut totidem subsistentias, & secundum ipsum æqui numeri proprietates, increatam videlicet & creatam, & neutram, id est inexistentem. Inexistens enim est, quod neutrius per naturam participatur, ita vt etiam identitate, quæ ad eam, id est tertiam est, secundum illos inexistentes sint & duæ naturæ, & naturales ipsius voluntates & operationes. At verò si non eadem, sed alia, exceptis his ex quibus est credendus, in eo per tertiam aiunt, eundem secundum eandem, rursus proferunt in-inexistentiam, velut is qui medius inter neutram harum existat, increatam scilicet natura sua, & creatam substantiam atque virtutem. aut enim subsistentialem volunt hanc esse, aut compositam, aut Dei virilem, aut vnitoriam propter adunationem. Nam non solùm, vt dictum est, hanc non existentem introducunt, quod secundum nihil eorum ex quibus est natura hunc characterizet: verum-

verumetiam à naturali cognatione, quam habet cum Deo & patre, reddunt externum. Minus enim dicendum, quia perhibent eum etiam à congenita proprietate, quam habet ad intemeratam matrem & virginem, alienum: quasi secundum neutrum horum habeat compositam, aut subsistentialem, aut deiuirilem, aut vnitoriam propriam voluntatem & operationem. Verùm patris quidem incompositam sine principio habet, & substantialem atque diuinam; matris verò creatam naturâ & humanam. Deinde etiam diuisas naturas, ex quibus ipse est, inferunt, quasi per operationem, & non per subsistentiam sibi vnitas innotescat, si propter vnitatem vnam operationem dogmatizent. quod hi qui in diuisione corrupti sunt dicunt, affectuosam hanc esse operationem fabulosè fingentes. Sic autem & confusioni locum tribuentes, & deiuirilem secundum Seuerum malè interpretantur, vnam hanc, sed non duas secundum vnitionem diuinam natura & virilem significare contendentes, & hac deiuiri quandam naturam, sed non virum factum Deum sibimet subinducunt. præsertim cùm hoc

præuidens etiam verè deiphantor Dionysius, non vnam vocauerit hanc, sed noua quadam Deiuirili nobis eum dixerit operatione conuersatum. Ostendens non alteram ab altera disiunctam, sed ambas per alterutras, & alterutris connaturaliter adunatas, in eorum ex quibus, & in quibus, & quæ erat, certitudinem proferendas. Et vt paternè dicamus, cum alterius communione horum vtrumque. Itaut mirabiles quidem passiones, compassibilia verò proculdubiò miracula cognoscantur, per omnimodam coaptationem eorum, quæ ab eo naturaliter gesta sunt. Dupla enim omnia, & vera omnia, & vnita omnia prædicant in eo qui duplici est natura, ea quæ secundum naturam sunt Dei præcones & patres nostri. Quibus, vt dictum est, suum corrigere nolentes sermonem, adhuc & senioris Romæ propriæ consentire sectæ coegerunt Apocrisiarios, vnam super duas, id est tres secum prædicandi in eodem Domino nostro Iesv Christo voluntates & operationes, similem scientiæ ligno gustum commiscentes, quemadmodum & isti fidem ex bono & malo proferunt af-

fectantibus. Vnde & talibus circumuenientes literis, ei qui miserat mittunt. Quia ergo in magno propter hæc periculo sunt res penè totius Catholicæ & Apostolicæ Dei Ecclesiæ constitutæ, pro ea deprecamur & obsecramus sanctissimos viros, ne hanc despiciatis periclitantem, sed adjuuetis tempestatibus laborantem, scientes in tempore tribulationis dilectionem, quæ in Spiritu sancto est, nasci. & si possibile est vos transire citiùs, quasi alia pro causa, ad senioris Romæ pios & firmos vt petram viros. qui videlicet vobiscum tutores nostri sunt semper & propugnatores feruentissimi veritatis, obsecrare hos supplicatoriis vocibus & lacrymis pro omnibus Christianis, quatinus mercedem à Domino sortiantur. omnibus similiter & sibimet absque nouitate recens inuenta seruantes orthodoxam fidem, & nihil super ea minus plúsve suscipientes vel approbantes, præter quæ diffinita sunt à sanctis Patribus ac synodis, vt boni studij sui æmulatione hoc maximum cum Dei auxilio directè prosequentes opus, cum illis siue nunc, siue in die iudicij, Dominum habeant debitorem,

quem nimirum habuerunt in talibus creditorem, non aliud quid præter se, sed ipsum totum, totis vobis atque illis in æternas delicias & refectionem donantem. quem & nos habere aduersus Arrianos qui continuantur hîc supplicate Deo, beati & nostræ ad Deum deductionis præuij, cùm simus egeni, pauperes, & indigni serui vestri.

TOMVS CONTINENS RELATIONEM DE DOGMATIBVS, quæ mota ſunt inter S. Maximum & Theodoſium Epiſcopum Cæſareæ Bithyniæ, ſeu Conſules qui cum eo erant.

QVæ mota ſunt de immaculata noſtra Chriſtianorum fide, atque ſubintroducta contrariorum nouitate, inter Abbatem MAXIMVM & THEODOSIVM Epiſcopum Cæſareæ Bithyniæ, neceſſarium duxi manifeſta facere omnibus vobis, qui in orthodoxia conſiſtitis: vt cùm certiùs de his ſcire viſi fueritis, glorificetis magis ac magis amatorẽ hominum Deum, qui dat verbum in apertione oris timentium ſe. ne fortè more ſolito veritatis inimici huic contraria diffamantes, corda veſtra conturbent. Igitur nono Kal.

Septembrias, quæ nunc transacta est quartædecimæ indictionis, exiuit ad eum in exilium, in quo positus seruabatur, id est ad castrum Bizyæ, prædictus Episcopus Theodosius, ex persona, vt dixit, Petri Constantinopolitani Præsulis missus, necnon & PAVLVS ac THEODOSIVS Consules, vt falsi sunt, & ipsi ex persona Imperatoris directi. Et cùm ascendissent ad prædictum Monachum MAXIMVM in locum, in quo retrusus habebatur, sederunt, & præceperunt etiã & ipsum sedere. Aderat autem cum illis etiam Episcopus Bizyæ. Et dicit ad eum Theodosius Episcopus, Quomodo habes Abba? Et Maximus ad eum: Sicut prædestinauit Deus ante omnia sæcula prouisoriam fore circa me dispensationem, sic habeo. THODOSIVS. Ergóne prædestinauit Deus ante omne sæculum quæ circa singulos sunt? MAXIMVS. Si præsciuit, vtique & prædestinauit. THEODOSIVS. Quid est hoc ipsum quod asseris, præsciuit & prædestinauit? MAXIMVS. Præscientia est cogitationum & sermonum & operum quæ ex nobis sunt: prædestinatio verò eorum est quæ ex nobis non accidunt,

THEODOSIVS. Quæ sunt illa, quæ ex nobis sunt, & quæ ex nobis non sunt? MAXIMVS. Vt liquido patet, omnia sciens dominus meus probando interrogat seruum suum. THEODOSIVS. Per veritatem Dei ignorans & discere volens percontatus sum differentiam eorum quæ sunt ex nobis, & quæ non sunt ex nobis, & qualiter quædam sub præscientia Dei, quædam verò sub prædestinatione consistant. MAXIMVS. Ex nobis sunt voluntaria omnia, id est virtutes & vitia. Non ex nobis autem sunt illationes accidentium nobis pœnalium modorum, vel his contrariorum. Neque enim ex nobis est vel nocens languor, vel lætificans sanitas, licet operatrices horum causæ ex nobis existant. vt puta intemperãtia causa est languoris, quemadmodum temperantia causa est sanitatis. Et regni cælestis causa mandatorum custodia, quemadmodum & ignis æterni horum transgressio. THODOSIVS. Ergóne propter hoc tribularis in exilio isto, quoniam digna quædam hac tribulatione gessisti? MAXIMVS. Rogo vt Deus hac tribulatione remetiatur excessus meos, quibus ei peccaui in præua-

ricatione iustificationum mandatorum suorum. THEODOSIVS. Non est etiam probationis causa tribulatio multis illata? MAXIMVS. Probatio Sanctorum est, vt scilicet per tribulationes vitæ hominum manifestentur affectus eorum, qui sunt circa id quod est naturaliter bonum, sibimet insinuantes ignotas omnibus virtutes suas, vt in Iob & Ioseph. Siquidem alter ad manifestationem absconsæ fortitudinis temptabatur, alter verò ad declarationem sanctificatoriæ pudicitiæ probabatur. Et omnis sanctus non sponte tribulatus ad quasdam huiuscemodi dispensationes tribulatur: vt per infirmitatem qua permittitur molestiam pati, superbum & apostatam draconem conculcet, id est diabolum. Patientia enim probationis opus est in vnoquóque Sanctorum. THEODOSIVS. Per veritatem Dei benè dixisti, & confiteor vtilitatem. & quærebam in talibus semper disputare vobiscum. Sed quia pro alio capitulo ego & domini mei futuri Patricij profecti sumus, & per tot intervalla locorum aduenimus, rogamus te quæ à nobis proferuntur suscipere, & totum orbem lætificare. MAXIMVS.

Quæ ſunt hæc, domine? vel quis ego, & vnde ſum, vt in his quæ protenduntur mihi, conſenſus meus totum lætificet orbem? THEODOSIVS. Per veritatem Domini noſtri IESV CHRISTI, quod dico tibi ego & domini mei futuri Patricij, ex ore domini noſtri Patriarchæ ac pij domini orbis audiuimus. MAXIMVS. Iubete, domini mei, dicere quæ vultis & quæ audiſtis. THEODOSIVS. Rogat Imperator & Patriarcha per nos, cognoſcere à te, qua pro cauſa non communices throno Conſtantinopolitano. MAXIMVS. Habetis ſuper hoc præceptionem in ſcriptis à piiſſimo Imperatore, vel Patriarcha? THEODOSIVS. Non debueras, domine, nobis incredulus eſſe. Licèt enim exiguus ſim, ſed Epiſcopus audior, & iſti domini mei pars ſenatus exiſtunt. Nec venimus ad temptandum te, abſit. MAXIMVS. Quoquomodo veniſſetis ad ſeruum veſtrum, ego abſq; omni reuerentia dico cauſam ob quam non communico throno Conſtantinopolitano. Verumtamen etſi aliorum eſſet fas percontandi qua pro cauſa, veſtrum non eſſet, qui me cauſam certius noſtis. Scitis nouitates quæ factæ ſunt à

ſexta indictione tranſacti circuli, incœptas ab Alexandria per nouem Capitula à Cyro, qui neſcio quo pacto illic factus eſt Præſul. quæ videlicet firmata ſunt à throno Conſtantinopolitano. necnon & alias immutationes, additionéſque ac diminutiones, quæ factæ ſunt in Concilio à Sergio, Pyrrho, ac Paulo, qui Eccleſiæ Byzantij præfuerunt. quas videlicet nouas adinuentiones eſſe, omnis noſter orbis agnoſcit Hac pro cauſa non communico ego ſeruus veſter Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ. Tollantur offendicula, quæ poſita ſunt à prædictis viris, cum eiſdem ipſis qui poſuerunt hæc, quemadmodum dixit Deus: *Et lapides à via proiicite.* & planam & detritam, atque ab omni ſpinoſæ hæreſeos prauitate liberam viam Euangelij gradiantur. & tum inueniens quemadmodum erat incedo & ipſe abſque omni hortatu humano. Donec autem ſuper offendiculis poſitis, & his qui poſuerũt ea, gloriantur Præſules Conſtantinopolitani, nullus ſermo vel modus eſt, qui mihi perſuadeat illis communicare. THEODOSIVS. Nunquid malum quid confitemur, vt ſeparare te huius rei cauſam conueniat à

communione nostra? MAXIMVS. Quia vnam operationem dicentes deitatis & humanitatis Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi, confunditis tam Theologiæ quàm dispensationis sermonem. Si enim credere oportet Patribus, qui asserunt, quorum est operatio vna, horum & substantia vna, quaternitatem facitis sanctam Trinitatem, quasi congenita verbo facta carne ipsius: quæ etiam careat cognata identitate, quam nobiscum, & cum ea quæ se peperit, naturaliter habet. & rursus perimentes operationes, & vnam voluntatem asseuerantes deitatis ipsius & humanitatis, adimitis eius bonorum distributionem. Si enim nullam habet secundum illos qui hoc sanxerunt operationem, perspicuum est quòd licèt velit, misereri non possit. detruncata nimirum eius operatione bonorum. sed duntaxat operatione naturali excepta, nihil eorum quæ sunt operati vel agere constat. Alias autem & carnem facitis voluntate quidem concreatricem omnium sæculorum, & eorum quæ sunt in eis, Patri & Filio ac Spiritui sancto. naturâ verò creatam, vel vt veriùs dicamus non habentem initium

voluntate, si diuina voluntas sine initio est, vtpote quæ sit deitatis sine initio existentis, naturâ verò recens. Quod non solùm omnem sensum excedit, sed & omnem impietatem. Non enim dicitis absolutè tantùm vnam voluntatem, sed & istam diuinam. Diuinæ verò voluntatis nemo potest initium excogitare temporale, vel finem. Nam nec diuinæ naturæ, cuius est substantialis voluntas. Rursus autem aliam introducentes nouitatem, adimitis omnimodis omnia significantia & commendantia diuinitatem & humanitatem Christi, legibus & typis sancientes, neque vnam neque duas in eo voluntates aut operationes dicendas. quod rei est essentiam non habentis. Nihil enim eorum quæ sunt, si intellectuale est, priuatur voluntatem habente virtute ac operatione; si sensuale, sentiente operatione; si germinabile, crescente ac alente operatione; si penitus inanimale est, & ea quæ ex more dicitur vita caret, operatione ac oportunitate. & indicant omnia quæ sic sunt opitulatiua sensibus sensualium. operatio enim talium est, subici vtique visui per apparitionem suam, auditui per sonum,

odoratui per odorationem quandam amplexibilem, guſtui per quoſdam humores, & tactui per reciprocam impreſſionem. Sicut enim operationem viſus dicimus videre, ita & viſorum videri, & cætera omnia ſecundum eundem aſpicimus fieri modum. Si igitur nihil eorum quæ ſunt eſt omni penitus operatione deſtitutum, dominúſque noſter & Deus (propitius eſto Domine) nullam habet naturalem voluntatem vel operationem in vtríſque, ex quibus, & in quibus, & quæ eſt, quomodo poterimus aut eſſe, aut vocari Dei cultores, ſecundum nullum modum exiſtere cum voluntate vel operatione dicentes, qui adoratur à nobis, Deum? Expreſsè námque à ſanctis Patribus edocemur, cùm dicunt: Quod enim nullam virtutem habet, neque eſt, neque aliquid eſt, neque eſt quæuis eius omnino poſitio. THEODOSIVS. Quod factum eſt per diſpenſationem, ne accipias vt ratum dogma. MAXIMVS. Si non eſt ratum eorum dogma, qui hunc recipiunt, typus qui ſancit & lex. nullam dicendam Domini voluntatem vel operationem, quarum detruncatio inexiſtentiam indicat eius, qui fuerit his pri-

uatus, qua pro causa barbaricis & sine Deo gentibus me absque honore tradidistis? Qua pro causa damnatus sum ad habitandum Bizen, & conseruorum meorum alter quidem Perberim, alter verò Mesembriam? THEODOSIVS. Per Deum, qui me iudicaturus est, & quando factus est dixi, & nunc idipsum dico, quia malè, & ad læsionem multorum factus est typus. Verùm occasio facta est vt exponeretur alterna lis orthodoxorum super operationibus & voluntatibus altercantium: & vt omnes pace mutua fruerentur, considerauerunt quidam huiusmodi voces silentio comprimendas. MAXIMVS. Et quis fidelis suscipit dispensationem taceri facientem voces, quas dici per Apostolos, & Prophetas, atque doctores Deus omnium dispensauit? Et inspiciamus, domine magne, in quod malum deueniat tractatum Capitulum istud. Si enim Deus posuit in Ecclesia primò Apostolos, secundò Prophetas, tertiò Doctores ad perfectionem sanctorum, dicens in Euangelio Apostolis, & per eos his qui post ipsos sunt: *Quod vobis dico, omnibus dico.* Et iterum: *Qui recipit vos, me recipit: & qui vos spernit,*

Marc. 13. 37. *Matt.* 10. 40. *Luc.* 10. 16.

me ſpernit, manifeſtum eſt ac perſpicuum, quòd qui non recipit Apoſtolos, & Prophetas & Doctores, ſed ſpernit voces eorum, ipſum Chriſtum ſpernit. Inſpiciamus autem & aliud. Deus eligens excitauit Apoſtolos, & Prophetas, atque Doctores ad perfectionem Sanctorum. At verò diabolus falſos Apoſtolos, & falſos Prophetas, & falſos Doctores contra pietatem eligens excitauit; quo & vetus lex impugnetur & Euangelica. Falſos autem Apoſtolos, & falſos Prophetas, & falſos Doctores ſolos hæreticos intelligo, quorum ſermones & cogitationes peruerſæ conſiſtunt. Sicut ergo is, qui veros Apoſtolos, & Prophetas, & Doctores recipit, Deum recipit: ita & qui falſos Apoſtolos, & falſos Prophetas, & falſos Doctores recipit, diabolum recipit. Igitur qui pariter cum ſceleſtis & immundis hæreticis ſãctos eiecit, (ſuſcipite me dicentem veritatem) Deum liquidò cum diabolo pariter condemnauit. Itaque ſi examinantes nouitates, quæ temporibus noſtris effectæ ſunt, eas ad hoc deueniſſe inuenerimus ſummum malum, videte ne fortè pacem prætendentes, apoſtaſiâ reperiamur languêre, &

prædicare. quam præcursuram fore Antichristi aduentum sacratissimus dixit Apostolus. Hæc absque subtractione dixi vobis, domini mei, vt parcatis vobismetipsis, & nobis. Iubetis vt hæc scripta in libro cordis mei habens, ingrediar & communicem in Ecclesia, in qua hæc prædicantur, & fiam communicator eorum, qui veraciter quidem Deum, falsò verò diabolum cum Deo eiciunt? Ne fiat mihi à Deo, qui propter me secundum me factus est absque peccato. Et genu flexo dixit: Quicquid iusseritis in seruum vestrum facere, facite. Ego his, qui hæc recipiunt nunquam communicabo. Et ceu gelidi facti super his quæ dicta fuerant, deorsum capita summittentes, siluerunt per multam horam. & annuens, atque Abbatem Maximum Theodosius intuitus dixit: Nos fidè dicimus tibi dominum nostrum Imperatorem, quòd te communicante tollat typum. MAXIMVS. Multum adhuc distamus abinuicem. Quid faciemus de confirmata synodicè voce vnius voluntatis in eiectionem omnis operationis à Sergio, Pyrrho, ac Paulo? THEODOSIVS. Illa Charta deposita est, & proiecta.

MAXIMVS.

MAXIMVS. Deposita est ex lapideis parietibus, non tamen ex intellectualibus animabus. Suscipiant damnationem horum, quæ Romæ synodicè prolata est per pia dogmata, seu regulas, & soluitur medius paries, atque hortatione non indigebimus. Et ait Theodosius Episcopus: Non est firmata synodus quæ Romæ celebrata est, quoniam sine iussione facta est Imperatoris. MAXIMVS. Si synodos quæ factæ sunt iussiones Imperatorum firmant, & non pia fides; recipe Synodos, quæ cōtra homousion factæ sunt. nam iussione Principum sunt patratæ. Primam videlicet in Tyro, secundam in Antiochia, tertiam in Seleucia, quartam in Constantinopoli sub Eudoxio Arriano, quintam in Nice, quæ est in Thrace, sextam in Sirmio; & post hæc multo pòst septimam in Epheso secundam, cui Dioscorus præfuit. Omnes enim has Imperatorum iussio aggregauit. Attamen omnes damnatæ sunt propter impietatem infidelium dogmatum ab eis confirmatorum. Quare autem non abicitis eam, quæ deposuit Paulum Samosatenum sub sanctis & beatis Dionysio Papa Romano, & Dionysio Alexan-

drino, atque Gregorio miraculorum patratore, qui eidem præfuit Synodo, quoniam non est iussione facta Imperatoris? Qui præterea canon promulgat, solas illas approbandas synodos, quæ Imperatoris iussione sunt congregatæ? Verùm etsi omninò iussione Imperatorum synodos aggregetis, illas nouit sanctas & probabiles Synodos pius Ecclesiæ canon, quas rectitudo dogmatum approbauit. Sed & bis, quemadmodum nouit Dominus meus, & alias docet, fieri synodos in omni prouincia per singulos annos regula sancit, iussionis Imperialis nullam memoriam faciens, ad tuitionem salutaris fidei nostræ, & correctionem omnium Capitulorum, quæ diuinæ non conueniunt Ecclesiæ legi. Et dixit Theodosius Episcopus: Ita est vt asseris. Dogmatum quippe rectitudo Synodos roborat. Verumtamen non recipis libellum Mennæ, in quo vnam voluntatem & vnam operationem Christi dogmatizauit? MAXIMVS. Ne det Dominus Deus. Vos non recipitis, sed eiicitis omnes Doctores, qui post sanctum Chalcedonense Concilium decertauerunt aduersum Seueri execrabilem hæ-

resim: & ego habeo recipere libellum Mennæ, qui post Concilium fuit, per quem liquidò sentire dinoscitur cum Seuero, & Apolinario, & Macedonio, & Arrio, ac omni hæresi, & accusat Concilium, immò perfectè reiicit per ea quæ dogmatizauit? THEODOSIVS. Quid ergo, penitus non recipis vnam operationem? MAXIMVS. Et quis dicit vnam operationem ex probabilibus magistris Ecclesiæ? Et attulit Theodosius scripta, quæ falsò ab eis ferebantur esse sanctorum Iulij Romani, & miraculorum factoris Gregorij, atque Athanasij testimonia, & legit ea. Et dixit Maximus: Timeamus nunc Deum, & ne velimus irritare illum in hæreticorum prolatione testimoniorum. Nullus enim ignorat hæc impij esse Apolinarij. Ergo si alia forsan habes, ostende. Nam hæc proferentes, plus credere cunctis persuadetis, quòd secundum veritatem impij Apolinarij & nequam cum eo sentientium opinionem renouassetis. Et profert idem Episcopus Theodosius sub nomine Chrysostomi duo testimonia, quæ agnoscens Abba Maximus ait: Hæc Nestorij sunt, qui personalem in Christo dualita-

tem vesanè dogmatizauit. Et statim furore feruescens Theodosius dixit: Domne Monache, Satanas locutus est per effrænatum os tuum. MAXIMVS. Ne tristetur dominus meus contra seruum suum. Et mox sumens ostendit ei easdem voces esse Nestorij, & in quibus sermonibus eius iacerent. THEODOSIVS. Deus nouit, frater, hæc testimonia Patriarcha mihi dedit. Verùm ecce, alia quidem horum dixisti Apolinarij, alia verò Nestorij. Et producto sancti Cyrilli testimonio, quod ait, vnam atque cognatam per vtrámque demonstrans operationem, dixit: Quid ad hæc dicis? MAXIMVS. Sunt quidam ostendentes illud in veritate per additionem positum in interpretatione Euangelij, quæ facta est ex hoc sancto patre, à Timotheo Helluro. Verùm, sit secundum vos eius. Scrutemur igitur sensum paternarum vocum, & cognoscamus veritatem. THEODOSIVS. Hoc non permitto fieri. Simplices enim voces necessarium habes recipere. MAXIMVS. Dic mihi differentiam deprecabilis factus vocum ad varias. THEODOSIVS. Vt sicuti est recipias vocem, & ne scruteris sensum

ipsius. Et Maximus. Euidenter, inquit, nouas & extraneas Ecclesiæ etiam super vocibus introducitis leges. Si secundum vos non oportet scrutari voces Scripturarum ac patrum, abicimus omnem scripturam, veterem scilicet, atque nouam. Audiui enim dicentem Dauid: *Beati qui scrutantur testimonia eius, in toto corde exquirunt eum.* præsertim cùm nemo sine scrutinio possit exquirere Deum. Et rursus: *Da mihi intellectum, & scrutabor legem tuam, & custodiam illam in toto corde meo.* Tanquam scrutinio agente ad cognitionem legis atque scientiæ, cum desiderio persuadeat dignis ex corde eam custodire per completionem sanctorum quæ in ea posita sunt mandatorum. Et iterum: *Mirabilia testimonia tua, ideo scrutata est ea anima mea,* Quid autem parabolas, & ænigmata, & obscuros sermones scrutari nos vult Prouerbialis sermo? Quidue Dominus in parabolis loquens vult intelligere discipulos suos, parabolarum edocens sensum? Quid etiam præcipiens, *Scrutamini scripturas*, vtpote testimonium perhibentes de se? Quid & primus Apostolorum Petrus docere vult, *De qua salute exquisierunt atque*

Psal. 118. 2.

Ibid. 34.

Ibid. 129.

Ioan. 5. 39.

1. Pet. 1. 10.

scrutati sunt Prophetæ, dicens? Quid verò Paulus diuinus Apostolus, dicens:
2. Cor. 4. 3. *Si opertum est Euangelium, sed in his qui pereunt est opertum, in quibus sæculi huius excæcauit oculos mentis eorum, vt non luceat eis illuminato scientiæ Christi.* Vt apparet, similes nos vultis esse Iudæis, qui simplicibus, vt dicitis, vocibus, id est sola litera, veluti quadam mole mentem obruentes, euulsi sunt à veritate, velamen habentes in cordibus suis, vt non intelligant spiritum, qui propriè est & occultatur in
2. Cor. 3. 6. littera. Vnde & ait: *Littera quidem occidit, spiritus verò viuificat.* Certus efficiatur dominus meus, quia ego nullatenus patiar suscipere vocem absque sensu qui rejacet in ipsa, ne fiam manifestus Iudæus. At verò THEODOSIVS hoc audito ait: Vnam operationem Christi subsistentialem debemus dicere. MAXIMVS. Inspiciamus malum quod ex hoc gignetur, & fugiamus externam hanc vocem. hæreticorum enim est tantum, qui deorum multitudinem colunt. Si enim subsistentialem Christi dixerimus vnam operationem, cùm non aptetur aliquando secundum subsistentiam Patri & Spiritui Filius, haud dubium quin nec secun-

dum ſubſiſtentialem operationem: cogemur quemadmodum Filio, ita & Patri & Spiritui ſubſiſtentiales operationes tribuere. & ſecundum vos, quatuor operationes habebit beata diuinitas, tres ſegregatiuas perſonarum in quibus eſt, & vnam communem ſignificatiuam ſocietatis, quæ eſt ſecundum naturam trium ſubſiſtentiarum. & ſecundum Patres, ſi duntaxat eorum doctrinam recipimus, quadripertita erimus Deitate languentes. Naturalem quippe, non ſubſiſtentialem omnem eſſe decernunt operationem. Et ſi hoc verum eſt, ſicut re vera eſt, quatuor naturas, & quatuor naturâ Deos differentes ab inuicem ſubſiſtentiâ & naturâ dicere apparebimus. Verumtamen, quis dixit, aut contemplatus eſt ſeorſum habitam operationem cuiuſpiam eorum quæ ſub aliqua ſpecie rediguntur, & ſub communi diffinitione ſpeciei natura taxantur? Numquam enim aliquando fit id quod naturâ commune eſt, vnius & ſolius cuiuſlibet proprium. Subſiſtentialia nàmque indicia, vtputa naſi prolixitas ſeu breuitas, aut oculorum albedo, aut caluitium, & quæcúmque ſunt talia, quæ deputatiua acci-

dentia ſunt numeris ab inuicem differentibus. Omnis enim homo, vt aliquid natura exiſtens, ſed non vt quis, ſubſiſtentia dinoſcitur operari ſecundum categoricam rationem, quæ tam ſingulariter quàm communiter intelligitur, necnon & dicitur. Vt puta animal rationale mortale, quod eſt generalis ſecundum nos rationis. Omnes enim eandem percipimus vitam, & eandem rationabilitatem, & flexum & deflexum, & ſedere, & ſtare, & loqui, & tacere, & videre, & audire, & tangere. quæ ſunt rationis, quæ communiter in nobis intelliguntur. Non itaque oportet innouare voces non habentes vim, vel ſacræ Scripturæ, vel patrum, aut naturalem, ſed exteram, & verſutiis hominum adinuentam. *Verumtamen oſtende mihi hanc poſitam in quouis Patre, & iterum ſenſum eius qui hanc dixit inquiremus,* THEODOSIVS. Quid ergo? non oportet omnimodis in Chriſto dicere vnam operationem? MAXIMVS. Secundum ſanctam Scripturã, ſanctoſque Patres, nil tale dicendum ſuſcepimus. Sed quemadmodum duas naturas Chriſtum, ex quibus & eſt, ita & naturales eius voluntates &

operationes conuenientes sibi, cùm sit naturâ Deus, idem ipse simul & homo, credere iussi sumus & confiteri. THEODOSIVS. Verè, Domine, & nos confitemur & naturas & operationes diuersas, id est diuinam & humanam, atque ipsius cum voluntate deitatem, sed & cum voluntate humanitatem: quoniam sine voluntate nullatenus erat anima eius. Duas autem non dicimus, ne hunc sibimet pugnam inferentem introducamus. MAXIMVS. Ergóne duas naturas dicentes, repugnantes eas infertis propter numerum? THEODOSIVS. Non. MAXIMVS. Ergóne naturis designatus numerus non diuidit, sed cùm in voluntatibus & operationibus dicitur, diuisionis habet virtutem? THEODOSIVS. Vtique in his diuisionem habet, & Patres numerum in voluntatibus & operationibus non dixere, fugientes diuisionem; sed alteram & alteram, atque diuinam & humanam, duplam, duplicem, & vt dixerunt dico, & vt fassi sunt fateor. MAXIMVS. Propter Dominum, si quisquam tibi dixerit alteram & alteram, quot intelligis? vel duplam aut duplicem, quot intelligis? THEODOSIVS. Noui quali-

ter intelligam : duas autem non dico. Tunc conuersus Abba Maximus ad Principes, dixit: Propter Dominum, si audieritis vnam & vnam, & aliam ac aliam, aut bis duas, aut bis quinque, quid intelligentes his qui hoc dicerent responderetis? Et dixerunt: Quoniam adiurasti nos, vnam & vnam, duas intelligimus, & alteram & alteram, duas intelligimus, & bis duas quatuor intelligimus: similiter & bis quinque decem. Et quodammodo reueritus Theodosius responsionem eorum, ait: Quod non est à Patribus dictum non dico. Et accepto protinus Abba Maximus libro gestorum sanctæ ac Apostolicæ Synodi Romanæ, monstrauit sanctos Patres duas voluntates & operationes Saluatoris nostri & Dei Iesu Christi apertè dicentes. Quem acceptũ ab eo Theodosius Consul legit, sed & omnia Sanctorum testimonia Patrum. Túncque respondens Theodosius Episcopus dixit: Deus scit, nisi quia personaliter anathemata posuit Synodus hæc, plus quàm omnis homo recepissem illam. Sed ne moras hîc faciamus. Quicquid dixerunt Patres dico, & in scriptis continuò facio duas natu-

ras, & duas voluntates, & duas operationes: & ingredere, nobiscum communica, & fiat vnitas. MAXIMVS. Domine, non audeo ego suscipere consensum à vobis in scriptis super huiuscemodi re, cùm sim Monachus purus. Sed postquàm Deus ad compunctionem vos excitauit, in scriptis transmittite, id est Imperator, & Patriarcha, Synodúsque ipsorum. Ego enim nec his peractis communico, dum recitantur anathematizati inter sanctam oblationem. timeo enim condemnationem anathematis. THEODOSIVS. Deus nouit, non reprehendo te, quia times, nec alius quisquam. Sed da nobis consilium propter Dominum, si est hoc possibile fieri. MAXIMVS. Quod consilium habeo super hoc dare vobis? Ite, perscrutamini, si tale quid aliquando factum sit, & post mortem solutus sit quispiam à crimine quod in fidei causa contraxit, atque ab illata contra se querela seu damnatione. & consentiant Imperator ac Patriarcha imitari Dei condescensionem, faciátque Imperator quidem iussionem rogatoriam, Patriarcha verò synodicam deprecationem ad Papam Romanum. & profectò si re-

pertus fuerit mos proculdubio Ecclesiasticus hoc præcipiens, ob rectam confessionem conueniet vobiscum super hoc. THEODOSIVS. Hoc profectò fit. Sed da mihi verbum, quòd si me miserint, venias mecum. MAXIMVS. Domine, expedit tibi conseruum meum, qui est Mesembriæ, accipere tecum magis quàm me. Ipse enim & linguam nouit, & verebuntur eum digniùs, eo quòd per tot annos cruciatus fuerit propter Deum, & rectam fidem, quæ tenetur in Sede ipsorum. THEODOSIVS. Iurgia diuersa habuimus ad inuicem modò, & ideò non gratanter accipio pergere cum illo. MAXIMVS. Domine, iam quia visum est hoc fieri, exitus fiat eorum quæ putata sunt, & sequor vos quocúmque iusseritis. Et in his surrexerunt omnes cum gaudio & lacrymis, positísque in terra genibus oratio facta est, & vnusquisque ipsorum sancta Euangelia, pretiosámque crucem, & imaginem Dei ac Saluatoris nostri IESV CHRISTI, atque Dominæ nostræ, quæ illum peperit, sanctissimæ Dei genitricis salutauerunt: ponentes nihilominus manus suas ad certificationem eorum quæ dicta sunt.

Synod. VII. Act. 4.

Deindéque cùm puſillum confabulati fuiſſent ad inuicem de vita, quæ ſecundum Deum agitur, & diuinorum obſeruantia mandatorum, conuerſus Theodoſius Epiſcopus ad Abbatem Maximum dixit: En, omnia ſoluta ſunt ſcandala, & facta eſt pax per Deum, & fiet. Sed propter Dominum ne celes me.non dicis per quemcúmque modum vnam voluntatem & operationem in Chriſto? MAXIMVS. Non mihi poſſibile eſt hoc aliquando dicere. Et dico cauſam, quoniam extranea vox eſt ſanctis Patribus, duarum diuerſarum naturarum vnam dicere voluntatem & operationem. Deinde verò & per omnem modum, qui dicit hoc, inueniet iure occurrentem ſibi prauitatem. Primò, quoniam ſi dixero naturalem, timeo commixtionem. Secundò, quia ſi dixero ſubſiſtentialem, diuido à patre ac Spiritu ſancto, & tres voluntates inducere apparebo mutuò ſibimet congruentes, quemadmodum & ſubſiſtentias. Tertiò, quoniam ſi dixero velut vnius vnam voluntatem & operationem, cogor & velut vnius Patris, & velut vnius Spiritus dicere, licet nolim, voluntatem & operationem. & inuenietur ſermo in multitu-

dinem Deorum cecidisse. Quartò, si dixero affectualem, Nestorij infero personalem diuisionem. Quintò, si dixero præter naturam, corrumpo existentiam voluntatis. Corruptio quippe est naturæ id quod præter naturam est, quemadmodum Patres dixerunt. THEODOSIVS. Vnam propter vnitionem Saluatoris nostri voluntatẽ per omnia & omnino dicere debemus, sicut & Sergius, & Pyrrhus, benè, vt reor, intelligentes scripserunt. MAXIMVS. Si iubes, domine, suscipe duo super hoc verba mea. Primò, quia si propter vnitionem vna Dei & Saluatoris nostri, sicut Sergius, Pyrrhus, & Paulus, scripserunt, voluntas effecta est, alterius voluntatis secundum illos erit Filius Patri propter naturam, sed non propter vnitionem, secundum filium habenti voluntatem, si non, idipsum est vnitio & natura. Secundò, quia si propter vnitionem vna secundum ipsos Saluatoris nostri voluntas effecta est, causam profectò suam vnitionem habebit, & non aliam eorum naturam ex quibus existit, & affectus, nõ naturæ, secundum ipsos erit apertè voluntas. naturam enim, non affectum, veritatis ratio nouit. Tertiò, si propter vnitionem,

vt facti sunt, vna Saluatoris nostri volun. tas effecta est, qua voluntate aiunt ipsam fuisse vnitionem effectam? Non enim ea quæ per illum effecta est, fatebuntur vtique, si duntaxat veritati operam dederint, & quod est irrationabile fugerint. Quartò, si propter vnitionem vna Saluatoris voluntas effecta est, liquet profectò quòd ante vnitionem aut cum multis voluntatibus fuerit, aut penitus absque voluntate. Et si quidem multarum erat voluntatum, diminutionem multarum pertulit, ad vnam nimirum voluntatem contractus, & conuertibilitatis perspicuæ passionem suscepit; multarum, quę sibi naturaliter inerant, voluntatum diminutionem. At verò, si modis omnibus erat absque voluntate, meliorem naturâ esse monstrauit vnitionem, ex qua acquisiuit voluntatem, qua natura carebat. Et iterum conuertibilis. palam profectò fecit quod naturâ sibi non inerat, sed adquisiuit affectu. Quintò, si propter vnionem vna Saluatoris nostri secundum vtraque ex quibus est voluntas effecta est, recens factus est voluntate Deus, idem ipse propter vnitionem naturâ permanens sempiternus, & voluntate homo sine princi-

pio permanens naturâ recens. quod est impossibile, ne dixerim impium. Sextò, si propter vnitionem vna naturarum voluntas effecta est, non est quippiam propter eandem causam vna naturarum effectum natura. Et reciso inter hæc Theodosius Episcopus sermonis super his habiti impetu, dixit: Quid igitur sit propter vnitionem, si nihil horum factum est propter eam? MAXIMVS. Incarnatum sine mendacio factum eum qui sine carne fuerat demonstrauit, ipsúmque naturâ Deum & omnium conditorem, naturâ factum hominem euidenter ostendit, non conuersione naturæ, aut diminutione cuiusquam eorum quæ naturæ sunt, sed vera susceptione intellectualiter animata carne, id est indiminuta humanitate ab omni progenitorio secundum naturam crimine munda. & quod est secundum liberationis rationem mirabile reuera, & cunctis ingenti stupore habendum, totum in hominibus Deum, eundem integrum manentem intra sua, totum in diuinis hominem, eundem ipsum integrè manentem, à propriis non decidentem. Receptio enim in inuicem naturarum, & naturalium quæ sibi insunt,

iuxta

iuxta deiloquorum patrum nostrorum doctrinam, & non translatio vel casus propter vnitionem effecta est, eorum qui confusionem malignè faciunt vnalitatem, & ideò innouationibus multimodè confusionem inducunt, & propter defectionem constantiæ rationis suæ persequuntur pios. Quibus auditis, Theodosius Episcopus visus est cum reliquis, qui secum venerant, quod dictum fuerat suscepisse. Et iterum idem EPISCOPVS ad Abbatem Maximum. Fac, inquit, caritatem: quid est quod dixisti nobis, quia nullus vt quis subsistentiam, sed vt quid naturam operatur? Astat enim mihi non intelligenti quod dictum est. MAXIMVS. Nullus vt quis subsistentiam operatur, sed vt quid naturam. vtputa Petrus & Paulus operantur, sed non Petricè, & Paulicè, sed humanè. ambo quippe homines naturaliter iuxta communionem & diffinitiuam naturæ rationem, sed non subsistentialiter secundum id quod propriè facit. Similiter Michael & Gabriel operantur, verùm non Michaelicè vel Gabrielicè, sed Angelicè. Ambo quippe Angeli. & ita in omni natura multa numero prædicante, communem, sed non

annihilatam operationem aſpicimus. Ergo qui dicit ſubſiſtentialem operationem, ipſam naturam, cùm vna ſit, infinitam operationibus inducit effectam, ſecundum multitudinem atomorum, quæ ſub ipſam rediguntur, à ſemet differentem. quod ſi admiſerimus benè ſe habere, in ipſa omni natura quoquomodo exiſtendi rationem corrumpimus. Et his dictis, dum inuicem oſcularentur, Theodoſius Conſul dixit: En facta ſunt omnia benè. putáſne conſenſurus eſt Imperator rogatoriam facere iuſſionem? Et dicit Abba Maximus. Vtique facit, ſi voluerit imitator eſſe Dei, & humiliari cum eo propter communem omnium noſtrûm ſalutem: perpendens quia ſi Deus, qui naturâ ſaluat, non ſaluauit donec volens humiliaretur, quomodo is qui naturâ ſaluandus eſt homo, aut ſaluabitur aut ſaluabit non humiliatus? Et dixit Theodoſius Conſul: Spero, quia Deo ſaluante mihi memóriam, hunc eundem ei dicam ſermonem, & adquieſcet. Et cùm in his ſe mutuò ſalutaſſent, abierunt cum pace, data ab Epiſcopo Abbati Maximo quadam pecuniæ quantitate, & tunica, & caſula, quæ fuerant ſibi tranſmiſſa. Et tuni-

cam quidem ſtatim eadémque hora tulit Bizyenſis Epiſcopus. Aſt in Regio non ſolum quantitatem ſibi pecuniæ datæ, verumetiam & aliud quodcumque ex beneficentia quorundam habere videbatur, vnà cum reliquis eius vilibus rebus ac veſtibus abſtulerunt. Poſtquàm verò abierunt prædicti viri ſexto Idus Septembrias præſentis quintædecimæ indictionis, exiuit rurſus Paulus Conſul in Bizyen, ad Abbatem Maximum iuſſionem ferens continentem ſecundum hanc formam.
« Iubemus gloriæ tuæ ire Bizyen, & adducere Maximum Monachum cum honore multo atque blanditie, tam propter ſenectam & infirmitatem, quàm eo quòd ſit à progenitoribus noſter, fueritque illis honorabilis. Et ponite hunc in venerabili Monaſterio ſancti Theodori, quod reiacet iuxta Regium, & venire, & nunciare nobis. & mittemus ad eum ex perſona noſtra Patricios duos, qui debeant illi declarare quę nobis placuerint, nos ex animo amantes, & à nobis amatos. & venire nunciaturi nobis aduentum eius. Igitur cùm idem Conſul adduxiſſet eum, & poſuiſſet in iam nominato Monaſterio, regreſſus eſt nuntiare. Et in

craſtinum veniunt ad eum Epiphanius & Troilus Patricij, cum multo amictu & phantaſia: necnõ & Theodoſius Epiſcopus. & aſcendunt ad eum in catechumenium Eccleſiæ ipſius Monaſterij, factáque conſueta ſalutatione ſederunt, cogentes & ipſum ſedere, & orſus habitum ad eum ſermonem Troilus, dixit: Dominus orbis iuſſit nos venire ad te, & dicere vobis quæ viſa ſunt diuinitus roborato imperio ſuo. Sed dic nobis primitus, ſi facias iuſſionem Imperatoris, an non. Maximus dixit: Domine, audiam quid iuſſerit pium eius imperium, & neceſſariò reſpondebo. Nam ad id quod ignotum eſt mihi, qualem reſponſionem daturus ſum? At verò Troilus perſeuerabat, aſſeuerans, non poteſt eſſe vt dicamus aliquid, niſi primùm dicas, vtrum facias vel non facias iuſſionem Imperatoris. Et cùm vidiſſet eos inſiſtentes peramplius dilationi ſuę, & amarius intuentes, ac aſperiùs reſpondentes cum omnibus qui cum eis erant, & ipſis quoque dignitatibus ſæcularibus eleuatis, reſpondens Abba Maximus ait: Quia non patimini dicere ſeruo veſtro quæ placent domino & Imperatori noſtro, ecce

dico, audiente Deo, ac ſanctis Angelis, & omnibus vobis, quoniam quicquid iuſſerit mihi ſuper quacumque re cum hoc ſæculo deſtruenda & corrumpenda, promptè faciam. Et confeſtim ſurgens Troilus dixit: Orate mihi, ego vadam. Hic enim nihil facit. Et multo vehementique facto tumultu, ac multa turbatione & confuſione, dixit eis Theodoſius Epiſcopus: Dicite illi reſponſa, & cognoſcite quid fateatur. Nam ſic regredi, nihilque dicere, & nihil audire, rationabile non eſt. Et tunc Epiphanius Patricius ait: Hoc tibi per nos ſignificat Imperator, dicens, Quoniam totus Occidens, & qui in Oriente ſubuerſiones operantur, ad te ſpectant, & omnes propter te ſimultates exagitant, nolentes conuenire nobiſcũ in cauſa fidei. Deus compungi te faciat, vt communices nobiſcum in typo, qui expoſitus eſt à nobis, & exibimus per nos ipſos ad Chalem, & oſculabimur te, & ſupponemus vobis manum noſtram, cúmque omni honore ac gloria introducemus vos in magnam Eccleſiam, & cum nobis ipſis ſiſtemus vbi ex more Imperatores ſtant, & faciemus pariter ſynaxim, & participabimur

intemeratorum & viuificorum ſacramentorum viuifici corporis & ſanguinis Chriſti, & prædicabimus te denuo patrem noſtrum, fiétque gaudium non modo amatrici Chriſti & regiæ vrbi noſtræ, ſed & in toto terrarum orbe. Scimus enim certiſſimè, quòd te communicante ſancto huic throno, cuncti vniantur nobis, qui propter te tuúmque magiſterium, ſe à communione noſtra ſciderũt. Et conuerſus ad Epiſcopum Abba Maximus cum lacrymis ait: Domine magne, diem iudicij expectamus omnes, noſti quæ ordinata ſunt & diffinita ſupra ſancta Euangelia, & viuificam crucem, atque imaginem Dei & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, & ſanctiſſimæ quæ illum genuit ſemper Virginis matris. Et ſummiſſo deorſum vultu, Epiſcopus mitiori voce dicit ad eum: Et quid habeo facere, poſtquam aliud quid placuit? Et dixit ad eum Maximus Abba: Et quare tetigiſti ſancta Euangelia, & hi qui tecum erant, cùm non ſit in vobis eorum quæ dicta ſunt exitus? Verè omnis cæli virtus hoc mihi facere minimè perſuaderet. Quam enim rationem redderem, vt non dicam Deo, conſcientiæ meæ, quòd ſi

propter humanam gloriam, quæ secundum sui rationem nullam habet saluandi substantiam, fidem abnegarem eius qui fouet eam? Et in sermone isto surgentes omnes furore instabiles redditi, euulsionibus & impulsionibus atque direptionibus debilitauerũt eum, à capite vsque ad vngues sputis certatim madefacientes. Quorum vsquequo lota sunt vestimenta, quibus circumamictus erat, fœtor longiùs exhalabat. Et surgens Episcopus dixit: Non oportebat ita fieri, sed audire ab eo tantummodo responsionem, & ingredi, & nuntiare domino nostro bono. Canonicæ quippè res alio disponuntur modo. Et cùm vix eis Episcopus vt quiescerent persuasisset, rursus sederunt: & denis milibus iniuriis, & maledictionibus inexcogitabilibus dehonestantibus eum, cum furore multo & asperitate, dixit Epiphanius: Dic malorum extreme, vorax ciuium, quasi nos & ciuitatem nostram, sed & Imperatorem hæreticos habeas, hæc prosecutus es verba? Verè plus quàm tu Christiani sumus atque orthodoxi, & Dominum nostrum ac Deum confitemur habere & diuinam voluntatem & humanam volun-

tatem, & animam intellectualem: & quia omnis intellectualis natura vtique habet ex natura velle ac operari, quoniam vitæ proprium motus est, & intellectus proprium voluntas: & voluntatis eius capacitatem nouimus, non secundum deitatem tantùm, sed & secundum humanitatem. Quin & duas ipsius voluntates & operationes non abnegamus. Et respondens Abba Maximus dixit: Si ita creditis, quemadmodum intellectuales naturæ, ac Dei Ecclesia, quomodo me cogitis communicare in typo qui solam eorum habet diuisionem quæ vos profitemini? Et dixit Epiphanius: Ob dispensationem factum est hoc, ne lædantur populi huiuscemodi subtilioribus vocibus. Et respondens Abba Maximus dixit: Econtra omnis homo sanctificatur per districtam fidei confessionem, non autem per diuisionem quæ in typo est posita. Et dixit Troilus: Et in Palatio dixi tibi, quia non interemit, sed taceri iussit, vt pace fruamur omnes. Et respondens Abba Maximus dixit: Silentium verborum interemptio est verborum. Per Prophetam enim dicit Spiritus
Psal. 18.3. sanctus: *Non sunt loquelæ, neque sermones*

quorum non audiantur voces eorum. Ergo sermo qui loquutione non prædicatur, nullatenus est. Et dixit Troilus: Habe in corde tuo vt vis, nemo te prohibet. Et dicit Abba Maximus: Sed non circumclusit Deus corde totam salutem, dicens, *Qui non confitetur me coram hominibus, nec ego confitebor eum coram patre meo, qui est in cœlis.* Et sacer Apostolus docet, dicens, *Corde enim creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem.* Si ergo Deus, ac Dei Prophetę, atque Apostoli, iubent confiteri mysterium Sanctorum vocibus, quod est magnum & horrendum, atque totius mundi salutare, non est opus quoquomodo taceri vocem id prædicantem, vt non imminuatur tacentium salus. Et respondens asperiori verbo Epiphanius dixit, Subscripsisti in libello? Et dixit Abba Maximus: Etiam subscripsi. Et quomodo, inquit, ausus es subscribere, & anathematizare confitentes atque credentes sicut intellectuales naturæ, & Ecclesia Catholica? Verè iudicio meo introducimus tę in vrbem, & sistemus te in foro vinctum, & mimos ac mimas, & prostitutas meretrices, & omnem plebem adducemus, vt vnus-

Matt. 10. 32.

Rom. 10. 10.

quiſque ac vnaquæque & alapis cædat, & conſpuat in faciem tuam. Et ad hæc reſpondens Abba Maximus, ait: Sicut dixiſtis fiat, ſi confitentes duas naturales voluntates & operationes ei qui eſt Deus natura in veritate ſimul & homo, anathematizauimus. Lege, domine, geſtorum ſeriem ac libellum: & ſi vt dixiſtis inueneritis, facite quod vultis. Ego enim, & conſerui mei, & quotquot ſubſcripſerunt, eos qui ſecundum Arrium & Apolinarium vnam voluntatem & vnam operationem dicunt, anathematizauimus, & non qui confitentur Dominum noſtrum & Deum in vtriſque ex quibus, in quibus, & quæ eſt natura intellectualem, & ideò ſecundum vtrámque cum voluntate ac operatione noſtræ ſalutis. Et dicunt: Si cum hoc conferimus, neque manducabimus, neque bibemus. Sed ſurgamus & prandeamus, & ingrediamur, atque dicamus quę audiuimus. Iſte quippe venundauit ſe ſatanæ. Et cùm ſurrexiſſent, pranderunt. Et ingreſſi ſunt cum ira, vigilia Exaltationis pretioſæ ac viuificæ Crucis. Et in craſtinum diluculo exiuit Theodoſius Conſul ad prædictum Abbatem Maximum,

& abstulit ab eo quicquid habebat, dicens ei ex persona Imperatoris: Quia noluisti honorem, prolongatus est à te, & vade vbi dignum temetipsum fore iudicasti, habens quoque iudicium discipulorum tuorum, tam scilicet eius qui est Mesembriæ, quàm eius qui est Perberis, quique fuit notarius beatæ memoriæ auiæ nostræ. Dixerant autem & Patricij, Troilus videlicet & Epiphanius, quia modis omnibus adducemus etiam ambos discipulos tuos, id est tam eum qui est Mesembriæ, quàm illum qui est Perberis, & probabimus etiam ipsos, ac videbimus & ipsorum quoque prouentum, Verumtamen vt scias, domine Abba, quoniam si saltem modicam requiem sumpserimus à confusione gentium, coniungi vobis habemus per sanctam Trinitatem, & Papam qui nunc est tollemus, & omnes ibidem loquentes, & reliquos discipulos tuos, & omnes vos conflabimus, vnumquemque in apto sibi loco, vt conflatus est Martinus. Et sumptum eum iamdictus Theodosius Consul militibus tradidit. & duxerunt eum vsque Salambriam. Et manserunt ibidem per duos dies, quoúsque perrexit ad

castra vnus ex militibus, & dixit cunĉto exercitui, quia Monachus qui blaſphemat Dei genitricem huc venit. Hoc autem egerunt, vt commouerent exercitum aduerſus prædictum Maximum Abbatem, quaſi blaſphemauerit Dei genitricem. Et poſt duos dies rediens miles ille, tulit eum in caſtra, & compunctus diuinitus Prætor, imò loci ſeruator Prætoris, miſit ad eum primores bandorum, Preſbyteróſque ac Diaconos & reuerendos ſignorum cuſtodes. Quos cùm intuitus eſſet iam nominatus Abba Maximus aduenisse, ſurrexit, & miſit metanœam: & miſerunt & illi vice reciproca, & ſederunt, iubentes & ipſi ſedere. Et quidam valde ſenex honorabilis dixit ad eum cum reuerentia: Pater, quoniam ſcandalizauerunt nos quidam in ſanctimoniam tuam, quòd non dicas Dei genitricem Dominam noſtram ſanctiſſimam Virginem, adiuro te per ſanctam & conſubſtantialem Trinitatem, quo veritatem dicas nobis, & detergas à corde noſtro ſcandalum hoc, ne lædamur iniùſtè ſcandalizati. Et miſſa metanœa ſurrexit, & extenſis in cœlum manibus cum lacrymis dixit: Qui non dicit dominam

nostram superlaudabilem, sanctissimam, intemeratam, & omni naturæ intellectuali venerandam, naturalem veraciter matrem Dei effectam, qui fecit cœlum & terram, & mare, & omnia quæ in eis sunt, sit anathema, & catathema à Patre & Filio, & Spiritu sancto, consubstantiali & supersubstantiali Trinitate, ac omni super cælesti virtute, atque à choro sanctorum Apostolorum, Prophetarum, & infinita plebe sanctorum Martyrum, omnique spiritu in iustitia consummato, nūc & semper & in sæcula sæculorum, amen Et flentes omnes orauerunt ei dicentes: Deus confortet te, pater, & dignum te faciat absque offensa hunc perficere cursum. Et his dictis, congregati sunt multi milites auscultaturi multa bona verba quæ mouebantur. Et cùm contemplatus esset quidam domesticorum Prætoris, quòd multus coaceruaretur & ædificaretur exercitus, ac reprehenderet quæ fiebant, quid suspicatus Deus scit, præcepit eum rapi & emitti extra castra duobus milibus, donec collectionem fecissent, & venissent qui deberent ducere illum Perberis. Verùm Clerici diuina moti dilectione pe-

dites duobus illis miliariis abierũt, & venerunt, & salutauerunt eum, & orauerunt illi, & manibus suis gestantes imposuerunt eum supra iumentum, & reuersi sunt cum pace ad loca sua, & ipse adductus est Perberis in custodiam, qua continuis vexationibus tenebatur. Et hoc quoque sciendum, quia in Regio prætendebat Troilus ad Abbatem Maximum dicens, quòd Consiliarius IOANNES scripserit sibi de accidentibus quibusdam, quæ sibi consulerent, ac placerent: licèt hoc fieri interim discipulorum tuorum inordinatio prohibuerit. Æstimo autem quòd non scripserit iam dictus Consiliarius Ioannes ad Troilum, sed ad Mennam Monachum, & ille deinceps id dixerit Palatinis.

GLORIA tibi, vnigenite Deus, Verbum Patris, & vne consubstantialis Trinitatis, qui eos qui propter te cum te pelluntur & patiuntur, verbo & opere confortas, & sapientes facis in Spiritu sancto. Eos verò qui tui, & reuera propriè semper Virginis matris tuæ inimici, & veritatis calumniatores sunt, semper confundis. Gloria tibi, Trinitas sancta, increata, sempiterna, sine initio, infinita,

inconuertibilis, & superſubſtantialis, ac impartibilis, Deus noſter. Gloria tibi, gloria tibi, gloria tibi, eadem & ſola beata Trinitas, ſpes & ſalus vniuerſorum qui in orthodoxa fide adorant te, & ſeruiunt tibi in veritate vſque in finem. Sola intemerata & ſanctiſſima, propriè naturâ ſine mendacio ac veraciter Dei mater, & poſt partum iterum verè virgo caſta, iuua.

ANASTASII PRESBYTERI ET APOCRISIARII ROMÆ, Epiſtola ad Theodoſium Preſbyterum Gangrenſem.

EXEMPLAR propriæ ſcriptionis Epiſtolæ ſancti Patris noſtri ac doctoris ANASTASII Preſbyteri & Apocriſiarij magni nominis ſenioris Romæ, noui ſcilicet Confeſſoris, vel quod magis fatendum eſt, multum certatoris & Martyris veritatis, ſcriptæ vnà cum ſubiacentibus teſtimoniis ſacris, & ſyllogiſmis, quæ abſciſa eſt eius ſancta dextra manu, admirabili prorſus ingenio, immò diuina virtute & gratiâ, poſtquàm paſſus eſt ipſe & patres qui cum eo fuerunt in miſero Byzantio, propter verbum tantummodo veritatis, & quòd noluiſſent, vel etiam, vt veriùs dicatur, non potuiſſent

eis com-

eis communicare in tam publica ipsorum perfidia, & manifesta impietate, secundum sanctum & magnum in Theologia Gregorium, qui in sermone suo, quẽ in se fecit, & aduersus Arrianos affatur, Quasdam dimisimus bestias sanctorum corporibus, quòd quidam inhumanitatem publicauerint, vnum accusantes tantum, ne impietati cederent, nec communione polluerentur: quam vt venenum serpentis fugientes, non corpus lædentem, sed profunda quæque animæ offuscantem. Missa præterea est à tertio exilio, id est Lazico, ad Theodosium Presbyterum Gangrensem, & Monachum in sancta Christi nostri ciuitate constitutum. SVPERSCRIPTIO.

DOMINO MEO PER OMNIA SANCTISSIMO DEO HONORABILI PATRI SPIRITALI AC MAGISTRO THEODOSIO PRESBYTERO, ANASTASIVS EXIGVVS MISERICORDIA DEI PRESBYTER ET MONACHVS SERVVS SERVORVM DEI.

MEMORIAM iustorum cum laudibus diuinitus inspiratum nobis facere iubet Prouerbium. Ego igitur exiguus memo-

riam iustorum illorum, & præcipuè Maximi reuera megisti, (hoc enim Maximus nomen insinuat) sermone meo in præsentiarum facere volens, & dignè illius virtutem atque scientiam, sicut & pro Christo Deo gestum martyrium eius laudare minimè valens, hoc solùm significare per hanc Epistolam Deo honorabilibus vobis consideraui, quod & ipsi maximè nosse, prout didici, desiderastis, id est, quando beati illi in Domino dormierint. Notum igitur facio vobis, pluribus ex his quæ hîc nobis illata sunt malis, silentio, ob multitudinem eorum, & sermonis fastidium, necnon & tempus incongruum, traditis: quod cùm venissemus ad amicorum Christi regionem Lazorum sexto Idus Iunias quintæ indictionis, statim separauerunt nos ab inuicem præceptione illius, qui tunc præesse his qui illic erant forte meruerat, diripientes omnia vsque ad vnam acum & filum, quæcumque ad necessarias vtilitates tam ex vobis quàm ex aliis Christi amicis adquisieramus. & sacratissimum quidem illum virum, dominum aio Maximum Abbatem, neque in subiugali, neque in vehiculo sedere valentem, pro

eo quòd in infirmitate positus esset, cùm plectentes virgulas ex eis quasi lectulum texuissent, bajulantes detulerunt, & incluserunt in castro Schemari vocitato, iuxta gentem eorum qui dicuntur Alani. dominum verò Anastasium Abbatem, & me peccatorem super equos, impositos duxerunt; & incluserunt, illum quidem in castro Scotori dicto Apsiliæ, quæ est prope Abasgiam, me autem in altero castro, cuius nomen Buculus erat, regionis quæ Mesimiana vocabatur, in iam dictorum confinibus Alanorum. quod videlicet castrum iidem Alani captum nunc retinere noscuntur. Dein post paucos dies, sumptis tam me quàm beato Anastasio à prædictis castris, illum quidem miserunt ad castrum nuncupatum Suanias, cùm iam semiuiuus esset, tam ex multitudine tormentorum ac verberum, quę in Byzantio sustinuimus, quàm ex necessitatibus atque angustiis, quæ hîc sunt nobis illata. Vnde & in medio viæ, vt quidam aiunt; vt autem alij asserunt, mox retrusus est in castro Suaniæ, ad quod destinatus fuerat, obiit. Argumentor igitur, quòd circa vndecimo vel nono Kalendas Augustas dormierit

in Domino. Quintodecimo namque Kalendarum Augustarum deducti sumus vtrique, per iussionem tunc Principis, in id quod dicebatur Mucurisin, presentandi in medio amici Christi exercitus, cùm ille iam vt prætulimus, semiuiuus existeret. & ex tunc eum vltra non vidi. Continuò quippe destinauerunt ipsum quidem, vt dictum est, in castrum Suaniæ, me autem in castrum quod dicitur Thacyria iuxta Hiberiam. Hinc igitur conicio, quòd circa vndecimo Kalendas, vel nono Kalendas Augustas quintæ indictionis in Domino, sicut dictum est, obdormierit. Porrò, Christi Dei martyr, domnus videlicet Abba Maximus, cùm esset custodiæ mancipatus in castro superiùs memorato, diuina sibi facta visione, aduocauit quosdam ex his qui erant in castro, & dixit ad eos. Tertiodecimo die Augusti mensis huius instantis quintædecimæ indictionis, feria septima assumet me Dominus. quod & factum est. Igitur tertiodecimo die prædicti Augusti mensis præteritæ quintæ indictionis secundum diuinum eius vaticinium, feria septima, præsentibus derelictis, perrexit ad Dominum. Porrò, &

aliud miraculum, quod diuinitus in sancto eius monumento efficitur, quódque vsque in præsens, qui castrum illud, & eius circà regionem inhabitant, intuentur & prædicant, & ad quosdam etiam Principum atque magnatum peruenit, dignum est & vobis quoque sanctissimis, & per vos omnibus qui ibidem sunt sancti, per literas fieri manifestum, in gloriam & laudem Dei, qui facit mirabilia in sanctis suis, & glorificat memoriam eorum qui se orthodoxè ac sincerè glorificant. Id est, tres lampades luciferæ per singulas noctes sanctum sancti illius Martyris Maximi monumentum illulustrant. Hæc de memorabili hoc viro, beatóque Anastasio Deo honorabilibus vobis, & per vos omni sanctæ Dei, quæ illic in recta fide degit, Ecclesiæ breuiter annotaui: quatinus & vos his cognitis glorificetis Deum, qui est mirabilis in sanctis suis. Interea & quæ mihi peccatori & exiguo post hæc contigerunt, & in quibus sim, pari modo perpaucis manifestabo. Cùm enim fecissem duos menses in castro prædictæ Thacyriæ in infirmitate rejacens, & pauxillum quid requiem fuissem adeptus, rursus misit

me tunc Princeps ad partes Apsiliæ & Misimianæ, custodiæ mancipandum in castro Phustas. & vt absolutè dicam, septem mensibus duxit & circumduxit me per omnes prædictas regiones nudum & discalciatum, & peditem, & frigore ac fame & siti depressum, volens profectò & me quoque ab hac detergere vita. Sed nescio quid super me humili præuidens Deus, qui omnia salubri prouidentia sua producit, vsque nunc conseruauit me in hac multarum tribulationum & miseriæ vita. Post aliquot itaque dies pellitur illinc prædictus Princeps. Deindéque succedens alius visus est compati. Inter quæ duxit me iuxta domum suam receptum à iam memorato castro Phustensium. Et post annum ex diabolica operatione motus, destinat me ad prædictum castrum. Sed Deus, qui remetitur his, qui aliis remetiuntur. eadem die qua me pepulit, pulsus est hinc, & efficitur profugus in Christi amatorum regione Abasgorum. Et consilio accepto à Christi amicis qui illic erant Principibus, magis compatiendi, quàm me minimum persequendi, & orationem à me potiùs quàm gemitum percipiendi, (ipsi quippe amici

Christi principes Abasgiæ compatiuntur humili mihi, quanquam nescierint me) repromisit quidem illis, quòd si exiret indè, & restitueretur in Principatu, omnia quæ forent ad solatium & refrigerium meum perficeret. Dein post paucos dies, nescio vnde adiutus, egreditur quidem iterum, & recipit Principatum: nil tamen eorum quæ pollicitus est Deo, & crebrò dictis Dei amicis Principibus, in opus perduxit. Econtrario autem manibus nequam deductus virorum, repromissionum quidem oblitus est: tolli autem me à castro Phustensium, & maturiùs in Schemareos castrum mitti præcepit. Factum interea est, cùm ducerent me in iam nominatum castrum, vt ille iterum pelleretur & esset profugus vbi & primùm fuerat. Excitauit autem Deus spiritum suum in viro boni æmulatore, qui Dei habeat in se timorem pariter & amorem, & verè pheronymè vigilantem secundum Deum possideat mentem, qui cum Deo nunc præest regioni, & Deum imitante condescensione seu compassione motus, reduxit me à via crebrò dicti Schemareos castri, & constituit me quasi quinque signis longiùs à diuinitus

custodienda domo sua, in loco Monachos veraciter condecēte, præbēs necessarias largissimè corporis vtilitates. Pro quibus omnibus Christus verus Deus, per intercessiones, quæ illum secundum carnem genuit, Dei genitricis sempérque virginis Mariæ, ac omnium Sanctorum, protegat eum vnâ cum amandis filiis suis, atque honorabili horum ac prorsus laudabili matre, ab omni caterua malignantium, & à multitudine operantium iniquitatem, donans illis bonorum refectionem, vt semper omnem sufficientiam habentes, abundent in omne opus bonum, & statione faciat eos, quæ à dextris futura est, dignos, atque diuinam illam & mitem vocem expertos, quæ dicet: *Venite benedicti patris mei, hæreditate percipite præparatum vobis regnum ab origine mundi, quia hospes fui, & collegistis me.* & cetera, amen. Obsecro autem sanctissimos vos eadem pro ipsis postulare in sanctis orationibus vestris, & maximè cùm in sanctis & colendis oraueritis. Digni quippe sunt, quibus hæc præstetis. Filij enim germani existunt sanctæ Christi Dei nostri Anastaseos. Denique Stephanum qui in sanctis est, filium videli-

Matt. 25. 34.

cet beati Ioannis Presbyteri, qui Cimiliarcha sanctissimæ illius Ecclesiæ fuit, venientem in hanc regionem, vt asseruit, ad requisitionem humilitatis meæ, ipsi cum omni studio & gaudio susceperunt, & honorauerunt, & omnem subuectionem ad requisitionem mei tribuerunt, tanquam homini profectò sanctæ Christi Dei nostri Anastaseos. Vnde & subsidium eorum habens, inuenit me sanctus ille Stephanus, cui faciat Dominus Deus misericordiã in illa die iustus iudex, sed & his qui miserunt eum, quoniam reuera opus Euangelistæ fecit. Sicut enim equus spiritualis ascensorem habens, ipsum scilicet Deum, iuxta Scripturam, quæ ait: *Ascendens super equos tuos, & equitatus tuus sanitas*, totam Lazicam, & Apsiliam, & Abasgiam discurrens, sine timore tam quæ veritatis, quàm quæ subintroductę nouitatis erant, annuntiauit, ac multorum vtilitatis atque salutis, & meæ ipsius quietis & consolationis causa viri est facta præsentia. & nequam nomen, quod veri apostatæ veritatis nobis imposuerunt, & tunc dissipatum est, & euidens multis veritas facta est. His itáque bonis hîc proprio aduentu corre-

Abac. 3. 8

ctis, nobilis ille vir Kalendis Ianuariis octauæ indictionis, quæ modò præteriit, apud Christi amicum Abasgiæ Principem dormiuit in Domino. Cui omnes, qui hunc nouerunt, vt sancto, requiem exoptarũt. Quapropter oportebat quosdam ex vestratibus Dei amatoribus, & secundum scientiam zelum Dei habentibus, huc venire, & quæ veritatis & pro veritate sunt testificari, vt & orthodoxia magis conualesceret, & introducta nouitas per amplius argueretur, Sed & ego humilis consolatione ac refectione potirer, & venientes bonam à Christo Deo, pro quo etiam causa est, mercedem perciperent. & maximè cùm vsque ad Hiberiam illinc vt didici veniant, cuius rei gratiâ & huc minimè veniunt. Obsecro igitur sanctissimos vos, si possibile fuerit, transmitti mihi per quemquam fidelem virum, ex his qui ad Hiberiam veniunt, codicem eorum quæ canonicè gesta sunt à sancta & Apostolica Synodo, quæ per sacram præceptionem sancti Martyris & Apostolici ac summi Papæ Martini, in seniore Roma est celebrata. quatinus multo magis sacra sanctorum Patrum dogmata, & quæ olim & nunc

exortæ sunt hæreticorum abominationes euidentiores hîc positis efficiantur. Hoc enim tantummodo etiam inuiti & nolentes faciunt bonum, qui Deum & nos iniustè persequuntur; quia in diuersa loca & regiones nos exulantes agunt vt & sanctorum patrum orthodoxia, quam & nos prædicamus, per amplius manifestetur, & propria cacodoxia in omni loco & regione publicetur & arguatur, secundum illum sancti Dionysij Athenarum Episcopi & Martyris veritatis affatum, quod ait: Nouit Deus malum vel bonum, id est, vt bonum; & apud eum causæ malorum virtutes sunt benefacientes. Bonum enim veraciter est, paternam quidem orthodoxiam, vt dixi, manifestare & confirmare, hæreticam verò cacodoxiam publicare ac redarguere, quanquam per exilia id, & alias tribulationes gignatur. Sic enim ab initio verbum quidem dilatatum est veritatis; porrò impietatis minoratum disparuit, persecutionē & exilia, seu alia dira patientibus tam sanctis Prophetis, quàm Apostolis, ceterísque magistris. Ergo si, vt flagitaui, à Deo compuncti sacrum Codicem miseritis, siquidem voluerint

qui hunc portaturi sunt huc venire, ad famosissimum & Deo custodiendum Patricium, & cum Deo magistrum Gregorium sponte occurrant, suscipientes ad eum palam Epistolam à laudabili Patricio & Pretore Hiberiæ. At verò, si fortassis huc vsque venire noluerint, tribuant eum prædicto laudabili Prætori Hiberiæ, qui debeat illum mittere prælato domino nostro & amplissimo Patricio & cum Deo magistro Gregorio. Quatinus hoc facientes, percipiatis qui ex ipso profecerint bonam à Christo Deo nostro mercedem. Præterea misi ad præsens cum hac Epistola mea Deo honorabilibus vobis, & per vos sanctissimæ ac orthodoxæ quæ illic est Ecclesiæ, rotulam habentem testimonia ex dictis sancti Hippolyti Episcopi portus Romani, ac martyris Christi Dei nostri. quo & per ea nosse habeatis, quàm concorditer cum aliis omnibus sanctis Patribus, & arduè duas Saluatoris nostri Iesv Christi prædicet naturas, & operationes; refellat autem eos, qui vnam operationem & naturam vnam diuinitatis & humanitatis eius dogmatizant: vt potè conuertibilitatem simul & commixtionem, con-

fuſionémque ac diuiſionem vtriúſque ipſius naturæ annuntiantes. Quærite ſanè diligenter huiuſcemodi ſacrum Patris illius librum, ſecundum ſuperſcriptionem, quæ teſtimoniis præminet. Si enim inueneritis eum, multa & neceſſaria poteritis ex ipſo legere teſtimonia ſuper eiſdem Saluatoris noſtri naturis & operationibus. Hunc quippe librum Byzantij nobis, antequã paſſi fuiſſemus, delatum, cùm hunc totum vellemus tranſcribere, ſubitò iuxta conſuetudinem ſuam inſiſtentes aduerſarij latronum more rapuerunt, & non valuimus ex ipſo plus quàm hæc octo teſtimonia tollere. Quod verò me in medio eorum quæ dicta ſunt latuit, dicere non pigritabor. Hoc planè eſt. quia cùm euangelizatus fuiſſet à ſanctæ memoriæ domno Stephano de vnitate atque concordia, quæ ibidem omnium per orthodoxam confeſſionem ad inuicem & ad Deum effecta eſt, ſpirituali ac ſi coram Deo dico lætitia ſum repletus, & gratificos hymnos pro tali ac tãto bono miſericordi Deo licèt peccator retuli, & referens non ceſſabo, petens hanc vſque in finem immobilem conſeruari, ad benigniſſimæ

misericordiæ suæ gloriam, & salutem nostram. Vósque Deo honorabiles, & omnes qui vobiscum sunt sanctos, ac per vos totam sanctam, quæ illic est, Dei Catholicam & Apostolicam saluto Ecclesiam: postulans mei peccatoris scilicet & vincti memoriam fieri in sanctis ad Deum directis orationibus vestris, in sanctis atque colendis locis: ac pretiosis mihíque desiderandis syllabis vestris fulciendo, ac me minimum consolando, atque orando, vt dignus efficiar visione vultus vestri, quamuis sit temerarium dictu, priusquàm & ipse hanc miseram & multarum tribulationum vitam excedam. SCHOLION. Obiit autem & ipse sanctus Pater noster & martyr Anastasius, qui hanc scripsit Epistolam, die Dominico, hora tertia, quinto Idus Octobrias, cùm in sancta Collecta diceret, Sancta sanctis, indictione decima.

PROLOGVS SVBIACENTIVM SACRORVM TESTIMONIORVM.

TESTIMONIA sacra, & diuinitus inspirata, per quæ liquidiùs discimus, duas

per vnitionem inconfusam & indiuisam sicut naturas, ita etiam & duas voluntates, ac duas operationes, aptas & congruentes naturis, id est diuinam & humanam, non inceptam & inceptam, vt Dei simul & hominis vnius & eiusdem Domini nostri Iesu Christi, corde credere ad iustitiam, ore confiteri ad salutem. Non autem, sicut nothi, qui notha nunc Ecclesias docentes & perturbantes, vnam & nec vnam, nec duas, & iterum vnam & duas voluntates & operationes in eodem dogmatizant. Hoc enim super instabilitatem & absurditatem sensus eorum, qui huiusmodi dogmata exponunt, impium omninò & alienum immaculatæ fidei nostræ Christianorum consistit. Eos enim, qui vnam voluntatem & operationem, vel etiam naturam vnam Deitatis & humanitatis eius dogmatizant, inclyti institutores nostri & præceptores repellunt & detestantur. Hæreticorum quippe est huiuscemodi dogma, qui in cõfusione, & phantasia, & diuisione oberrant. Ergo & hi, qui nunc vnam tantum duarum Saluatoris nostri Christi naturarum voluntatem, & operationem dogmatizant, nónne cum illis,

& secundum illos, supersubstantialis Theologiæ, ac in carne factæ dispensationis subuertunt & diffitentur mysterium? quaternitatem quidem personarum Trinitatem astruentes, ipsum verò vnum eiusdem, id est Dominum nostrum Iesum Christum verum Deum, iuxta quod secundum nos factus est homo, inanimalem simul & irrationalem, atque sine intellectu subscribentes, & coniecturam, & phantasiam, confusionémque ac diuisionem vtriúsque naturæ ipsius introducentes. Hi verò, qui nec voluntatem aut operationem in eo confiteri volunt, inessentialem & inexistentialem secundum vtrámque naturam eius denunciant; & iam dictis hæreticis magis impios ipsi seipsos esse per própria dogmata monstrant. Porrò, hi qui vnam & duas voluntates & operationes in incarnata eius dispensatione supra nouam fabulam & figmentum huiusmodi dogmatis dogmatizant, non solùm orthodoxæ ac paternæ confessioni hæreticam opinionem, veluti aquam vino, secundum illud quod dicitur, miscentes simul prædicare volunt: sed & tres voluntates, & tres operationes, &

totidem

totidem ex necessitate etiam naturas, id est essentias, habentem eum inducunt, cùm nec naturam esse sine operatione, nec rursus operationem sine natura possibile sit. Habent enim se prædicta testimonia quemadmodum subinfertur.

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΠΠΟΛΥΤΟΥ

ἐπισκόπου Πόρτου, ἤγουν τοῦ λιμένος Ῥώμης, καὶ μάρτυρος τῆς ἀληθείας, ἐκ τοῦ κατὰ Βήρωνος καὶ Ἥλικος τῶν αἱρετικῶν, περὶ θεολογίας καὶ σαρκώσεως κατὰ στοιχεῖον λόγου, οὗ ἡ ἀρχή, ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος, κύριος σαβαώθ ἀσιγήτῳ φωνῇ βοῶντα τὰ Σεραφὶμ τὸν Θεὸν δοξάζουσι.

ΑΠΕΙΡΟΔΥΝΑΜΩ γὰρ θελήσει τοῦ θεοῦ καὶ γέγονε πάντα, καὶ σώζεται τὰ γενόμενα, κατὰ τοὺς ἑαυτῶν οἰκείως ἕκαστα συντηρούμενα λόγους, αὐτῷ τῷ κατὰ φύσιν ἀπειροδυνάμῳ θεῷ, καὶ ποιητῇ τῶν ὅλων· τῆς θείας αὐτοῦ θελήσεως, ᾗ τὰ πάντα πεποίηκε

τε καὶ κινεῖ, τοῖς ἑαυτῆς ἕκαστα φυσικοῖς διεξαγόμενα νόμοις, ἀκινήτου συνδιαμενούσης. ὃ γὰρ ἄπειρον καθ' οὐδένα τρόπον, ἢ λόγον, ἐπιδέχεται κίνησιν, οὐκ ἔχον ὅποι καὶ περὶ ὃ κινηθήσεται. Ἐπειδὴ γὰρ τοῦ κατὰ φύσιν ἀπείρου, κινεῖσθαι μὴ πεφυκότος, ἡ κίνησις. διὸ καὶ καθ' ἡμᾶς ἀληθῶς γενόμενος ἄνθρωπος χωρὶς ἁμαρτίας ὁ τοῦ θεοῦ λόγος, ἐνεργήσας τε καὶ παθὼν ἀνθρωπίνως ὅσα τῆς φύσεώς ἐστιν ἀναμάρτητα, καὶ φυσικῆς ἀρχῆς περιγραφῆς ἀναδεξάμενος δι' ἡμᾶς, ἐπειδὴν οὐχ ὅπερ ἔμεινεν, μηδ' ἐνὶ παντελῶς ὃ ταυτόν ἐστι τῷ πατρὶ, γενόμενος ταυτὸν τῇ ἀρχῇ διὰ τὴν κένωσιν. ἀλλ' ὥσπερ ἦν δίχα ἀρχῆς, πάσης ἔξω περιγραφῆς μεμένηκε· καὶ διὰ ἀρχῆς θεϊκῶς ἐνεργήσας ἄτερ θεότητός ἐστιν. ἀμφότερα δεικνὺς ἑαυτὸν, δι' ὧν ἀμφοτέρως, θεϊκῶς δή-φημι καὶ ἀνθρωπίνως, ἐνήργησε, κατ' αὐτὴν τὴν ὄντως ἀληθῆ καὶ φυσικὴν ὕπαρξιν. θεὸν ἄπειρον ὁμοῦ καὶ περιγραπτὸν ἄνθρωπον ὄντα τε καὶ νοούμενον, τὴν οὐσίαν ἑκατέρου τελείως τελείαν ἔχοντα, μετὰ τῆς αὐτῆς ἐνερ-

γείας, ἤγουν φυσικῆς ἰδιότητος· ἐξ ὧν μένουσαν ἀεὶ κατὰ φύσιν δίχα τροπῆς τὴν αὐτὴν ἴσμεν διαφοράν· ἀλλ' οὐχ ὥς τινές φασι κατὰ σύγκρισιν. ἵνα μὴ τὸν αὐτὸν ἑαυτοῦ κατὰ τὸ αὐτὸ, παρ' ὃ δεῖ, μείζονα καὶ μείονα λέγωμεν. ὁμοφυῶν γὰρ, οὐχ ἑτεροφυῶν, αἱ συγκρίσεις· θεοῦ δὲ ποιητοῦ τῶν ὅλων ποιητὸν, ἀπείρῳ περατὸν, καὶ ἀπειρίᾳ πέρας, κατ' οὐδένα συγκρίνεται λόγον, ἀεὶ κατὰ πάντα φυσικῶς, ἀλλ' οὐ συγκριτικῶς, ἀλλήλων διαφέροντα· κἂν ἄρρητός τις καὶ ἄρρηκτος εἰς μίαν ὑπόστασιν ἀμφοτέρων γέγονεν ἕνωσις, πᾶσαν πάντως γενητοῦ παντελῶς διαφεύγουσα γνῶσιν. τὸ γὰρ θεῖον, ὡς ἦν πρὸ σαρκώσεως ἐστι, καὶ μετὰ σάρκωσιν, κατὰ φύσιν ἄπειρον, ἄσχετον, ἀπαθὲς, ἀσύγκριτον, ἀναλλοίωτον, ἄτρεπτον, αὐτοσθενὲς, καὶ τὸ πᾶν εἰπεῖν ὑφεστὼς οὐσιωδῶς μόνον ἀπειροσθενὲς ἀγαθόν.

SANCTI HIPPOLYTI EPISCOPI PORTVS ROMANI & Martyris Veritatis,

EX SERMONE QVI EST per elementum de Theologia & Incarnatione contra Beronem & Heliconem Hæreticos,

CVIVS INITIVM EST,

ΑΓΙΟϹ, ΑΓΙΟϹ, ΑΓΙΟϹ, *Dominus Sabaoth incessanti voce clamantes Seraphim Deum glorificant.*

IMMENSÆ quippe virtutis voluntate Dei & facta sunt omnia, & saluantur quæ facta sunt, secundum suas ipsius oportunè singula conseruata rationes, ei qui est secundum naturam immensæ virtutis Deus & factor vniuersorum, diuina voluntate, quæ omnia fecit, ac mouet, suis vnaquæque naturalibus producta legibus, immobili perma-

nente. Quod enim immensum est, nulla ratione vel modo recipit motum, non habens quò & circa quod moueatur. Vertibilitas enim eius, qui est inexpers motionis, motus est. Propter quod secundum nos veraciter factum homo absque peccato Dei Verbum, operatúmque ac patiens humanitus quæcumque naturæ sunt sine peccato, & naturalis carnis circumscriptionem propter nos sustinens, nullam omninò propter exinanitionem vicissitudinem pertulit. Cui idipsum est patri factum, id ipsum carni. Sed sicut erat sine carne omni etiam excepta circumscriptione permansit, & per carnem deificè operans quæ Deitatis sunt, vtráque ostendens se per quæ dupliciter, diuinè scilicet & humanè, operatum est secundum eandem, quæ veraciter vera est, & naturalis substantia. Deum immensum simul & circumscriptum hominem existentem, & intellectum vtriúsque perfectè perfectionem habentem, cum eadem operatione, id est naturali proprietate, ex quibus manentem semper secundum naturam sine conuertibilitate earum differentiam scimus. Sed non sicut quidam aiunt, secun-

dum comparationem, ne eundem sibi secundum ipsum præter quod oportet maiorem ac minorem dicamus. Connaturalium quippe, & non eorum quæ alterius sunt naturæ, comparationes existunt. Deo enim factori omnium factorum, infinitóque finitiuum, & infinitati finis secundum nullam comparatur rationem, cùm semper & per omnia naturaliter abinuicem, sed non comparatiuè differant. Quanquam ineffabilis quædam & indirumpibilis in vnam subsistentiam vtriusque facta sit vnitas, omnem penitus omnis facti scientiam fugiens. Diuinitas enim, vt erat ante incarnationem, est & post incarnationem, secundum naturam infinita, incomprehensibilis, impassibilis, incomparabilis, inconuertibilis, per se potens, & vt totum dicamus, subsistens substantialis, sola infinitæ virtutis bonum.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΚ ΤΟΥ αὐτοῦ λόγου. β'.

ΓΕΓΟΝΕΝ οὖν ἀληθῶς, κατὰ τὰς γραφὰς, μὴ τραπεὶς ὁ τῶν ὅλων θεὸς, ἄνθρωπος ἀναμάρτητος· ὡς οἶδεν αὐτὸς μόνος ὑπάρχων τεχνίτης φυσικὸς τῶν ὑπὲρ ἔννοιαν· κατ' αὐτὴν ἅμα τὴν σωτήριον σάρκωσιν, τῆς ἰδίας θεότητος ἐνποιήσας τῇ σαρκὶ τὴν ἐνέργειαν, οὐ περιγραφομένην αὐτῇ διὰ τὴν κένωσιν· οὐδ' ὥσπερ τῆς αὐτοῦ θεότητος, οὕτω καὶ αὐτῆς φυσικῶς ἐκφυομένην· ἀλλ' ἐν οἷς αὖ σαρκωθεὶς θεϊκῶς ἐνήργησε δι' αὐτῆς ἐκφαινομένην, οὐ γὰρ γέγονε φύσει θεότης, μεταβληθεῖσα τὴν φύσιν, ἡ σὰρξ γινομένη τῇ φύσει θεότητος σάρξ· ἀλλ' ὅπερ ἦν, καὶ θεότητι συμφυεῖσα μεμένηκε τὴν φύσιν καὶ τὴν ἐνέργειαν· καθὼς εἶπεν ὁ σωτήρ· τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής. καθ' ἣν ἐνεργήσας τε καὶ παθὼν ἅπερ ἦν ἀναμαρτήτου σαρ-

κὸς, τῇ παρ' ἡμῶν ἐπιςώσατο κένωσιν θεότητος, θαύμασι καὶ σαρκὸς παθήμασι φυσικῶς βεβαιουμένην. διὰ γὰρ τοῦτο γέγονεν ἄνθρωπος ὁ τῶν ὅλων θεὸς, ἵνα σαρκὶ μὲν παθητῇ πάσχων, ἅπαν ἡμῶν τὸ τῷ θανάτῳ προσαχθὲν λυτρώσηται γένος· ἀπαθεῖ δὲ θεότητι διὰ σαρκὸς θαυματουργῶν, πρὸς τὴν ἀκήρατον αὐτοῦ καὶ μακαρίαν ἐπαναγάγῃ ζωήν. καὶ τὰ κατ' οὐρανοὺς ἅγια τάγματα τῶν νοερῶν οὐσιῶν ςομώσῃ πρὸς ἀτρεψίαν τῷ μυςηρίῳ τῆς αὐτοῦ σωματώσεως, ἧς ἔργον ἡ τῶν ὅλων ἐςὶν εἰς αὐτὸν ἀνακεφαλαίωσις. μεμένηκεν οὖν καὶ σαρκωθεὶς κατὰ τὴν φύσιν θεὸς ὑπέρπειρος, τὴν ἑαυτῷ συγγενῆ καὶ κατάλληλον ἔχων ἐνέργειαν· τῆς μὲν θεότητος οὐσιωδῶς ἐκφυομένην· διὰ δὲ τῆς αὐτοῦ πανάγιας σαρκὸς ἐν τοῖς θαύμασιν οἰκονομικῶς ἐκφαινομένην. ἵνα πιςευθῇ θεὸς εἶναι, δι' ἀσθενοῦς φύσεως σαρκὸς αὐτουργῶν τὴν τοῦ παντὸς σωτηρίαν,

EIVSDEM EX EODEM SERMONE, II.

FACTVS ergo veraciter secundum scripturas, non conuersus vniuersorum Deus homo sine peccato, vt nouit ipse solus, cùm sit artifex naturalis eorum quæ sunt supra sensum, in ipsa simul salutari incarnatione deitatis suæ coaptans carni operationem, non circumscriptam ea propter euacuationem, nec sicut ex deitate sua, ita & ex ipsa naturaliter cognitam, sed in quibuscúmque incarnatus deificè operatus est per ipsam declaratam. Non enim caro facta est per naturam deitas translata natura, facta videlicet secundum naturam deitatis caro, sed quod erat etiam deitati coaptata mansit, id est caro infirma, & passibilis natura & operatione, quemadmodum Saluator ait. *Spiritus quidem promptus, caro autem infirma:* Matt. 26. 42. In qua operatus & passus quæ erant carnis absque peccato exinanitionem pro nobis indicauit diuinitatis, miraculis, & carnis passionibus naturaliter robora-

cam. Propter hoc enim factus eſt homo vniuerſorum Deus, vt carne quidem paſſibili patiens, totum noſtrum morti venditum redimeret genus: impaſſibili verò deitate per carnem mirabiliter operans, ad immortalem illud & beatam reduceret vitam, de qua cciderat diabolo parens. Atque ſanctos intellectualium ſubſtantiarum cæli ordines ad inconuertibilitatem myſterio ſuæ ſtabiliret incorporationis, cuius opus omnium eſt in eum recapitulatio. Manſit ergo etiam incarnatus ſecundum naturam Deus ſuperimmenſus, ſibi cognatam & conuenientem habens operationem, ex Deitate quidem ſubſtantialiter natam, per ſanctiſſimam verò carnem in miraculis diſpenſatoriè declaratam. vt credatur Deus eſſe, per infirmam naturâ carnem per ſe operans vniuerſitatis ſalutem.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΚ ΤΟΥ αὐτοῦ λόγου. γʹ.

ΚΑΜΟΙ γὰρ, ἵνα περανώσω παράδειγμά τι τὸ περὶ σωτῆρος λεχθὲν, ὁ φυσικός μου λόγος συγγενής ἐστι καὶ κατάλληλος ὄντι λογικῇ τε καὶ νοερῷ τὴν ψυχὴν· ἧς κατὰ φύσιν ἐστὶν ἀδιακίνητος ἐνέργειά τε καὶ πρώτη δύναμις, ἀεικίνητος, ὁ λόγος φυσικῶς αὐτῆς πηγαζόμενος. ὃν ῥηματίσας τε καὶ γραμμαῖς εὖ χαράξας, γλώσσῃ μὲν ὀργανικῶς, ὅτε χρὴ προφέρω, καὶ γράμμασι τεχνικῶς διὰ τῶν αἰσθητῶν μὴ παρέπειτα δεικνὺς αὐτὸν ἐξακουόμενον· οὐ γὰρ γλώσσης καὶ γραμμάτων ὁ φυσικός μου λόγος ἐστί· κἂν δι᾽ αὐτῶν αὐτοῦ ποιοῦμαι τὴν προφοράν. ἀλλ᾽ ἐμοῦ τοῦ κατὰ φύσιν λαλοῦντος, καὶ δι᾽ ἀμφοῖν αὐτὸν ὡς ἐμὸν ἐκφωνοῦντος· τῆς μὲν νοερᾶς μου ψυχῆς φυσικῶς ἀεὶ πηγαζόμενον· διὰ δὲ τῆς σωματικῆς μου γλώσσης ὀργανικῶς, ὡς ἔφην, ὅτε χρὴ

προσφερόμενον. ὥσπερ οὖν ἐφ' ἡμῶν, ὅσον εἰκάσαι τὸ παντελῶς ἀνείκαστον, διὰ τῆς σωματικῆς ἡμῶν γλώσσης ἀτρέπτως ἡ κατὰ φύσιν τῆς ψυχῆς λογικὴ προσφέρεται δύναμις. οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς ὑπερφυοῦς τοῦ θεοῦ σωματώσεως, διὰ τῆς αὐτοῦ παναγίας σαρκός, ἐν οἷς ἂν θεϊκῶς ἐνήργησε, δίχα τροπῆς ἡ παντοκρατορική, καὶ τῶν ὅλων ποιητικὴ τῆς ὅλων θεότητος ἐνέργεια διαδείκνυται, πάσης ἐκτὸς κατὰ φύσιν περιγραφῆς διαμένουσα, κἂν διὰ σαρκὸς διέλαμψε φύσει πεπερασμένης. οὐ γὰρ πέφυκε περιγράφεσθαι γενητῇ φύσει τὸ κατὰ φύσιν ἀγένητον· κἂν συνέφυ αὐτῷ κατὰ σύλληψιν πάντα περιγραφομένῳ. οὔτε μὴν εἰς ταυτὸν αὐτῷ φέρεσθαι φύσεώς ποτε καὶ φυσικῆς ἐνεργείας, ἕως ἂν ἑκάτερον τῆς ἰδίας ἐντὸς μένῃ φυσικῆς ἀτρεψίας. ὁμοφυῶν γὰρ μόνων ἡ ταυτουργός ἐστι κίνησις, σημαίνουσα τὴν οὐσίαν, ἧς φυσικὴ καθέστηκε δύναμις, ἑτεροφυοῦς ἰδιότητος οὐσίας εἶναι κατ' οὐδένα λόγον, ἢ γενέσθαι δίχα τροπῆς δυναμένην.

EIVSDEM EX EODEM SERMONE III.

ETENIM & mihi, vt paradigmate quod de Saluatore dictum est exprimam, naturalis sermo meus cognatus est & competens, cùm sim rationalis & intellectualis anima. Cuius secundum naturam est à se mobilis operatio ac prima virtus, semper mobilis sermo naturaliter ex ea profluens. quem verbis prolatum, & lineis exaratum, linguâ quidem organícè cùm oportet produco, & litteris artificiosè per indissimilia non existentem, & dissimilibus non fugientem ostendens eum subauditum. Non enim linguæ ac literarum naturalis sermo meus est; licèt per eas ipsius faciamus pronunciationem: sed meus, qui secundum naturam loquor, & per vtrasque illum vt meum pronuncio. Ab intellectuali quidem anima mea semper naturaliter diriuatum: per corporalem verò linguam meam organicè, vt dixi, cùm oportet productum. Sicut ergo in nobis, quantum æstimare possumus, quod modis omnibus est inæstimabile, per cor-

poralem linguam nostram inconuertibiliter, quæ secundum naturam est animæ rationabilis producitur virtus. Ita & in gloriosa Dei incarnatione, per sanctissimam carnem suam in quibuscúmque diuinè operaretur, sine conuertibilitate omnipotentiua & cunctorum factiua, totius deitatis operatio mõstrabatur, absque omni secundum naturam circumscriptione permanens, licèt per carnem fulgeret natura circumfinita. Non enim circumscribitur factitia natura, quod secundum naturam factum non est, licèt cooriatur ei per conceptionem omnem sensum circumscribentem: nec etiam in eodem ipso sibi natura differtur aliquando & naturalis operatio, donec vtrumque intra propriam manet naturalem inconuertibilitatem. Connaturalium enim tantùm per se operans est motus, manifestans substantiam, cuius naturalem constat esse virtutem: diuersę naturæ proprietatis substantia nulla ratione esse vel fieri sine conuertibilitate valente.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΚ ΤΟΥ αὐτοῦ λόγου. η΄.

Τὸ γὰρ μυστήριον τῆς θείας σαρκώσεως, Ἀποστόλοις τε, καὶ Προφήταις, καὶ Διδασκάλοις, δῆλον καὶ διαφορὰν ἔχον δέγνωσται τὴν ἐν πᾶσι φυσικὴν θεωρίαν· ἀνελλιπῶς ὑπάρχειν θεότητος, καὶ πλήρους ἐνδεικτικὸν ἀνθρωπότητος ὄν. ἕως ἂν οὐχ εἷς κατὰ τὴν οὐσίαν γνωρίζεται λόγος μιᾶς ἐνεργείας, οὐδέποτε καθ' ὁποιοῦν ἀμφοτέρων γνωσθήσεται κίνησις. ὁ γὰρ ἀεὶ κατὰ φύσιν ὑπάρχων θεὸς, ὑπεραπείρῳ δυνάμει γενόμενος ὡς ἠθέλησεν ἄνθρωπος ἀναμάρτητος, ὅπερ ἦν ἐστι, μεθ' ὅσων νοεῖται θεός· καὶ ὅπερ γέγονεν ἐστι μεθ' ὅσων νοεῖται, καὶ γνωρίζεσθαι πέφυκεν ἄνθρωπος· ἑαυτὸν καθ' ἑκάτερον ἀεὶ μένων ἀνέκπτωτος, οἷς θεϊκῶς ὁμοῦ καὶ ἀνθρωπίνως ἐνήργησε, τέλειον κατὰ τὸν ἑκατέρου λόγον σώζων ἑαυτοῦ φυσικῶς ἀναλλοίωτον.

EIVSDEM EX EODEM SERMONE IV.

MYSTERIVM námque diuinæ incarnationis Apostolis & Prophetis atque Doctoribus duplam ac diuersam in omnibus habere naturalem theoriam dinoscitur, cùm sit perfectæ deitatis & plenæ demonstratiuum humanitatis. Quarum donec vnum secundùm substantiam non cognitum fuerit verbum vnius operationis, cùm vtriúsque sit, numquam aliquando cognoscetur motus. Cùm enim semper secundum naturam existat Deus, superinfinita virtute factus, sicut voluit, homo sine peccato, quod erat est, cum quantis cognoscitur Deus: & quod factus est, est cum quantis esse cognoscitur homo. secundum vtrumque suum semper permanens sine casu, quibus diuinè pariter & humanè operatus est: perfectionem per omnem vtriúsque rationem sibi naturaliter incommutabilem saluans.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΚ ΤΟΥ αὐτοῦ λόγου. δ.

ΒΗΡΩΝ γάρ τις ἔναγχος, μεθ' ἑτέρων τινῶν, τὴν Βαλεντίνου φαντασίαν ἀφέντες, χείρονι κακῷ κατεπήρησαν, λέγοντες, τὴν μὲν προσληφθεῖσαν τῷ λόγῳ σάρκα γενέσθαι ταυτουργὸν τῇ θεότητι, διὰ τὴν πρόσληψιν· τὴν θεότητα δὲ γενέσθαι ταυτοπαθῆ τῇ σαρκὶ, διὰ τὴν κένωσιν. τροπὴν ὁμοῦ, καὶ φύρσιν, καὶ σύγχυσιν, καὶ τὴν εἰς ἀλλήλους ἀμφοτέρων μεταβολὴν δογματίζοντες. Εἰ γὰρ προσληφθεῖσα ἡ σὰρξ γέγονε ταυτουργὸς τῇ θεότητι, δηλονότι καὶ φύσει θεὸς μεθ' ὅσων φυσικῶς νοεῖται θεός. καὶ εἰ γέγονε κενωθεῖσα τῇ σαρκὶ ταυτοπαθὴς ἡ θεότης, δηλονότι καὶ φύσει σὰρξ, μεθ' ὅσων φυσικῶς γνωρίζεσθαι πέφυκε σάρξ. τὰ γὰρ ἀλλήλοις ὁμοεργῆ, καὶ ταυτουργὰ, καὶ ὁμόφυλα πάντως, καὶ ταυτοπαθῆ, διαφορὰν οὐκ ἐπιδέχεται φύσεως· καὶ φύσεων αὐτοῖς συγκεχυμένων ἔσται δυὰς ὁ Χρι-

στὸς, καὶ προσώπων μεμερισμένων τετρὰς, τὸ φρικτότατον. καὶ πῶς αὖθις εἷς καὶ ὁ αὐτὸς, θεὸς ὁμοῦ φύσει καὶ ἄνθρωπος, ὁ χριστός; ποίαν δὲ κατ' αὐτὴν ἕξει τὴν ὕπαρξιν, μεταβολῇ θεότητος γενόμενος ἄνθρωπος. καὶ σαρκὸς μεταποιήσει θεός; ἡ γὰρ εἰς ἀλλήλας τούτων μετάπτωσις, παντελής ἐστιν ἀμφοτέρων ἀναίρεσις. σκεπτέσθω δὴ πάλιν ἡμῖν ἑτέρως ὁ λόγος.

EIVSDEM EX EODEM SERMONE. V.

BERO enim quidam nuper, & alij quidam, Valentini phantasia deserta, deteriori irretiti sunt prauitati, dicentes assumptam à Verbo carnem fuisse eadem quæ diuinitas operata est operatam. diuinitatem verò compassibilem carni propter exinanitionem: conuertibilitatem simul & commixtionem, seu confusionem, atque vtriúsque in inuicem mutationem dogmatizantes. Si enim assumpta caro facta est cooperatrix diuinitati, liquet quòd & natura Deus cùm quotquot est intelligatur

Deus: & si facta est exinanita compassibilis carni diuinitas, liquet quòd & natura caro cum quotquot est naturaliter esse intelligatur caro. Ea quippe quæ mutuò sunt cooperantia, & eadem operantia, & eiusdem originis, profectò & compassibilia naturæ non suscipientia differentiam, & naturis sibi confusis erit dualitas Christus & personis separatis fiet quaternitas, quod est nimium fugiendum. & quomodo illis vnus & idem ipse erit Deus naturâ simul & homo Christus? quam etiam secundum ipsos habebit essentiam mutatione diuinitatis factus homo, & carnis translatione Deus? Casus enim in alterutras, omnimoda est vtrarumque peremptio. Inspiciatur itaque à nobis aliter sermo.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΚ ΤΟΥ αὐτοῦ λόγου. ϛ'.

ΕΥΣΕΒΕΣ κεκύρωται δόγμα χριστιανοῖς, καθ' αὐτὴν τε φύσιν, καὶ τὴν ἐνέργειαν, καὶ πολὺ ἕτερον αὐτοῦ προσφυές, ἴσον ἑαυτῷ καὶ ζωὸν εἶναι τὸν θεόν·

μηδὲν ἑαυτῷ τῶν ἑαυτοῦ παντελῶς ἄνισον ἔχοντα, καὶ ἀκατάλληλον. Εἰ τοίνυν κατὰ Βήρωνα τῆς αὐτῆς αὐτῷ προσληφθεῖσα φυσικῆς ἐνεργείας γέγονεν ἡ σὰρξ, δηλονότι καὶ τῆς αὐτῆς αὐτῷ γέγονε φύσεως μεθ' ὅσων ἡ φύσις, ἀναρχίας, ἀγεννησίας, ἀπειρίας, ἀϊδιότητος, ἀκαταληψίας, καὶ τῶν ὅσα τούτων καθ' ὑπεροχὴν ὁ θεολογικὸς ὑπερφυῶς ἐνορᾷ τῇ θεότητι λόγος· καὶ ἔστι τὴν ἀμφότερα πέπονθεν, μηδετέρου τὸν τῆς ἰδίας φύσεως οὐσιώδη λόγον ἔτι σωζόμενον ἔχοντος. ὁ γὰρ ἐπερφυῶν εἰδὼς ταυτουργίαν, σύγχυσιν ὁμοῦ φυσικὴν, καὶ διαίρεσιν αὐτῶν εἰσηγεῖται προσωπικήν· ἀδιαγνώστου παντελῶς τῇ τῶν ἰδιωμάτων μεταβολῇ τῆς φυσικῆς αὐτῶν γινομένης ὑπάρξεως.

EIVSDEM EX EODEM SERMONE. VI.

PIVM Christianis constitutum est dogma credentibus, secundum eandem naturam ac operationem, & omne aliud sibi conueniens, æqualem sibi &

eundem ipſum eſſe Deum, nihil omninò eorum quæ ſua ſunt inæquale habentem & inconueniens. Si igitur ſecundum Beronem aſſumpta ſibi caro eiuſdem operationis effecta eſt, haud dubium quin & eiuſdem facta eſt ſibi naturæ, cum quotquot eſt natura, id eſt inprincipalitate, infactione, infinitate, ſempiternitate, incomprehenſibilitate, & quæcumquè horum ſecundum magnitudinem Theologica ampliſſimè in Deitate ratio contemplatur. & viciſſitudinem vtráque paſſa ſunt neutro naturæ ſuæ ſubſtantialem rationem vltra ſaluandam habente. Qui enim eorum quę alterius ſunt naturæ ſentit eandem operationem, confuſionem ſimul naturalem, & diuiſionem eorum perſonalem introducit. incognita prorſus idiomatum commutatione naturali eorum facta exiſtentia.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΚ ΤΟΥ αὐτοῦ λόγου. ζ'.

Εἰ δὲ τῆς αὐτῆς αὐτῷ μὴ γέγονε φύσεως, οὐδὲ τῆς αὐτῆς αὐτῷ ποτὲ γενήσεται φυσικῆς ἐνεργείας. ἵνα μὴ διαχθῇ τῇ φύσει

τὴν ἐνέργειαν ἄνισον ἔχων, καὶ ἀκατάλληλον· καὶ τῆς αὐτοῦ δι' ὅλων τῶν ἑαυτοῦ φυσικῆς ἔξω γεγονὸς ἰσότητος, καὶ ταυτότητος· ὅπερ ἀσεβές.

EIVSDEM EX EODEM SERMONE. VII.

SI verò eiusdem sibi non fuit naturæ, nec eiusdem sibi aliquando fiet naturalis operationis, ne appareat secundum naturam operationem inæqualem habere & inconuenientem, & suæ ipsius per omnia eorum quæ sua sunt naturalis extraneus factus æqualitatis & identitatis, quod est penitus impium.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΚ ΤΟΥ αὐτοῦ λόγου. η'.

ΕΙΣ ταύτην δὲ τὴν πλάνην κατήχθησαν, κακῶς πεισθέντες ἰδίαν γίνεσθαι τῆς σαρκὸς τὴν δι' αὐτῆς ἐκφανθεῖσαν ἐν τοῖς θαύμασι θείαν ἐνέργειαν· ἣ τὸ πᾶν ὁ Χριστὸς ἑνώσας καθ' ὃ νοεῖται θεὸς συνέχει κρατούς

μένον. οὐ γὰρ ἔγνωσται, ἀδύνατον εἶναι θείας ἐνεργείας φύσεως ἑτεροφανοῦς οὐσίας ἰδίωμα γενέσθαι δίχα τροπῆς· οὐδὲ συνῆκεν, ὡς οὐ πάντως ἴδιόν ἐστι σαρκὸς, τὸ δι' αὐτῆς μὲν ἐκφαινόμενον, οὐκ αὐτῆς δὲ φυσικῶς ἐκφυόμενον. καίτοι σαφοῦς αὖθις οὔσης, καὶ προφανοῦς τῆς ἀποδείξεως· ἐγὼ γὰρ γλώσσῃ λαλῶν, καὶ χειρὶ γράφων, μίαν καὶ τὴν αὐτὴν δι' ἀμφοῖν τῆς νοερᾶς μου ψυχῆς ἐκφαίνω διάνοιαν, ἐνέργειαν αὐτῆς ὑπάρχουσαν φυσικήν. μηδενὶ λόγῳ δείξας αὐτὴν γλώσσης ἢ χειρὸς, φυσικῶς ἐκφυομένην· μήτε μὴν γενομένην αὐτῶν, ἢ λεγομένην διάνοιαν, διὰ τὴν δι' ἀμφοῖν αὐτῆς ἔκφανσιν. γλῶσσαν γὰρ, ἢ χεῖρα, διανοητικὴν συνετὸς οἶδεν οὐδείς· ὥσπερ οὐδὲ τὴν πανάγιαν τοῦ θεοῦ σάρκα, διὰ τὸ προσληφθῆναι, καὶ τὸ δι' αὐτῆς ἐκφανθῆναι τὴν θείαν ἐνέργειαν, γενομένην κατ' αὐτὸν φύσει δημιουργόν. ἀλλ' εὐσεβῶς ὁμολογεῖ πιστεύων, ὅτι διὰ τὴν ἡμῶν σωτηρίαν, καὶ τὸ δῆσαι πρὸς ἀπεψίας τὸ πᾶν, ὁ τῶν ὅλων δημιουργὸς ἐκ τῆς παναγίας

ἀειπαρθένου Μαρίας, κατὰ σύλληψιν ἄχραντον, δίχα τροπῆς, ἐνουσιώσας ἑαυτῷ ψυχὴν νοερὰν μετὰ αἰσθητικοῦ σώματος, γέγονεν ἄνθρωπος φύσει κακίας ἀλλότριος, ὁ λόγος θεὸς ὁ αὐτός· θεότητι μὲν τὰ θεῖα διὰ τῆς αὐτοῦ παναγίας σαρκὸς, οὐκ ὄντα φύσει τῆς σαρκὸς, ἐνεργῶν· ἀνθρωπότητι δὲ τὰ ἀνθρώπινα, οὐκ ὄντα φύσει θεότητος, ἀνοχῇ πάσχων θεότητος. μηδὲν θεῖον γυμνὸν σώματος ἐνεργήσας· μηδὲ ἀνθρώπινον ὁ αὐτὸς ἄμοιρον δράσας θεότητος. τηρῶν ἑαυτῷ καὶ καθ' ὃν ἐνήργησεν ἀμφότερα καινοπρεπῆ τρόπον, τὸ κατ' ἄμφω φυσικῶς ἀναλλοίωτον· εἰς πίστωσιν τῆς ἑαυτοῦ τελείας ἐνανθρωπήσεως, τῆς ὄντως ἀληθοῦς, καὶ μηδὲν ἐχούσης φαυλότητος. ὁ μὲν οὖν Βήρων, οὕτως ἔχων ὡς ἔφην, ἐνεργείας μονάδι τὴν θεότητα τοῦ χριστοῦ καὶ τὴν ἀνθρωπότητα συγχέας, ὁμοῦ φυσικῶς καταλύει τὸν βίον· ἀγνοήσας μόνης τῆς τῶν ὁμοφυῶν προσώπων ὁμοφυοῦς ταυτότητος τὴν ταυτουργίαν εἶναι δηλωτικήν.

EIVSDEM EX EODEM SERMONE. VIII.

IN hunc autem errorem illati sunt malè credentes propriam carnis effectam diuinam operationem, quæ per ipsam in miraculis manifestata est, qua totum Christus substantians secundum quod intelligitur Deus, tenet retentum. Non enim cognouerunt, impossibile esse diuinæ operationem naturæ, alterius naturæ substantiæ idioma fieri absque conuertibilitate. neque intellexerunt, quòd non vtique proprium sit carnis, quod per eam quidem ostensum est, non ex ea naturaliter ortum. præsertim cùm claræ sit eis & manifestæ probationis. Ego enim linguâ loquens & manu scribens, vnam & eandem per vtrámque intellectualis animæ meæ profero cogitationem. operationem eius existentem naturalem nulla ratione ostendens eam lingua vel manu naturaliter ortam, sed nec effectam earum vel dictam cogitationem propter eius ex vtráque manifestationem. Linguam enim vel manum cogitatiuam sapienter nouit nemo; sicut

nec sanctissimam Dei carnem, pro eo quòd assumpta sit, & per eam diuina sit operatio clara effecta, secundum naturam conditricem. Sed piè confitetur credens, quia propter salutem nostram, & vt ad inconuersibilitatem ligaret vniuersitatem, vniuersorum conditor ex sanctissima semper Virgine María per conceptionem inuiolabilem sine conuersibilitate substantiave sibimet animam intellectualem cum sensiuo corpore naturâ factus est homo malitiæ alienus: totus Deus ipse, totus homo idem ipse, totus Deus pariter naturâ & homo idem ipse. deitate quidem diuina per suam ipsius sanctissimã carnem non existentia natura carnis operans, humanitate verò humana non existentia natura deitatis. Nil diuinum nudum corpore operatur, nil humanum idem ipse priuatum diuinitate gerens, seruans sibimet modum secundum vtrumque immutabilem, per quem operatus est vtraque decenti more, ad approbationem perfectæ ac veræ, nihílque habentis prauitatis inhumanationis suæ. Itaque Bero quidem sic se habens, vt dixi, operationis monade deitatem Christi & humanitatem

naturaliter simul confundens, & partiens personaliter, dissoluit vitam. Ignorans solius contra naturalium personarum connaturalis identitatis eandem ipsam operationem esse significatiuam.

SYLLOGISMI DE SVPPOSITIS DIVINITVS SAPIENTIBVS testimoniis, & aliis, eiusdem S. Anastasij.

ECCE nunc & sacratissimus hic & magnus Doctor, veritatisque testis fidelis, concorditer cum aliis omnibus sanctis catholicæ Dei ac Apostolicæ institutoribus Ecclesiæ, duas secundum vnitionem inconfusam & impartibilem quemadmodum naturas, ita etiam duas voluntates & duas operationes congruentes & conuenientes naturis, diuinam vt dictum est & humanam, increatam & creatam, non inceptam & cæptam, tanquam Dei simul & hominis vnius & eiusdem Domini nostri IESV CHRISTI, magna voce confitetur ac prædicat, & confiteri nobis sine præua-

ricatione iubet. Difficillimum autem esse, ac modis omnibus impossibile diffinit, vt vnam voluntatem & operationem, aut naturam vnam deitatis & humanitatis eius confiteantur hi, qui piè viuere volunt. Propter quod & tale quid in eo dogmatizantes, tanquam impios & alienos immaculatæ nostræ Christianorum fidei abicit & condemnat, nósque hoc facere protestatur. De duabus enim Saluatoris nostri Christi naturis & operationibus, vt breuiter pauca ex sacris illius eloquiis expediam, hæc euidenter affatur. Vtraque ostendens super quæ dupliciter, diuinè scilicet & humanè, operatum est secundum eandem quæ veraciter vera est & naturalis substantia. Deum immensum simul & circumscriptúm hominem existentem & intellectum, substantiam vtriúsque perfectè perfectam habentẽ cum operatione sua, id est naturali proprietate. ET RVRSVS. Non enim facta est natura Deitas transmutata natura caro, facta natura diuinitatis caro: sed quod erat etiam deitati coaptata mansit caro, infirma & passibilis
Matt. 26. natura & operatione, sicut ait Saluator,
42. *Spiritus quidem promptus, caro autem infir-*

ma. ET ITERVM. Per quam operatus & patiens quæ erant carnis ſine peccato, pro nobis indicauit exinanitionem deitatis miraculis & carnis paſſionibus naturaliter roboratam. ET ITERVM. Myſterium diuinæ incarnationis Apoſtolis & Prophetis atque Doctoribus duplam & diuerſam habere dinoſcitur naturalem in omnibus theoriã, indiminutæ deitatis exiſtens, & plenæ demonſtratiuum humanitatis. ET ITERVM. Quibus diuinè pariter & humanè operatus eſt perfectionem per omnem vtriúſque rationem ſibi naturaliter incommutabilem ſaluans. ET ITERVM. Nil diuinum nudum corpore operatus, nil humanum idem ipſe priuatum diuinitate gerens: ſeruans ſibimet modum ſecundum vtrumque immotabilem, per quē operatus eſt vtraq; decenti more, ad approbationem perfectæ ac veræ nihílq; habentis prauitatis inhumanationis ſuæ. De his verò, qui vnam deitatis & humanitatis eius operationē, & naturã vnam dogmatizant, dicit: Non enim circumſcribitur factitia natura id quod per naturam factum non eſt, licèt cooriatur ei per conceptionem omnem circumſcri-

bentem sensum: nec etiam in eodem ipso sibi natura differtur aliquando & naturalis operatio, donec vtrúmque intra propriam manet naturalem inconuersibilitatem. ET ITEM. Connaturalium quippe tantum est eadem ipsa operans motus, essentiam indicans, cuius naturalem constat esse virtutem, alterius naturæ proprietate substantiæ secundum nullam rationem esse vel fieri sine conuersibilitate valente. ITEM. Ea quippe, quæ mutuò sunt cooperantia, & eadem operantia, & eiusdem originis, profectò & compassibilia naturæ non suscipientia differentiam, & naturis sibi confusis erit dualitas Christus, & personis separatis fiet quaternitas, quod est nimium fugiendum. ET ITERVM. Si igitur secundum Beronem assumpta sibi caro eiusdem operationis effecta est, haud dubium quin & eiusdem facta est sibi naturæ, cum quotquot est natura, id est inprincipalitate, infactione, infinitate, sempiternitate, incomprehensibilitate; & quæcumque horum secundum magnitudinem Theologica amplissimè in deitare ratio contemplatur. & vicissitudinem vtraque passa sunt, neutro na-

turæ ſuæ ſubſtantialem rationem vltra ſaluandam habente. ET RVRSVS. Qui enim eorum, quæ alterius ſunt naturæ eandem ipſam ſentit operationem, confuſionem pariter naturalem, & diuiſionem eorum inducit perſonalem, incognita prorſus idiomatum tranſlatione naturali eorum facta eſſentia. ITEM. Si verò eiuſdem ſibi non fuit naturæ, neque eiuſdem ſibi fiet naturalis operationis. ET ITERVM. In eundem autem errorem illati ſunt, malè credentes propriam factam carnis diuinam operationem, quæ in miraculis per ipſam apparuit, qua totum Chriſtus ſubſtantians ſecundum quod intelligitur Deus continet retentum. ET ITERVM. Non enim cognouerunt impoſſibile eſſe diuinæ operationem naturæ idioma fieri ſine conuertibilitate. ET ITERVM. Quarum donec vnum ſecundum ſubſtantiam cognoſcatur verbum, vnius operationis numquam aliquando eo quòd vtriúſque ſit cognoſcetur motus. ET ITERVM. Itaque Bero quidem ſic ſe habens vt dixi operationis vnalitate Deitatem Chriſti & humanitatem ſimul confundens naturaliter, & partiens per-

sonaliter, dissoluit vitam, ignorans so- lius connaturalium personarum conna- turalis identitatis eandem ipsam opera- tionem esse significatiuam.

His igitur ita & ab hoc quoque sa- cratissimo & magno Doctore ac martyre veritatis, (id ipsum autem est, si dicamus à sanctissimo, qui in eo loquitur, Spiritu) manifestiùs dictis, diligenter intendant qui volunt, & maximè qui communi- cant his, qui nouitates nunc operati sunt: & sciant certissimè, quia qui duas Saluatoris nostri Christi voluntates na- turales, & operationes denegant & abi- ciunt, & impiam ac alienam Christianici dogmatis tam sacram & orthodoxam confessionem appellant, vnámque dei- tatis & humanitatis eius voluntatem & operationem dogmatizant, eos qui tali- ter sibi consonè non confitentur anathe- matizantes, liquido, & absque vllo te- gente velamine sanctos Prophetas, & Apostolos, atque Doctores; vel etiam vt veriùs dicatur sanctissimum Spiritum, qui in illis locutus est, quinimo & loqui- tur, anathematizant, & ab eo per illos traditam nobis sacram & orthodoxam confessionem abnegant & abiiciunt,

atque

atque impiam & alienam à Christianico dogmate esse asseuerant, & æquè vt prædictus hæreticus, quin potiùs vt omnes simul profani hæretici, qui in confusiono ac phantasia & diuisione decepti sunt, solum supersubstantialis Theologiæ ac incarnatæ dispensationis non abnegant & subuertunt mysterium. quaternitatem quidem personarum sanctam confitentes Trinitatem: at verò vnum huius, id est Dominum nostrum Iesum Christum, inanimatum, & sine intellectu ac sine ratione, secundum quod propter nos factus est homo, introducentes, & conuertibilitatem simul & consperfionem ac mutabilitatem, confusionemque ac phantasiam & diuisionem vtriusque naturæ ipsius pronunciantes, & puri per hoc hominis, vel prodigij cuiusdam matrem sanctam semper virginem ac Dei genitricem Mariam scribentes. Deinde verò hanc, quæ videlicet in eo ab illis dogmatizata est, vnam voluntatem & vnam operationem respuentes, & neque vnam, neque duas, id est diuinam & humanam voluntatem vel operationem in eo, vel quandam ex omnibus confiteri volentes, non solùm instabiles & tergi-

uersatores, sed & hęreticis, qui in confusione ac phantasia & diuisione errauerunt, magis impios ipsi seipsos propriis verbis & dogmatibus monstrant. Nam illi quidem vel vnam, isti verò nec vnam voluntatem vel operationem eum habere volunt, ac per hoc insubstantialem illum & inessentialem, minus enim est dicere sine voluntate, ac impotem, secundum vtrásque naturas pronuntiant. cùm iuxta sacras diffinitiones & rationes corruptio, id est interemptio & inexistentia naturæ, naturalium habitudinum & operationum atque virtutum infirmitas & defectus existat. & quod vniuersaliter voluntate naturali ac substantiali operatione priuatur, neque est, neque aliquid est, neque est quæuis eius essentia. Et non ipsum tantum, sed & Patrem, & Spiritum sanctum, insubstantiuum astruunt & inexistentem. Eiusdem enim vtrisque illis substantiæ, id est deitatis, & volũtatis, ac operationis Saluator existit, secundum quod est & dicitur natura Deus: itavt subsequenter & Dominam nostrã verè sanctissimam super omnes Sanctos venerandam scilicet & laudandam, vt propriè ac non fallaci-

ter, sed veraciter Dei genitricem semperque virginem, non propriè ac veraciter matrem Dei describant, sed eius qui nullomodo secundum ipsos existit. Et isti quidem talibus ac tantis impietatibus capti, per sua ipsius dogmata propalantur. Hi verò, qui simul cum duabus voluntatibus & operationibus, quæ à sanctis catholicæ institutoribus Ecclesiæ piè in Saluatore nostro Christo dicuntur, aliam vnam nescio vnde fingentes confiteri volunt, & anathematizant eos, qui non consonè sibi vnam & duas, id est tres voluntates & operationes in eo confitentur. nihilominus & isti sanctos Prophetas & Apostolos ac Doctores, quin & super hos, qui in ipsis locutus est, immò & nunc per eos affatur, sanctissimum Spiritum anathematizant, & traditam per eos nobis ab illo sanctam & immaculatam fidem nouis adulterantes adinuentionibus abnegant, & aliam in Saluatore Christo naturam præter diuinam & humanam, extraneam quandam & omnium alienam existentium fingunt. cuius esse volunt à se fictam in illo vnam voluntatem & operationem. quoniam omnis voluntas naturalis & sub-

stantialis operatio, naturæ profectò voluntatiuæ ac operatiuæ idiomata sunt. Et omnis operatio naturalis substantiam indicat, ex qua procedit & inest. & indicatiuum vniuscuiúsque naturæ operatio & est & cognoscitur naturalis. & omnis natura propriæ operationis substantiali ratione cognoscitur, & omnis natura conuenientem sibi séque significantem habet operationem hanc ab aliis discernentem, diffinitionésque substantiarum naturales earum operationes vera ratio nouit. Et vt compendiosè dicatur, nec naturam sine operatione, quæ illam substantialiter characterizet, nec rursus voluntatem vel operationem constat esse sine quadam substantia, id est possibile, quemadmodum diuina concionantur eloquia, & ipsa rerum natura clamat. Igitur voluntatem & operationem vnam præter duas circa Saluatorem Christum fingentes, & necessitate etiam aliam naturam præter diuinam, vt dictum est, & humanam, extraneam quandam existentium omnium alienam plasmantes applicant ei, cuius esse iam dictam à se vnam voluntatem, quæ inane figmentum fictæ cogitationis est, & germen quod ab ido-

Iolatria nil penitus differt. Deus enim simul & homo Saluator existens, duas tantum congruentes sibi naturas & voluntates & operationes, id est diuinam & humanam habet, quemadmodum inclyti præceptores nostri ac doctores affirmant: non vnam & duas, id est tres, vt aduersarij dogmatizant. quo illud euidentissime gerant, quod olim à Deo per Esaiam Prophetam in calumniam dicitur, id est, *Caupones tui vinum aquâ miscent.* *Esa.1.22.* Vt enim apparet, & isti verbum veritatis cauponum more adulterando, naturalem dualitatem voluntatum & operationum Saluatoris nostri Christi vna voluntate ac operatione, quæ in ipso ab hęreticis, qui in confusione ac diuisione seu phantasia decepti sunt, impiè dogmatizata est, veluti vinum aquâ miscentes, vtrasque sectas confiteri compellunt. quod impium veraciter est & alienum immaculatæ fidei nostræ Christianorum. qui ex diametro similiter vt præcessores sui etiam per hunc à veritate decidunt modum. Æquale quippe ex diametro & simile malum est cum hæretica opinione, paternam proicere ac reprobare orthodoxiam, & è diuerso cum hac

pariter & illam confiteri & approbare.
2. Cor. 6. 14. *Quæ enim participatio iustitiæ & iniquitati? aut quæ societas luci ad tenebras? aut quæ conuentio Christi ad Belial? aut quæ pars fideli cum infideli? qui autem consensus templo Dei cum idolis?* diuinus ait Apostolus. Inquam verò & ipse: Quæ participatio, vel communicatio, aut conuentio, aut pars, aut consensus paternæ orthodoxiæ, ad nequam hæreticorum opinionem, vt cum altera altera prædicetur, vel etiã respuatur? Et hoc quoque diligẽter intendant, quia si quemadmodum magnus ab immortalitate cognominatus, immò verò cunctus Sanctorum chorus affirmat, quòd pene fides Saluatoris nostri non admittat, cùm hoc instabile quiddam secundum suam ipsius rationem existat. Quod si hoc fuerit passa, & quod huic est contrarium proculdubio sustinebit, additamentum scilicet. & quomodo manebit vlteriùs fides defectibus ac profectibus immutata? Dicant, inquit, nobis, qui per singulos dies fides creant, immò Deos sibi diuersos fingunt, quoniam cum fidei verbo mutatur atque multiplicatur à talibus id quod creditur. Ergo & aduersarij fides sibi condentes diuer-

ſas, abſque omni contradictione ſecundum qualitatem & quantitatem atque immutationem dogmatum ſuorum, immutant ſimul & multiplicant id quod creditur, & quinque Chriſtos eatenus plaſmaſſe monſtrantur. Hunc quidem vnam operationẽ, illum verò nec vnam operationem, & alium vnam voluntatem, & alterum nec vnam voluntatem. porrò quintum vnam & duas, atque vnam & duas, id eſt tres operationes & tres voluntates, vt aiunt, habentem. Et dicant ſi volunt illi ipſi, qui talia exponunt dogmata, & qui communicant eis, in quem talium ac tot Chriſtorum à ſe fictorum credentes baptizati ſunt vel baptizantur: aut cuius eorum corpus & ſanguinem ſumunt atque diſtribuunt: vtrum eius qui vnam, an qui nec vnam operationem; eius qui vnam voluntatem, an eius qui vnam & duas, & vnam & duas, id eſt tres operationes & tres voluntates, & propterea iam ex neceſſitate tres etiam naturas habet. Sed *non erat vox, & non erat auditio*, quemadmodum ait Propheta magnus Helias ſceleſtos ſacerdotes & pſeudoprophetas confuſionis redarguens. Nam quicquid ho-

3. Reg. 18. 26.

rum dixerint, illinc cum impietate etiam redargutionem sermo eorum circumferet, quoniam non in verum & veraciter existentem Christum credunt atque baptizant, nec illius corpus & sanguinem accipiunt & distribuunt. Illum enim verum scilicet, & qui verè consistit, Christum Deum simul & hominem inclyti magistri nostri ac præceptores scientes, duas & tantum quemadmodum naturas, sic etiam & duas voluntates, & totidem operationes congruentes sibi, diuinam scilicet, vt iam dictum est & comprobatum est, & humanam, increatam & creatam, sine inceptione & cum inceptione, in ipso confitentur & confiteri nobis pręcipiunt. Non autem, vt hi nunc nouitates fecerunt, vnam & nec vnam, nec duas, & rursus vnam & duas, id est tres voluntates & operationes habere illum fatentur. Super hæc autem omnia quæ dicta sunt, & illud quoque certissimè nouerint, quoniam vnam nec vnam, neque duas, & iterum vnam & duas voluntates & operationes, & omnia cum anathematibus & depositionibus, ac excommunicatione dogmatizantes, apertè sibi & alterutris repugnare probantur,

& ipsi per seipsos & inuicem subuertunt ac destruunt, alterna verba & dogmata, séque ipsos & alterutros, & eos qui sibi communicant, anathematizant, & ab omni sacra dignitate ac ministerio pellunt atque deponunt. Necnon & à perceptione illibatæ communionis viuifici corporis & sanguinis magni Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi sequestrant. Et hæc liquidò nos, & nullo intuentes & scientes obstante velamine, non solùm propter multiformem errorem, verumetiam & propter instabilitatem & absurditatem ac reciprocationem talium virorum & dogmatum, omni custodia nosmetipsos ab illorum impietate & communione seruemus, quotquot in veritate esse ac dici Christiani volumus. Alienum quippe à Christianis est, cum orthodoxia etiam impietatem suscipere, aut confiteri quidem orthodoxam fidem, communicare verò his, qui hanc per nouas inuentiones abnegant & adulterant. Propter quod diuina nobis lex simul & Apostolica iubet, eos qui aliud præter quod à Christiferis viris accepimus, docere ac introducere conati fuerint, auertere & anathematizare, non tantùm si

homines fuerint, sed & licet Angeli fortassis è cœlo descendentes extiterint. Et si hoc fecerimus, & diuinam sine præuaricatione adimpleuerimus præceptionem, sacrámque ac orthodoxam fidem absque adulteratione simul & innouatione possederimus & confessi fuerimus, ad vitam salui efficiemur æternam in Christo Iesu Domino nostro. cum quo Deo & Patri, vnà cum sanctissimo & bono ac viuifico Spiritu, gloria, honor, imperium, & adoratio nunc & semper, & in omnia numquámque finienda sæcula sæculorum, amen.

SCHOLION, SIVE HYPOMNESticum, his qui desiderio ac zelo diuino legere voluerint, breuiter declarans, quæ paucis sunt agnita. id est vnà cùm athleticis certaminibus, quot exilia, & in quibus locis ac tempore pertulerint martyrium, diemq́; fide ad Deum profectionis, & exhibitionis, sanctorum & Deiferorum patrum nostrorum ac magistrorum, nouorum reuera Confessorum, & magnorum Martyrum; præcipuè illius, qui positam hic Epistolam digito Dei scripsit. eo quòd ipse quidem eorum, qui ante se defuncti sunt, Maximi scilicet & Anastasii discipuli eius, significauerit diem, vt prælatum est: de se autem, & germanis fratribus eius, Theodoro scilicet, ac Euprepio, nemo. Insuper & Martini sanctissimi & summi Apostolici Papæ ac Martyris, qui omni, quæ sub sole est, præcellit hieraticæ dignitati, atque quorundam aliorum, quorum præsens Epistola mentionem non facit, nec quæcumque, vt reor, alia charta, vel homo.

PORTET eos, qui hæc legerint exemplaria præsentis sacræ illius sacri Epistolæ, Deo paren-

tibus, qui ſcrutatur renes & corda firmiſſimè credere, quia in ea, Deo teſte veritatis, ex ipſa Epiſtola, quæ propria manu eius, immò vt veriùs propter miraculi dicamus inſigne, digito Dei ſcripta eſt, ſancti videlicet Patris & magiſtri noſtri domni Abbatis Anaſtaſij. Preſbyteri & Apocriſiarij ſenioris & opinatiſſimæ vobis Romæ, multúmque certantis magni & noui reuera Martyris veritatis tranſcripta ſunt. ſcripta ab eo (poſtquàm paſſus eſt, quemadmodum dictum eſt, in Byzantio, vna cum concertatore ſuo & verè philoſopho, immò Deo ſopho magnóque commartyre Chriſti veri Dei & Saluatoris noſtri Maximo, id eſt cùm abintus abſciſſæ fuerint pretioſæ ipſorum ac ſacræ, diuinitúſque veraciter mobiles linguæ ac manus, cum verberibus & tormentis amariſſimis, ex quibus ſanguinis fluorem & pompam per totam vrbem perpeſſi ſunt. quod nec malæ vnquam vitæ reuera quiſquam ſuſtinuit. Et niſi ſolus Deus, qui ex nihilo vt eſſent cuncta produxit, & mortuos ſuſcitat, ex huiuſcemodi crudelitate ipſorum, & tanto ſanguinis fluxu, cauterio nullomodo illis indulto, vel conſtipatorio aliquo ab-

ſciſionibus manuum atque linguarum ad ceſſationem ſanguinis iuxta morem appoſito, hos conſeruaſſet ad verecundiam aduerſariorum, tradidiſſent ex tunc deſiderato à ſe Deo ſuas ipſius ſanctas reuera & beatas proculdubio animas. Hæc autem omnia ob nihil aliud in eos geſſerunt verè profaniſſimi & miſerrimi apoſtatæ veritatis, niſi propter peſſimam veraciter & ſolam inuidiam, quam antiquus hoſtis dæmon in eis ſeminauit, quemadmodum & in ſimilibus ſuis Iudæis, cùm non potuiſſent ſaltem ad modicum quid reſiſtere ſapientiæ, quę illis meritò fuerat à Deo donata, pro vera ſcilicet veritate, & ſolùm pro eo quòd noluiſſent illi communicare cum his in tam publica & ſine Deo impietate ipſorum,) cum ipſa ſancta dextera manu ſua, quæ abſciſa fuerat, cuiuſque truncus tantùm remanſerat, id eſt ſine planta & digitis inopinato argumento, cùm videlicet duo ſibimet paruiſſima ligna & tenuia colligauerit, immò, vt veriùs dicatur, virtute ac gratia diuina, quemadmodum & lingua reuera diuina & inuiſibili expeditè penitus & ſine prohibitione loquebatur, quanquam ab intus ex ipſo

fuerit fundo rescisa, sicut Lebarnicius Patricius Lazicæ cum iuramentis terribilibus enarrauit nobis, dispensatione Dei in hoc ipso per semet inspector effectus, diffidens super hoc glorioso & ingenti miraculo. Quin & Theodorus protosecretarius prætorij Præfecti Constantinopolitani ante hunc enarrauit mihi, & ipse cum horribilibus iuramentis, cùm conscius fuisset sanctarum passionum ipsorum, tanquam dominus & magister huiuscemodi rerum, glorificans & laudans ac gratias agens Deo super tali miraculo & tam fiduciali virtute ipsorum. Quoniam sicut canis vel ceruus excursu multo & siti vel caumate, ita laxauerunt & tradiderunt linguas suas vt etiam manus, quanquam breui valde statura sanctus & infirmus esset corpore Maximus, sicuti cunctis est manifestum. Quocirca & abundantiùs aduersarij saucientes sensus suos super tanta & tali alacritate Sanctorum, intrinsecus nequissimi & veraciter inhumani, vt reuera feræ agrestes has abscidebant. non solùm ista sic ab eo Epistola scripta, sed & aliis multis libris ac tomis studiorum ipsius. Quorum ipsi non solùm inspectores diuina

prouidentiâ facti sumus, sed & partim in sortem gratia Dei ex eis accipere illius præceptione meruimus, & ipsis quoque simili argumento & manu, immò, vt veriùs dictum est, digito scriptis Dei, sicut magni Moysi tempore legitur factum. prouidentia videlicet & cooperatione solius omnipotentis Dei. qui cùm sit amator bonitatis & hominum, facit mirabilia magna in Sanctis suis, & glorificat verè glorificantes se, tam indeclinabili opere, quàm verbo & veritate: cùm adhuc degeret in vltimo, id est tertio exilio suo Lazicæ, in castro Thusumes nuncupato, sito supra villam Mochoes, climatis Apsiliæ termini, ad Orientem Pontici maris, apud ipsum pedem Caucasiorum montium. iuxta Christi amicorum regionem Abasgorum, & gentem Alanorum, quasi signis quinque à prædio Zichachorio, id est prima domo Gregorij veri amici Christi Patricij & Magistratus eiusdem regionis Alanorum. Cuius & optimam memoriam meritò facit in huiusmodi Epistola, translati videlicet vi & præceptione miserorum Principum, qui illic ante se vsque ad se præfuerunt, in eodem tertio exilio septies, in difficilio-

ribus locis & tribulatione multa, in prædicto castro Thusumes dormiuit in Domino. cùm & ipse certamine bono certasset, orthodoxam reuera fidem seruasset, & cursum martyrij consummasset, mensis Octimbrij die vndecima, feria prima, hora tertia, cùm diceretur inter sancta officia, Sancta sanctis, indictione decima, cùm prædixisset & ipse diem sanctæ depositionis suæ quibusdam qui sibi aderant ante menses tres. Et aliis quoque pluribus miraculis sanctissimi & omnia efficientis Spiritus cooperatione, tam ibidem, quàm in duobus exiliis suis, Trapezunti videlicet, & Mezembria patratis, plurimísque conuersis ad veritatem & illuminatis. Qui cùm conuersati fuissent & perdurassent in hoc sancto & beatissimo & multorum sudorum certamine, id est coronam ferente confessione ac testimonio, prædictus quidem sanctus ANASTASIVS Presbyter & Apocrisiarius Romanus, à sexta indictione præteriti cycli vsque ad decimam indictionem, in omnibus prædictis tribus exiliis suis, traductionibus diuersis affectus, tribulationibúsque ac necessitatibus, & angustiis non mediocribus nec modicis, permansit

annis

annis viginti. Discipulis verò eius Theodoro & Euprepio germanis & sanctis fratribus, filiis Plutini beatissimi Imperatorij pistoris, id est qui super omnes pistores publicos est, eorum videlicet, qui annonas scholarum omnium soluunt, quod appellatur Tetransiton, diuitiis pretiosis & dignitatibus diuersis, diuinísque virtutibus, & virginitate, quæ his omnibus maior est, adornatis. per quam scilicet, vt opinor, etiam sanctis pro Christo agonibus & coronis honorari meruerunt, vt casti & mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. post primum magistri sui & nostri apud Trapezuntem exilium multis eleemosynis & oblationibus factis, volentibus Romam confugere, protinus & ipsis in eadem persecutione prope Abydum comprehensis, propter eandem & solam causam, & pro eo quòd noluissent cum eis contaminari tam euidente impietate in profano & penitus sine Deo Imperatorio typo, qui ex summissione factus est eorum, qui erant Ecclesiæ Constantinopoleos, & publicatis, id est denudatis omni substantia quæ inerat sibi, & dignitatibus quas habebant. flagelláque mortalia à Præfecto

suscipientibus, & Chersonem in exilium missis, & illic vi sæpiùs ab inuicem separatis, & in castris gentium ibidem adiacentium deputatis: iunior quidem frater, qui vt verè in cunctis pheronymus, Euprepes nominatus est, completo in huiuscemodi Dei amico agone anno nono, ad Dominum abiit mense Octobrio, die vicesimasexta indictione quartadecima. Alter verò, qui & prior frater, quique Dei donum merito à Domino est vocatus, perdurans ab eadem sexta indictione vsque ad iamdictam decimam indictionem instantis cycli, id est vsque ad sanctissimi patris & magistri eorum ac nostri Anastasij Presbyteri, qui reuera miserrimus, & orphani propter tam raritatem & inopiam verbi veritatis, & omnis spiritualis escæ, ita vt nunc etiam adimpletum sit quod à Domino de malis nouissimorum temporum dicitur, non famem panis mittendam, neque sitim aquæ, sed famem audiendi verbum Domini, sicuti dictum est. sanctam in Domino requietionem, annum vicesimum agit adhuc perseuerans in athleticis sudoribus & agonibus, in eodem Chersonis exilio, iam memoratus videlicet frater

Theodorus, qui & propria manu multa Sanctorum opuscula dignatus est exhibere nobis, qui pergebamus illuc ad visitationem & adorationem eius, & pretiosæ memoriæ MARTINI summi & verè vniuersalis Papæ & magni martyris veritatis. Cuius & miracula nobis copiosa, quæ ibidem facta sunt, cum illatis quoque illis importabilibus tribulationibus, retulit. donata etiam particula sancti orarij, id est facialis, quæ sibi fuerat ab eo dimissa, & vno ex campagis eius, id est caligis. quos nullus alius inter homines portat, nisi sanctus Papa Romanus. eo quòd & ipse illic fuerit exilio relegatus, postquàm omnia dira passus est, cùm abduceretur ab vrbe Roma, qui seipsum tradiderat, gestiens atque desiderans admodum pro Christo subire martyrium. vt imitator & successor sancti & Apostolorum principis Petri, tam in nauigio, quàm in ipso Byzantio, ita vt palam alapis cæderetur ab inimicis Dei. Dignum autem patre suo diabolo perpetrantes opus in eum, tam veste illum sua exuerunt, quàm ferreorum grauamina vinculorum & catenarum sancto eius collo & pretiosis reliquis membris imposuerunt.

Deinde cum eisdem ferreis compedibus pompantes, per totam plateam traxerunt à Palatio vsque ad prætorium Præfecti, cum vigiliæ magistro, id est primo carnificum, colligatum. & cum gladio præcedebat eum quidam, vt membratim concideret, deliberante ac præcipiente Bucoleonte detestabili Sacellario, & dignè sanguinem deuorantis bestiæ cognominato, tanquam qui & opera bestiali furore referta possideret, scientiâ & consilio Constantini Imperatoris, qui & prædictum obscenum & pessimum typum condidit, Gregorio eunucho & Præfecto miserę illius vrbis. Quod vtique iam & factum fuisset: quantũ ad temerariam eius alacritatẽ & propositum pertineret, nisi misericordissimi & benignissimi Dei præsidium hos imbuisset, & non huius robustissimam fortitudinem hostes erubuissent. Nouerunt enim hoc pati frequenter etiam tyranni truces & inhumani, licèt nimis immisericordes sint & crudeles, secundum eum qui operatur in illis satan: martyrio eius forsitan inuidentes secũdum similem sibi apostatam & idolorum vesaniæ deditum Iulianum illum famosum & verè sapientem

in malis. Aut certè Deo meliori quadam & ſibi ſoli nota, qui omnia nimirum ad vtilitatem diſpenſat, immenſa hunc & ineffabili prouidentiâ conſeruante. cùm feciſſet in duobus carceribus, in excubitu ſcilicet & custodia Pręfecti, in tribulatione multa & infirmitate grauiſſima dies centum octoginta. Omnem verò tribulationis ſuæ agonem in annis tribus & vltra, ſicuti ex his quæ de ipſo conſcripta ſunt, & à Romanis militibus, & propriis eius hominibus, qui cum eo multis tormentis affecti per diuerſa loca exilium pertulêre, ſcire potuimus. Porrò dormiuit & ipſe in Domino, cùm vnam ſemper & ſolam ſanctam Catholicam & Apoſtolicam glorioſam Dei noſtri Eccleſiam ſacratiſſimis & veracibus dogmatibus ſynodicè illuſtraſſet, & tam ſanctarum ac vniuerſalium quinque Synodorum, Nicænæ videlicet, Conſtantinopolitanæ, Epheſinæ prioris, Chalcedonenſis, & rurſus Conſtantinopolitanę ſub Iuſtiniano Imperatore, quàm omnium ſanctorum diuinitùs ſapientium & probabilium patrum noſtrorum, ac veracium magiſtrorum ſacra & piiſſima dogmata roboraſſet. quemadmodum hi,

qui amore pio legere voluerint, in sacris gestis sanctæ ac Apostolicæ piissimæque Synodi, quæ ab eo Romæ celebrata est, inuenient, cùm in omnem locum & omnem regionem transmissa sint, & arduè veritatem manifestasset ac prædicasset, & flagitia hostium reuelasset, atque liquidiùs publicasset. bono multúmque sibi amabili agone agonizans, & ad desideratum Dominum, pro quo & proprium sanguinem quantum ipse fuit effudit, in lætitia copiosa profectus mense Septembrio, die sextadecima, indictione quartadecima, qua & custodientis pietatem, copiosæque certatricis, & castæ virginis ac martyris Euphemiæ honoranda memoria per annos singulos celebratur, reconditus inter tumulos Sanctorum in domo percolenda sanctissimæ intemeratæ ac semper laudandæ gratiosæ veréque semper gloriosæ dominæ nastræ, vtpote quæ propriè natura & absque mendacio ac veraciter est Dei genitrix & semper virgo Maria, quæ appellatur Blachernes, extra muros à stadio vno ipsius de cetero benedictæ vrbis Chersonis. In qua sancta domo etiam iam memoratus sanctus Euprepius requiescit, iuxta eundem

perornatum ac verè magistrum, qui Euangelicam vocem opere adimpleuit, qua dicitur: *Pastor bonus animam suam ponit pro ouibus suis*. Porrò, sanctus & memorabilis ac optimus & per omnia sapiens, immò diuinitus sapiens, magnusque veritatis propugnator & commartyr eorum Megistus, qui & Maximus, (hoc enim, vt antea indicauimus, dictione Latina Maximi nomen insinuat) cuius & sanctum monumentum per singulas noctes lampades exhibet à die qua dormisse dinoscitur, vsque in præsens, & in perpetuum omnibus illucescens, & patefaciens confidentiam suam, quam obtinet apud Deum, sicuti præposita commendat Epistola: & nos ipsi per nosmet auditores à multis illius loci principibus & habitatoribus, qui cum iuramẽtis huiusmodi mirabile verè miraculum fiducialiter prædicabant, effecti sumus. Eorum verò, qui obtutu proprio viderant has, vnus etiam ipse Comes eiusdem Chemareos castri nomine Mistrianus existit, qui & vigilans cum militibus has non semel nec bis, sed & multotiens contemplatus est, & primus patenter de his omnibus prædicauit, nobis illuc pergere non valenti-

Ioã 11.14.

bus propter montis illius ascensum, id est verticis Caucasiorum, quo excelsior mons super terram non est, difficultatem, & tempus hiemis, insuper & confusionem gentium quæ fit in partibus illis. Pariter & Anastasius discipulus eius ab vndecima indictione præteriti cycli per tria exilia, Bizyes scilicet, & Perberei Thracensium regionis, atque prædictum Lazicum, in multis contritionibus & intolerabilibus necessitatibus, atque huiuscemodi athleticis certaminibus, annis decem peractis, ad regnum migrauêre supernum. Sanctus quidem Maximus, sicut dictum est, mense Augusto, die tertiadecima, indictione quinta, cùm prædixisset ex diuina reuelatione suam in Domino ante dies quindecim dormitionem futuram, sicuti iam præmissum est. sanctum verò suum pro veritate in Christo Deo nostro martyrium ante non paucos annos. Discipulus verò eius Anastasius mēse Iulio, die vicesimaquarta, indictionis eiusdem. Igitur missa nobis est huiusmodi sacratissima & præposita propriæ manus, immò diuinitus exarata Epistola, vna cum suppositis sibi deiloquis testimoniis & syllogismis, ab eodem ip-

sorum exilio, id est Lazico. quam & habemus, & conseruamus, cum eodem quo scribebat tradito sibi diuinitus argumento, id est prædictis duobus exilibus fusticulis, & aliis benedictionibus, ac muneribus eius sanctisque ac venerabilibus, necnon & omnibus post Deum bonis, librorum videlicet eius studiis, & propriæ manus compositionibus, tanquam reuera sacrosanctis laudibus & reliquiis. Data verò est nobis verè minimis, Theodosio scilicet & Theodoro, germanis & sine dolo fratribus humilibus & peccatoribus Monachis, per Gregorium Monachum & Abbatem Monasterij sancti Ioannis Baptistæ regionis Albanorum, quod appellatur Batararu, mensis Augusti die vicesima, indictionis vndecimæ, quæ præteriit nos, qui reuertebamur à regione sæpe dicta Lazorum. Illuc enim profecti fueramus, licèt valde infirmi & pauperes & indigni essemus, secundum consuetudinem ad visitationem eorum, non solùm propter iamdictum creditum nobis pondus conscriptum, id est præceptionem sæpe memorati sancti ac summi Apostolici Papæ Romani Martini personaliter ad eum in eadem magni nominis vrbe aduenien-

tibus, & certitudinem propriæ manus de his quæ ab eo ſynodicè confirmata ſunt, ex ipſo ſumentibus & audientibus Papa & alio ex his qui ſimul aderant. Sed & quoniam ore proprio mandauerat nobis de hoc, poſtquam paſſi ſunt, cùm adhuc eſſent Byzantij in cuſtodia prætorij Præfecti, quæ appellatur Diomedis, ex qua & præmiſimus eos in iam ſæpè dictum tertium eorum exilium Lazicæ. merentes illis, & in reliquis eorum exiliis & cuſtodiis, laboribus & ſollicitudinibus, anguſtiiſque non mediocribus, ſecundum quod nobis poſſibile fuit per Deo acceptas eorum preces, nobis cooperante ipſo, qui eripuit nos ſæpiùs de iniquis manibus impiorum, maríſque periculis ac diuerſis tempeſtatibus, miniſtrare de paupercula, quæ inerat nobis ex parentum benedictione ſicut in Domino; vt autem veriùs dicamus, Dei munere, & non ex alienis. ſed & reliquis nil minus eorum concertatoribus & commartyribus. & vt fieremus inſpectores ſtigmatum ipſorum & paſſionum, quæ propter Chriſtum verum Deum noſtrum pertulerunt. Quin immo & auditores per nos effecti, diuinitus quoque ſapientis atque ſaluantis exper-

tes eorum constitueremur doctrinæ, & Deo persuadibilibus & benè acceptis ipsorum orationibus frueremur, & quædam vestimentorum, quæ in passione sibi scissa sunt, propriis manibus ab eis accepta deferremus, vnà cum sanctificatis pannis, pretiosóque sanguine rubricatis; qui circumpositi fuerant sanctis eorum quæ abscisæ fuerant manibus, causa sanguinē medicinaliter restringendi. Vtrosque autem complecti ac memorari, non sine consideratione, vt reor, perpendimus, pro eo quod vnum & idem ipsum in certamine sanctæ reuera & orthodoxæ fidei, & in vinculo pacis & caritatis dinoscantur effecti. De ceterò infinita multitudo eorum, qui in prædicta non ferenda & intolerabili persecutione diuersis verberibus & tribulationibus palā & occultè martyrium inferebant, astuto ac versuto molimine, has illius aliter atque aliter, quasi non pro fide, sed sub prætextu aliarum ingerebant occasionum atque damnorum. adeo vt hæc simplicioribus quibusque, qui facilè decipiuntur, ignorantibus, soli Deo, qui occultorum est cognitor, & his qui studiosiores erant hos & quamobrem passi sint

proculdubio deferentes. Pro quibus omnibus vniuersos qui in veritate quę reuera sunt veritatis relegitis, ac si præsentes & procidentes, tam cordis genu cum corporalibus genibus, quàm cordis sensu cum lacrymis inclinati, & ante vestigia omnium vestrûm prouoluti, deprecamur & exoramus, quo primùm quidem veniam in omnibus tribuatis exiguitati ac indisciplinationi nostræ, qui ad certitudinem & satisfactionem tanquam verè fideles fideliter talia prorsus recipimus. & ne obliuio velet tantos & tales sacros agones, eo quòd valdè à paucis & raris hæc cum diligentia cognoscantur. Nos autem, vt dictum est, cùm voluntate Dei horum ipsis visibus conscij ex parte maxima facti fuissemus, & discrimen quod ex desidia generatur metuissemus, & non ob âliud, vt coram Deo dico, nisi propter hoc, quoquomodo hæc scribere præsumpsissemus, & vitã vel laudes depromere minimè valuissemus, talium & tot pro pietate certaminum ac sudorum verè mirabilium, & magnorum illorum in Domino sacratissimorum virorum, propter collactaneam scilicet & rudem rusticitatem nostram, & omnimodam

indisciplinationem, per quas nobis & sermonis inest inopia super omnes. Quibus sufficere arbitramur pro magnæ vitæ actibus & præconiis, si qui veritatis & studij amore legere voluerint diuina illorum, & veraciter sine fastidio contra impietatem & pro pietate labores plurimos,& conscripta quæ & cum omni solertia & diligentia vnà cum his etiam quæ sunt ex aduersariorum execrabilibus scriptis,licèt humiles & veraciter viles super omnes in omnibus simus, iuxta virtutem tamen quæ inest nobis, in diuersis libris ac tomis conscripsimus, & amatoribus veritatis tradidimus, in gloriam & indesinentem laudem & gratiarum actionem omnipotens Dei & verè mirabilis in sanctis suis, ac zelum & alacritatem eorum, qui pro pietate certare voluerint, confusionémque ac ineuitabile opprobrium inimicorum veritatis & ipsius Dei vniuersorum, instantiásque ac oppositiones illatarum sibi falsarum calumniarũ, & decretorum inanium ac instabilium, & absolutè omnes eorum sacratissimos ac pios agones atque sudores, qui ab eis qui ex aduerso erant diuerso modo sunt acti, id est à subintroducta

noua & hæretica omnia recipiente adinuentione Heracliano, Cyro, Sergio, Pyrrho, Paulo, petritarum, & inuoluntatiuo inoperatistarum, vel vt veriùs dicamus nouorum Epicureorum, id est penitus carentium Deo, vt ipsa rerum & ipsa contrariorum conscripta demonstrant his qui huiuscemodi discernere norunt: Quatinus hi, qui post nos studiosi & in verbo potentes fuerint, & his inuentis ex his occasionem acceperint, Deo ac sanctis eius gratiarum actiones debitas reddant. *Da enim sapienti occasionem, & sapientior*, inquit, *erit*. Secundò verò indesinentibus orationibus & supplicationibus cum operibus bonis ac lacrymis benignissimum natura & misericordissimum placetis Deum, vt compatiatur infirmitatibus nostris. Sedétque decetero instantem adhuc dolosam & versutam, & penitus argumentosam, atque grauissimam super omnes præcedentes paganas & hæreticas persecutiones. quippe cùm sciat pulueris nostri fragilitatem, & facilem lapsum propter nimiam fraudem eorum atque nequitiam, & finis seditionis fiat, & terminus huiuscemodi atrocissimi mali, pretiosum scilicet illorum

sanguinem effundentium. veluti sub impiis & Dei exsortibus Arrianis, pro roseo sanguine sancti Petri Alexandrini Patriarchæ ac Martyris gestum est. Propter quod & prædicti sancti Patres nostri, & veraciter pietatis doctores, præcipuéque Apostolicus & verticalis Papa noster Martinus similiter semetipsum in sacrificium pro fideli populo tradidit, in omnibus agonothetam Christum Deum nostrum, & verticem Apostolorum Petrum imitatus, & in cunctis sequutus. cuius & successor vt reuera dignus effectus est, pacémque firmam & indissolubilem vnitatem vbique sanctis suis donet Ecclesiis: nec permittat de reliquo vsque in finem hæresim quamlibet suscitari, tam propter multitudinem miserationum suarum, quàm ob infirmitatem & mobilitatem naturæ nostræ, quæ super omnes præteritas generationes excreuit. Tertiò autem, vt immobiles vsque in finem conseruemur, non solùm nos, sed & omnes pij, in sancta reuera & orthodoxa atque immaculata nostra Christianorum sola Catholica & vera fide, remissionémque peccatorum & salutem percipiamus, qui veraciter peccatores sumus &

ſerui omnium, qui verè orthodoxi & proprij adoratores ſunt Chriſti veri Dei & Saluatoris noſtri, qui reuera glorificantes ſe magnificè in veritate & glorificat. Cuique decora eſt omnis gloria, honor, imperium, magnificentia, in cœlo & in terra, adoratio & gratiarum actio in ſenſu cordis & ipſa veritate, timoréque ac tremore pariter & exultatione, ſecundum propheticum eloquium, vnà cum immortali & miſerationum amatore, compatientiſſimóque ac miſericordiſſimo ſuper naturam Patre, atque ſanctiſſimo & conſubſtantiali, viuificóque ac omnipotente diuino Spiritu, nunc & ſemper, & in vniuerſa & infinita ſæcula ſæculorum, amen.

FINIS.